370.64
ΓΥΜΝ
ΑΡΧ.
152

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΣΗ ΠΟΥΛΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩΙ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΩΙ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1889

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

132

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΣΗ ΠΟΥΛΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩΙ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΩΙ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ 14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14 | ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ 63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1889

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τοῖς κ. κ. Γυμνασιάρχαις καὶ Καθηγηταῖς.

Ἡ ὑποδοχή, ἧς ἔτυχεν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις τὸ πέρυσιν ἐκδοθὲν Στοιχειῶδες ἡμῶν Συντακτικόν, καὶ ἡ προτροπὴ πολλῶν συναδέλφων νὰ συντάξωμεν κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα καὶ Συντακτικὸν πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων, ἐνεθάρρυνεν ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας βιβλίου.

Ἀκολουθοῦντες τὴν ἀρχὴν «οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ» καὶ ἐκ πείρας γνωρίζοντες ὅτι ὁ μαθητὴς μείζονα ὠφέλειαν ἔχει μελετῶν σύντομον διδακτικὸν βιβλίον, συμπληρουμένων τινῶν διὰ ζώσης φωνῆς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἢ διεξοδικῶς γεγραμμένον, παραλειπομένων πολλῶν, προετιμήσαμεν νὰ διαλάβωμεν ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας Συντακτικῷ τοὺς κυριωτέρους κανόνας μετὰ τῶν κυριωτέρων ἐξαιρέσεων.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν τούτῳ οὐ πολλὰ τὰ καινὰ εὑρήσει τις, ἀλλ' ὅπερ ὠφελιμώτατον τοῖς μαθηταῖς ἀποβήσεται εἶνε ἡ διάταξις τῆς ὕλης γενομένης ὧδε· Λαβόντες ὡς βάσιν τὰ τρία εἴδη τῶν προτάσεων, Ἁπλῆν, Σύνθετον καὶ Ἐπηυξημένην, ἐκτιθέμεθα τὰ κατ' αὐτὰς καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς ἕκαστον τῶν συντακτικῶν ὅρων των ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τὰ περὶ ἑκάστου τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ λόγου ἐν τῇ συντάξει· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὰ περὶ συνδέσεως τῶν προτάσεων, καὶ τέλος ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ ἰδιωμάτων τινῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Οὕτως ἐργασθέντες ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐνδέχεται μὲν τὸ προκείμενον ἡμῶν ἔργον νὰ ἔχῃ πλημμελείας τινάς, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπικαλούμεθα τὴν ἐπιεικῆ κρίσιν τῶν κυρίων συναδέλφων, ἐπιτρέπεται ὅμως ἡμῖν νὰ διισχυρισθῶμεν ὅτι αὗται εἶνε ὀλιγώτεραι ἢ ἐν ἄλλῳ ὁμοειδεῖ, καὶ ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ θέλουσιν ἐκλείψει καὶ αὗταί.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἀπριλίου 1889

ΧΑΡΙΣΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ὁρισμὸς συντακτικοῦ, προτάσεως καὶ λόγου (§ 1).

1. *Συντακτικὸν* λέγεται ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς γραμματικῆς, ὅπερ διδάσκει τὴν *σύνταξιν* τῶν λέξεων, τοὐτέστι τὴν ὀρθὴν καὶ κατὰ κανόνας πλοκὴν αὐτῶν πρὸς σχηματισμὸν προτάσεως καὶ λόγου.

2. *Πρότασις* λέγεται ἡ διὰ λέξεων ἔκφρασις διανοήματός τινος· π. χ. *ὁ Θεός ἐστι δίκαιος*· — *ὁ φίλος εὐτυχεῖ*· *λόγος* δὲ ἓν ἢ πλείονα διανοήματα (ἤτοι μία ἢ πλείονες προτάσεις) συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα, ὅστις καὶ *περίοδος* ὀνομάζεται. π. χ. *ὁ ἀνήρ ἐστι πλούσιος*· — *Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα*· — *εὑρήσεις, ἐὰν ζητῇς καλῶς*.

3. Ἔργον τοῦ συντακτικοῦ εἶνε νὰ διδάξῃ α') τί ἐστι πρότασις, πόσων εἰδῶν εἶνε αὕτη καὶ περὶ τῶν μερῶν αὐτῆς· β') περὶ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ λόγου ἐν τῇ συντάξει· γ') πῶς συνδέονται πρὸς ἀλλήλας αἱ προτάσεις πρὸς κατασκευὴν τῆς περιόδου, καὶ δ') ἰδιώματά τινα τῆς Ἑλλην. γλώσσης, καθ' ἃ οἱ ἀρχαῖοι παρέβαινον τοὺς συνήθεις κανόνας τῆς συντάξεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Εἴδη προτάσεως (§ 2).

Ἡ πρότασις εἶνε α) *ἁπλῆ· β') σύνθετος· γ') ἐπηυξημένη ἢ συμπεπληρωμένη.*

Α'. Ἁπλῆ πρότασις (§ 3).

1. *Ἁπλῆ πρότασις* λέγεται ἡ συνισταμένη ἐκ δύο μερῶν, τοῦ *ὑποκειμένου* καὶ τοῦ *κατηγορουμένου* ἢ *κατηγορήματος*, ἅτινα ὀνομάζονται *κύριοι ὅροι* τῆς προτάσεως· π. χ. *τὸ ῥόδον θάλλει.*

2. Πᾶσα πρότασις εἶνε ἢ *πρωτεύουσα* (κυρία ἢ ἀνεξάρτητος) ἢ *δευτερεύουσα* (ἐξηρτημένη). Καὶ πρωτεύουσα μὲν λέγεται ἡ ἐκφράζουσα αὐθυπόστατον ἢ αὐτοτελῆ ἔννοιαν· π. χ. *τιμῶ τοὺς γονεῖς*· δευτερεύουσα δὲ ἡ ἐκφράζουσα ἔννοιαν ὑποτεταγμένην εἰς ἄλλην ἢ ὑποτελῆ· π. χ. *ὅταν ὁρῶ τοὺς ἀστέρας·— ἵνα θαυμάσω τὸν δημιουργόν·* καὶ ἡ μὲν πρωτεύουσα εἶνε *προσδιοριζομένη*, ἡ δὲ δευτερεύουσα *προσδιορίζουσα·* π.χ. *ὁ πατὴρ λυπεῖται ὅτι ὑβριστής εἰμι· ὁ πατὴρ λυπεῖται* εἶνε ἡ *προσδιοριζομένη· ὅτι ὑβριστής εἰμι* εἶνε ἡ *προσδιορίζουσα.*

3. Αἱ κύριαι προτάσεις διαιροῦνται εἰς *προτάσεις κρίσεως* καὶ εἰς *προτάσεις ἐπιθυμίας.* Καὶ κρίσεως μὲν προτάσεις λέγονται ἐκεῖναι, δι' ὧν ἐκφράζει τις κρίσιν περί τινος· π. χ. *ὁ ἄνθρωπός ἐστι θνητός.— ὁ θεὸς οὐκ ἔστιν ἄδικος·* προτάσεις δὲ ἐπιθυμίας λέγονται ἐκεῖναι, δι' ὧν ἐκφράζει τις ἐπιθυμίαν· π. χ. *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς.*

α') Ὑποκείμενον (§ 4).

1. *Ὑποκείμενον* καλεῖται τὸ πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, περὶ οὗ λέγεταί τι. Ὡς τοιοῦτον δὲ χρησιμεύει πρὸ πάντων τὸ οὐσιαστικὸν καὶ ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία, καὶ τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν μὲν ἐν τῇ ὁριστικῇ, ὑποτακτικῇ, εὐκτικῇ καὶ προστακτικῇ, κατ' ὀνομαστικὴν δὲ ἢ αἰτιατικὴν ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ἔνθα βλέπε), ἐν δὲ τῇ μετοχῇ, καθ' ἣν καὶ αὕτη κεῖται πτῶσιν· π. χ. ὁ παῖς ἀναγινώσκει· — σὺ μὴ εἴπῃς ταῦτα· — ὁ πατὴρ εἵλετο ζῆν· — μανθανέτω ὁ Παῦλος τάδε· — ἡ μήτηρ πείθει σε λέγειν· — ὁ παῖς ἀναγινώσκων· — θεοῦ θέλοντος.

Σημ. Τὸ ὑποκείμενον τίθεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν μετὰ τῶν προθέσεων πρός, περὶ ἢ ἀμφί, εἰς, ὑπέρ, ἐπὶ καὶ κατά· π. χ. πρὸς ἑσπέραν ἐγίγνετο (ἑσπέρα ἐπλησίαζε)· — πρὸς (περί, εἰς) πεντακοσίους ἀπέθανον· — εἰ κατασκαφείη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια. — ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ δισχιλίους.

2. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίθετον καὶ ἄλλαι ἀντωνυμίαι, καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ὁλόκληρος πρότασις, καὶ πᾶν μέρος λόγου, ὡς οὐσιαστικὰ λαμβανόμενα, δύνανται τὰ τεθῶσιν ὡς ὑποκείμενα· π. χ. ὁ ὑγιής ἐστι εὐδαίμων· — οὗτος τέθνηκε· — τὸ μανθάνειν ἐστὶ ἡδύ· — δεινόν ἐστι (τὸ) εἰ οὕτως ἔχοι· — ἡ κατά ἐστι πρόθεσις.

3. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ά. καὶ β'. προσώπου (ἐγώ, ἡμεῖς, σύ, ὑμεῖς) παραλείπεται, διότι ἡ κατάληξις τοῦ ῥήματος ἀναπληροῖ αὐτό· π. χ. πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· — εἴδομεν τὸν ἄνδρα· — ποῦ βλέπεις; — τίνος ἐπιθυμεῖτε· ἐὰν δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως ἢ διαστολῆς, τίθεται ἐν τῇ προτάσει· π. χ. σὺ ἀπέκτεινας τὸν στρατηγόν· — ὑμεῖς γενναιότεροι τῶν πατέρων ἐστέ· — σὺ μὲν παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ.

4. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ γ'. προσώπου παραλείπεται ά) ἐπὶ πράξεων, τὰς ὁποίας ὡρισμένοι ἄνδρες ἔχουσιν ἴδιον ἔργον· π.χ. ἐσάλπιγξεν ἤδη (ὁ σαλπιγκτής)· — ἐκήρυξεν (ὁ κήρυξ)· — τὸν νόμον ἀνέγνω (ὁ γραμματεύς)· β') ἐπὶ τοῦ φασὶ καὶ λέγουσι καὶ τῶν ὁμοίων, τῶν ὁποίων ὡς ὑποκείμενον νοεῖται τὸ οἱ ἄνθρωποι· π. χ. τὰς Ἀθήνας φασὶ θεοσεβεστάτας εἶναι· γ') ἐπὶ τῶν ἀστράπτει, βροντᾷ, βρέχει, ὕει, νίφει κτλ. ἔνθα ὡς ὑποκείμενον νοεῖται τὸ ὁ Ζεὺς ἢ ὁ Θεός· δ') ὅταν παραλαμβάνηται ἐκ τῶν ἡγουμένων· π. χ. Σωκράτη δ' ἐξαιρῶ λόγου,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἱκανὸς γάρ ἐστι (Σωκράτης)· ἑ) ἐπὶ ἀπαρεμφάτου ἐνίοτε ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τινά*, ἐξ ἧς λαμβάνεται καὶ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου ἐξαρτωμένου ῥήματος· π.χ, *ἡδὺ* (ἐστι) *τὸ οἴεσθαι* (τινα) *τεύξεσθαι ὧν ἐφίεται* (τις).

Σημ. Πολλάκις τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως κεῖται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας· π. χ. *λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον βίον ζῶμεν* (ἀντί: *ὡς ἡμεῖς ἀκίνδυνον βίον ζῶμεν*)· τοῦτο δὲ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν λεκτικῶν, γνωστικῶν καὶ φόβου σημαντικῶν ῥημάτων καὶ λέγεται πρόληψις.

6'. Κατηγόρημα (§ 5).

Κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον καλεῖται τὸ περὶ τοῦ ὑποκειμένου λεγόμενον· ἐκφράζεται δὲ τοῦτο ἢ μονολεκτικῶς δι' ἑνὸς ῥήματος, ὅπερ λέγεται *ῥηματικὸν κατηγορούμενον* ἢ *ῥῆμα*, π. χ. *ὁ ἥλιος λάμπει*, ἢ περιφραστικῶς διὰ τοῦ *εἰμὶ* καὶ ὀνόματος ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, καὶ τότε ἡ πρότασις σύγκειται ἐκ τριῶν ὅρων· καὶ τὸ μὲν εἰμὶ λέγεται *συνδετικόν*, διότι συνδέει τὸ ἐπίθετον μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα *ὀνοματικὸν κατηγορούμενον* ἢ *ἁπλῶς κατηγορούμενον*· π. χ. *τὸ ῥόδον ἐστὶ θάλλον*· — *ὁ χρυσός ἐστι μέταλλον*.

1. Ῥηματικὸν κατηγορούμενον ἢ ῥῆμα (§ 6).

1. Τὸ ῥηματικὸν κατηγορούμενον ἢ ῥῆμα δύναται ἐνίοτε ν' ἀναλυθῇ εἰς τὸ *εἶναι* καὶ τὸ *ὀνοματικὸν κατηγορούμενον*, καὶ τἀνάπαλιν τὸ ὀνοματικὸν κατηγορούμενον νὰ συμπτυχθῇ μετὰ τοῦ εἶναι εἰς *ῥηματικὸν κατηγορούμενον*, ἤτοι εἰς ῥῆμα· π. χ. *ὁ Πλάτων εὐδαιμονεῖ* = *ὁ Πλάτων ἐστὶ εὐδαίμων*· — *ὁ Σωκράτης ἐστὶ σώφρων* = *ὁ Σωκράτης σωφρονεῖ*.

Σημ. Τὸ ῥηματικὸν κατηγορούμενον πολλάκις εὕρηται ἀναλελυμένον εἰς τὸ *εἶναι* καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μετοχήν· π.χ. *εἰμὶ γράφων* (= γράφω). Ἡ ἀνάλυσις αὕτη γίνεται πάντοτε μὲν ἐν τῷ παθητικῷ παρακειμένῳ τῆς ὑποτ. καὶ εὐκτ. καὶ ἐν τῷ ἐνεργητ. τετελεσμένῳ μέλ., ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ ἐνεργητ. πα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρακειμένῳ τῆς ὑποτ. καὶ εὐκτ., ἐν τῷ τρίτῳ πληθ. προσώπῳ τοῦ παθητ. παρακ. καὶ ὑπερσ. τῆς ὁριστ. καὶ ἐν τῷ παθητικῷ τετελεσμένῳ μέλλοντι.

2. Τὸ ῥῆμα παραλείπεται α) ὅταν εὐκόλως νοῆται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἑπομένων· π. χ. *ἔδοσαν ἐκεῖνοι ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐκείνοις ὅρκους* (*ἔδομεν*)· — *σὺ μὲν οἶνον* (*πίνεις*), *ἐγὼ δὲ ὕδωρ πίνω*· β') ὅταν εὐκόλως νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων καὶ ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως· π. χ. *οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηνᾷ* (*ἀνέθεσαν*)· — *πόθεν, ὦ βέλτιστε* (*ἔρχει*); γ') ἐπὶ τοῦ ὅπως μετὰ μέλλοντος ὁριστικῆς πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προτροπῆς, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ ὅπως μὴ ἐπὶ ἀποτροπῆς συνήθως παραλείπεται τὸ *ὅρα* ἢ *σκόπει*, *ὁρᾶτε* ἢ *σκοπεῖτε*· π. χ. *ὅπως ἀνὴρ ἔσει ἄξιος τῆς ἐλευθερίας*· — *ὅπως μὴ διδάξετε μηδένα*.

3. Τὸ ῥῆμα ὡς καὶ τὸ συνδετικὸν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατ' *ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον*· π. χ. *ὁ παῖς ἐπιμελεῖται τοῦ πατρός*· — *οἱ Ἕλληνες φιλοσοφοῦσιν*· — *ἡμεῖς ὑβριζόμεθα*· — *ὑμεῖς ἐστε φίλοι*· — *ἐγώ εἰμι πτωχός*.

4. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου· α') ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν· 1) ὑποκείμενον ἀριθμοῦ ἑνικοῦ ὀνόματος περιληπτικοῦ, τ. ε. ὀνόματος, ὅπερ ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ σημαίνει πολλά, οἷα τὰ *πλῆθος*, *ὅμιλος*, *στρατός*, *δῆμος*, *πόλις* κ.τ.τ., συντάσσεται πολλάκις μετὰ ῥήματος πληθ. ἀριθμοῦ· π. χ. *τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν*· — *ὁ δῆμος ἐψηφίσαντο*· — *ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον*· ἡ σύνταξις αὕτη λέγεται *σχῆμα περιληπτικὸν* ἢ *κατὰ τὸ νοούμενον*· 2) ὑποκείμενον οὐδετέρου γένους ἀριθ. πληθ. συντάσσεται μετὰ ῥήματος ἀριθ. ἑνικοῦ· π. χ. *τὰ παιδία παίζει*· — *τὰ πλοῖα ἠφάνιστο*· ἡ σύνταξις αὕτη λέγεται *ἀττικὴ* ἢ *σχῆμα ἀττικόν*· ἀλλὰ πολλάκις συντάσσεται καὶ μετὰ ῥήματος πληθυντικοῦ· π. χ. *φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά*· 3) ὑποκείμενον δυϊκοῦ ἀριθμοῦ συντάσσεται πολλάκις μετὰ ῥήματος πληθ. ἀριθμοῦ, π. χ. *τὼ* (= *τούτω*) *δὲ τάχ' ἐγγύθεν ἦλθον ἐλαύνοντ' ὠκέας ἵππους*· 4) τὸ ῥῆμα συμφωνεῖ οὐχὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον, ἂν τοῦτο εἶνε οὐσιαστικὸν καὶ κῆται πλησιέστερον· π.χ. τὸ χωρίον τοῦτο ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο·— οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λώβη. . . . 5) ὑποκείμενον πληθ. ἀριθμοῦ ἢ ὑποκείμενα πολλὰ ἕκαστον ἑνικοῦ συντάσσεται μετὰ ῥήματος δυϊκοῦ, ὅταν ὁ λόγος εἶνε περὶ δύο προσώπων ἢ πραγμάτων συνημμένων ἢ στενήν τινα σχέσιν πρὸς ἄλληλα ἐχόντων, ἢ περὶ δύο ζευγῶν· π. χ. δυνάμεις δὲ ἀμφότεραι ἔστον, δόξα τε καὶ ἐπιστήμη. — Ξάνθε τε καὶ σὺ Πόδαργε, καὶ Αἴθων Λάμπε τε δῖε, (οἱ τέσσαρες ἵπποι τοῦ Ἀχιλλέως, οἵτινες ἀπετέλουν δύο ζεύγη) νῦν μοι τὴν κομιδὴν ἀποτίνετον· 6) ὑποκείμ. πληθυντικὸν γένους ἀρσεν. ἢ θηλ. συντάσσεται ἐνίοτε παρὰ ποιηταῖς μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ, ἡ τοιαύτη σύνταξις λέγεται σχῆμα Βοιώτιον ἢ Πινδαρικόν· π. χ. ὕμνοι τέλλεται.— δύο ἡμέραι γυναικὸς ἐστὶν ἥδισται.

β') Ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον. Σπανίως ἐν τῷ Ἀττικῷ διαλόγῳ συντάσσεται τὸ β' πρόσ. τῆς προστακτικῆς μετὰ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τὶς ἢ πᾶς ἢ πᾶς τις, ἢ μετὰ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ πᾶς ἢ τίς· π. χ. ἀλλὰ ἕρπε πᾶς· — τόξευε πᾶς τις· — χώρει δεῦρο πᾶς ὑπηρέτης· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐξαίρεσις εἶνε φαινομένη, διότι ἐν τῷ τὶς καὶ πᾶς ἐννοεῖται ἡ ἀντωνυμία ὑμῶν.

2. Τὸ συνδετικὸν (§ 7).

1. Τὸ εἶναι χρησιμεύει ὡς συνδετικὸν τῆς ἰδιότητος μετὰ τῆς οὐσίας, ἤτοι τοῦ κατηγορουμένου μετὰ τοῦ ὑποκειμένου· ἑπομένως τοιοῦτον ὂν ἀπαιτεῖ κατηγορούμενον· π. χ. ἡ Κέρκυρά ἐστι εὔφορος· πολλάκις ὅμως δηλοῖ ἁπλῶς ὕπαρξιν, π.χ. ἔστι Θεὸς = ὑπάρχει Θεός, καὶ ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ δὲν δέχεται κατηγορούμενον, ἀλλὰ μίαν δοτικὴν ἐνίοτε, ἥτις προσωπικὴ λέγεται, καὶ ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν· π. χ. ἔστι μοι χρήματα· — ἦν δὲ αὐτῷ φίλος ἀληθής· — ἐνταῦθα ἦν πόλις.

2. Ὡς συνδετικὸν χρησιμεύει α') τὸ πέλειν, πέλεσθαι, τελέθειν, τετύχθαι, τυχθῆναι, κυρεῖν, ὑπάρχειν, φύεσθαι, φῦναι, πεφυκέναι, αὐξάνεσθαι, αἱρεῖσθαι, γίγνεσθαι, π. χ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οὐ μέν πως ἅλιον πέλει ὅρκιον. — *Ἡ (μέριμνα) κακόφρων τελέθει.* — *Ταμίης πολέμοιο τέτυκται.* — *Διὸς ἵμερος οὐκ εὐθήρατος ἐτύχθη.* — *Κακῶν μὲν ὅστις ἔμπειρος κυρεῖ.* — *Οἱ πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν.* — *Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.* — *Οὐ γὰρ αἰχμητὴς πέφυκεν, ἐν γυναιξὶ δὲ ἄλκιμος* (Μενέλεως). — *Τὸ τοῦ Κύρου ὄνομα μέγιστον ηὔξετο.* — *Ἤρετο τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα.* — *Ἵλεως γενοῦ ἡμῖν Κύριε.* — β') πρὸς τούτοις καὶ τὰ καθεστηκέναι, καταστῆναι, μένειν, τὸ φαίνεσθαι, δηλοῦσθαι, δοκεῖν καὶ τὰ ὅμοια, τὸ καλεῖσθαι, ὀνομάζεσθαι καὶ τὰ ὅμοια, ἑπομένως καὶ τὸ ἀκούειν καὶ κλύειν, τὸ αἱρεῖσθαι ἀποδείκνυσθαι, χειροτονεῖσθαι, λαγχάνειν, τὸ νομίζεσθαι, κρίνεσθαι, ὑπολαμβάνεσθαι καὶ τὰ ὅμοια· π. χ. *Οἱ μὲν ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς.* — *Δοκοῦσιν οἱ Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν.* — *Ὅστις σοι ἀδικώτατος φαίνεται ἄνθρωπος.* — *Αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται.* — *Ἀντὶ φίλων καὶ ξένων νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν* (= καλοῦνται). — (Δημοσθένης) *οὔτ' ἔλαχε τειχοποιὸς οὔτ' ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου.* — *Ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι.* γ') ἐν γένει τὰ σημαίνοντα μεταβολὴν καταστάσεως· π. χ. ὁ δὲ ἐποίησέ με τυφλόν.

Σημ. Ὅτι τὰ ῥήματα γίγνεσθαι, φῦναι, πεφυκέναι κ.τ.λ., ὅπως καὶ τὸ εἶναι εὕρηνται καὶ ὡς ὑπαρκτικά, συντασσόμενα μετὰ ἐπιρρημάτων, οἴκοθεν ἐννοεῖται· π. χ. *χαλεπῶς αὐτοῖς ἡ ἀνάστασις ἐγένετο.* — *Τὰ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκε.*

3 Τὸ συνδετικὸν εἶναι πολλάκις παραλείπεται, ὅταν εὐκόλως νοῆται· π. χ. *Ἕλλην ἐγώ.* — *σὺ γὰρ ὁ φονεύς.* — *τὸ μέλλον ἀόρατον.* Συνήθως δὲ παραλείπεται α') ἐπὶ γνωμικῶν· π. χ. *σοφὸν τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές.* β') ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν *ἀνάγκη, χρεών, θέμις, ὥρα, καιρός, ἀκμή,* κ.τ.τ., καὶ τοῦ *οὐδεὶς φθόνος.* π. χ. *ἀνάγκη ὑπακούειν τοῦ ἄρχοντι.* — *οὐχ ὥρα ἀπιέναι.* — *ἀνάγκη φυλάττεσθαι.* — *πρὸς ταῦτα οὐδεὶς*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶνε ἀπαρέμφατον ἢ ὁλόκληρος πρότασις, τὸ κατηγορούμενον, ἂν εἶνε ἐπίθετον, καὶ μάλιστα ῥηματικὸν εἰς *τον* ἢ *τεον*, τίθεται ἐνίοτε κατὰ πληθ. ἀριθ. π. χ. *ἀδύνατα ἦν τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι* (ἀντὶ ἀδύνατον)· — *ὡς ἐγὼ οὐ μαίνομαι δῆλα γέγονε* (ἀντὶ δῆλον)· — *δῆλα* (ἐστί), *ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμῶν βασιλέα γενέσθαι.*

5. Καὶ κατὰ πτῶσιν πολλάκις τὸ κατηγορούμενον δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, τιθέμενον κατὰ γενικήν, ἥτις σημαίνει *κτῆσιν, ἡλικίαν, ἰδιότητα, ὕλην, ἀξίαν, τὸ διῃρημένον ὅλον*· π. χ. *ἡ πόλις οὐκ ἐστὶν ἑνός*· — *ἐγένετο ὁ Εὐμάρης Νικοκλέους* (δοῦλος)· — *εἰμὶ εἴκοσιν ἐτῶν*· — *Ἀλέξανδρος ἦν Φιλίππου*· — *ἀνδριάντα χαλκοῦ ἔστησε*· — *τὸ βιβλίον τοῦτο δραχμῆς ἐστιν*· — *ὁ Σόλων τῶν σοφῶν ἦν.*

Σημ. Ἐνίοτε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται διὰ τῆς *εἰς, περί, ἀμφί, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατ.* ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ τὸ ὡς ἔγγιστα· π. χ. *οἱ μισθοφόροι ἦσαν εἰς μυρίους*· — *λέγονται Πέρσαι ἀμφὶ* (περὶ) *τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι.*

6. Πολλάκις παραλείπεται τό τε κατηγορούμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον, ὅταν νοῶνται εὐκόλως ἐκ τῶν ἡγουμένων· π. χ. *ἔστι Σωκράτης σοφός; ἔστι* (Σωκράτης σοφός). Ὡσαύτως δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ συνδετικὸν συγχρόνως ἢ τὸ κατηγορούμενον καὶ τὸ συνδετικόν· π. χ. *οὗτος δὲ τίς ἐστι; βασιλεὺς* (οὗτός ἐστιν)· — *κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ* (κάτοπτρόν ἐστι). Ἐνίοτε δὲ παραλείπεται καὶ ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον καὶ συνδετικόν· π. χ. *ἐς κόρακας* (ἔσο σὺ ἀπιών).

Β'. Σύνθετος πρότασις (§ 9).

Πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ προτάσει ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα, ἢ πλείονα συγχρόνως ὑποκείμενα καὶ κατηγορούμενα, ἢ πλείονες τῶν δευτερευόντων ὅρων αὐτῆς, ἤτοι προσδιορισμοὶ ἢ ἀντικείμενα (§ 12). Ἡ τοιαύτη πρότασις λέγεται *σύνθετος* κατὰ τὰ ὑποκείμενα ἢ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατηγορούμενα ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα, ἢ κατὰ τοὺς προσδιορισμοὺς ἢ κατὰ τὰ ἀντικείμενα, ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. π. χ. *Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος ἦσαν φίλοι.* — *Ὁ θεράπων ἐστὶν ἀργότατος καὶ φιλαργυρώτατος.* — *Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἑταῖροι καὶ φίλοι ἦμεν.* — *Τὸ θράσος ἀμέλειαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλλει.* — *Ἀδίκως καὶ οἰκτρῶς ἔθανε.*

α'. Συμφωνία τοῦ ῥήματος πρὸς πλείονα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα (§ 10).

1. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα τῆς αὐτῆς προτάσεως εἶνε δύο ἢ πλείονα τοῦ αὐτοῦ ὅμως προσώπου, τὸ ῥῆμα ἢ τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ πρόσωπον τῶν ὑποκειμένων, ἢ συμφωνεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦ πλησιεστέρου ἢ σπουδαιοτέρου· π. χ. *Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἀφικόμενοι εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν.* — *Λήθη καὶ δυσκολία καὶ μανία ἐμπίπτουσιν·* — *Ἀθήνησι καὶ οἱ πένητες καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχει τῶν γενναίων καὶ πλουσίων·* — *βασιλεὺς καὶ στρατιῶται εἰσπίπτει.*

Σημ. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶνε δύο ἑνικά, τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τεθῇ καὶ κατὰ δυϊκὸν ἀριθμόν· π. χ. *Μίνως καὶ Λυκοῦργος νόμους ἐθέτην.*

Σημ. 2. Ἐνίοτε τίθεται τὸ ῥῆμα εἰς πληθυντ. ἀριθμὸν ἐπὶ ὑποκειμένου ἑνικοῦ, μεθ' οὗ συνδέεται διὰ τῆς μετὰ ὄνομα ἑνικὸν ἢ πληθυντ. π. χ. *Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρασαν.*

2. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶνε διαφόρων προσώπων, τὸ ῥῆμα τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ συμφωνοῦν πρὸς τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶνε δὲ τὸ μὲν πρῶτον πρόσωπον ἐπικρατέστερον τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου, τὸ δὲ δεύτερον ἐπικρατέστερον τοῦ τρίτου· π. χ. *ἐγὼ καὶ σὺ συμφωνοῦμεν.* — *Ἐγὼ καὶ ὁ διδάσκαλος ἀναγινώσκομεν.* — *Οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι εἰρήνην ἔσχετε.*

Σημ. Ἐνίοτε τὸ ῥῆμα εἴτε προτασσόμενον εἴτε ἐπιτασσόμενον συμφωνεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ πλησιεστέρου, π. χ. *ἔγραφες σύ τε καὶ οἱ γονεῖς·* — *σύ τε καὶ οἱ*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γονεῖς ἔγραφον· — ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἀναγινώσκετε· — ἀναγινώσκω ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς.

Σημ. Ὅταν δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα διαφόρου ἀριθμοῦ καὶ προσώπων συνδέωνται διὰ τοῦ ἢ - ἤ, οὔτε - οὔτε, τὸ ῥῆμα συμφωνεῖ πρὸς τὸ πλησιέστερον κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ πρόσωπον, ἐὰν ἕκαστον ὑποκείμενον θεωρῆται ἰδιαιτέρως· π. χ. *οὔτ' ἂν ἐγώ, οὔτ' ἂν σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν... — ὧν ἂν ἢ σὺ ἢ ἄλλος τις πράττῃ.*

β'. Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς πλείονα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα (§ 11).

Ὅταν τὰ ὑποκείμενα τῆς αὐτῆς προτάσεως εἶνε δύο ἢ πλείονα, τὸ κατηγορούμενον τίθεται

α') ἂν μὲν ταῦτα εἶνε ἔμψυχα καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους (ὁμοιογενῆ), κατὰ τὸ γένος τῶν ὑποκειμένων ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ· π. χ. *Σωκράτης καὶ Πλάτων ἦσαν σοφοί· — Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης ἐγενέσθην φιλοτιμοτάτω πάντων Ἀθηναίων·* ἂν δὲ ἔμψυχα μέν, ἀλλὰ διαφόρων γενῶν (ἑτερογενῆ), τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος· εἶνε δὲ ἐπικρατέστερον τὸ μὲν ἀρσενικὸν τοῦ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν τοῦ οὐδετέρου· π. χ. *ἡ Ἑλένη καὶ ὁ Δημήτριος καθαροί εἰσιν· — αἵ τε γυναῖκες καὶ τὰ παιδία γενναῖαι ἐγένοντο.*

Σημ. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶνε δύο, ἀλλ' ἑκάτερον ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, τὸ κατηγορούμενον δύναται νὰ τεθῇ κατὰ δυϊκὸν ἀριθμόν· π. χ. *σύ τε καὶ αὐτὸς φίλω ἐστόν.*

β') ἂν τὰ ὑποκείμενα εἶνε ἄψυχα καὶ ὁμοιογενῆ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται 1) ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἢ κατὰ τὸ γένος τῶν ὑποκειμένων ἢ κατ' οὐδέτερον γένος· π. χ. *ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ δικαστικὴ εἰσι σεμναί· — φθόνος καὶ ἔρως ἐναντία ἐστίν·* 2) ἢ κατ' οὐδέτερον γένος ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ, ἢ κατὰ τὸ προσεχέστερον· π. χ. *ἐπιστήμη καὶ αἴσθησις ταὐτό· — καὶ νόμος καὶ φόβος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν·* ἂν δὲ ἄψυχα μὲν ἀλλὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑτερογενῆ, τίθεται 1) ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ κατ' οὐδέτερον γένος· π. χ. *λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα, οὐδὲν χρήσιμά ἐστι·* 2) κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ γένος τοῦ πλησιεστέρου· π. χ. *ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοί.*

γ') ἂν ἐκ τῶν πολλῶν ὑποκειμένων τὰ μὲν εἶνε ἔμψυχα, τὰ δὲ ἄψυχα, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἢ κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων, ἢ κατ' οὐδέτερον γένος· π. χ. *ἡ τύχη καὶ ὁ Φίλιππος κύριοί εἰσι·—ἡ καλλίστη πολιτεία τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν.*

γ'. Ἐπηυξημένη ἢ συμπεπληρωμένη πρότασις (§ 12).

1. Πολλάκις καὶ αἱ ἁπλαῖ καὶ αἱ σύνθετοι προτάσεις, ἐπειδὴ δὲν ἐπαρκοῦσι πρὸς τελείαν ἔκφρασιν διανοήματός τινος, περιέχουσιν ἐκτὸς τῶν κυρίων ὅρων καὶ δευτερεύοντας, οἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ἢ συμπλήρωσιν τοῦ ὑποκειμένου ἢ τοῦ κατηγορουμένου τοῦ ῥήματος καὶ εἶνε *προσδιορισμοὶ ἢ ἀντικείμενα.* Αἱ τοιαῦται προτάσεις ὀνομάζονται *ἐπηυξημέναι ἢ συμπεπληρωμέναι.*

2. Τὸ ὑποκείμενον δύναται νὰ προσδιορίζηται· α') δι' ἐπιθέτου ἢ ἄλλης λέξεως ἐπιθετικῶς λαμβανομένης, π. χ. *ἡ σώφρων γυνὴ τέθνηκε·— οἱ πάλαι καλῶς ᾤκουν τὴν ἑαυτῶν πόλιν·* β') δι' *οὐσιαστικοῦ* ἢ συμφωνοῦντος πρὸς αὐτὸ κατὰ πτῶσιν ἢ τιθεμένου κατὰ γενικήν· π. χ. *Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἦν ἀνδρεῖος· — ὁ ἀγρὸς τοῦ Περικλέους ἦν μέγας.*

3. Τὸ κατηγορούμενον, ἐὰν μὲν εἶνε οὐσιαστικόν, προσδιορίζεται ὡς καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἐὰν δὲ ἐπίθετον, προσδιορίζεται α') διά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων· π. χ. *ἐνδεὴς χρημάτων εἰμι· — οἱ γονεῖς εὔνοι εἰσιν ἡμῖν· — καλὸς τὸ εἶδος ἦς·* β') δι' *ἐπιρρήματος*· π. χ. *ὁ γεωργός ἐστι λίαν φιλόπονος.*

4. Τὸ ῥῆμα προσδιορίζεται· α') δι' ἐπιρρήματος ἢ ἄλλης λέξεως ἐπιρρηματικὴν ἔννοιαν ἐχούσης· π. χ. *καλῶς ἔχω·* —

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἦλθες· β') *διὰ πλαγίας πτώσεως ἐμπροθέτου· π. χ. Φίλιππος διέτριβεν ἐν Κορίνθῳ·* γ') *διά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, εἰς ἣν μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἥτις ὀνομάζεται ἀντικείμενον· π. χ. λούω τὸν νεκρόν· — τυγχάνεις τιμῆς· — φθονεῖ τοῖς ἀγαθοῖς·* δ') *δι' ἀπαρεμφάτου· π. χ. οὐ τολμῶ λέγειν·* ε') *διὰ μετοχῆς· π. χ. δοῦλος ὤν, ἔφασκες εἶναι δεσπότης.*

5. Τὸ ἀντικείμενον προσδιορίζεται ὅπως τὸ ὑποκείμενον, ὁ δὲ προσδιορισμὸς δύναται νὰ δέχηται ἄλλον προσδιορισμόν.

Σημ. Πολλάκις εἷς τῶν ὅρων τῆς προτάσεως ἢ ὅλη ἡ πρότασις προσδιορίζεται δι' *ἄλλης προτάσεως*. Ἡ προσδιορίζουσα πρότασις λέγεται ὡς εἴπομεν *ἐξηρτημένη* ἢ *ὑποτελής*, ἡ δὲ προσδιοριζομένη *κυρία· π. χ. ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ· — ὅτε πλούσιος ἦν, ἐφοβούμην.*

Προσδιορισμοὶ (§ 13).

Οἱ προσδιορσμοὶ εἶνε α') *ὀνοματικοὶ ἢ ὡς ὀνοματικοί*, τ. ε. ἄλλα μέρη τοῦ λόγου λαμβανόμενα ὡς ὀνόματα· π. χ. ὁ *Δημοσθένης ἦν ῥήτωρ δεινός· — Περικλῆς ὁ πάνυ τέθνηκε·* β) *ἐπιρρηματικοὶ ἢ ὡς ἐπιρρηματικοί*, τουτέστι πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων ἐμπροθέτων ἢ ἀποθέτων καὶ ἐπιρρηματικὴν ἔννοιαν ἐχόντων· π. χ. *ὀρθῶς εἶπε ταῦτα· — ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· — τρίτην ταύτην ἡμέραν (προχθὲς) ἀφίκετο ὁ πατήρ.*

Α'. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ (§ 14).

Οἱ ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ εἶνε δύο εἰδῶν, *ἐπιθετικοὶ καὶ οὐσιαστικοί.*

α'. Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ (§ 15),

1. *Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ* λέγονται τὰ ἐπίθετα, ἅτινα τίθενται εἰς προσδιορισμὸν οὐσιαστικῶν, π. χ. ὁ *χρηστὸς ἀνήρ, ἡ σώφρων γυνή.*

2. Ὡς *ἐπιθετικοὶ* προσδιορισμοὶ τίθενται καὶ *μετοχαί*, καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα συμφωνοῦσι πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν κατὰ *γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν*· π. χ. *οἱ ἐπιμελούμενοι μαθηταί*· — *ὁ ἡμέτερος βασιλεύς*· — *ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν ᾠκοδόμηται ὁ ναός*.

Σημ. 1. Τὸ *δύο* καὶ *δυοῖν* συντάσσονται καὶ μετὰ οὐσιαστικοῦ πληθ. ἀριθμοῦ· π. χ. *δύο ἀδελφοὶ ἦμεν*· — *δυοῖν ὀνόμασι*· — *δυοῖν ἀνδρῶν*.

Σημ. 2. Ἀντὶ τοῦ *πλείων, πλείονος* κτλ. *ἐλάττων, ἐλάττονος* κτλ. τίθεται πλέον, καὶ ἔλαττον, ὅταν ἕπηται ἀριθμὸς ἢ λέξις σημαίνουσα ποσόν· π. χ. *ἔπεσον μυριάδες πλέον ἢ δώδεκα*.

3. Εἰς τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν πολλάκις ἀποδίδονται δύο ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, οἵτινες συνδέονται πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ *καὶ* ἢ διὰ τοῦ *τε καί*, ἐὰν ἑκάτερος αὐτῶν προσδιορίζῃ ὁμοίως τὸ οὐσιαστικόν· π. χ. *ὁ καλός τε καὶ σοφὸς Ἱππίας*· ἐὰν δὲ ὁ εἷς ἀποτελῇ μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ τρόπον τινὰ μίαν ἔννοιαν, ἐκφέρονται ἀσυνδέτως· π. χ *ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη μεγάλη*.

4. Καὶ *οὐσιαστικά*, εἴτε ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον εἴτε κατὰ γενικὴν τιθέμενα, καὶ *ἐπιρρήματα* καὶ *ἐμπρόθετα ὀνόματα*, διὰ τοῦ ἄρθρου λαμβάνοντα ἐπιθέτου σημασίαν, χρησιμεύουσιν ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί· π. χ. *ἀνὴρ ῥήτωρ*· — *ἄνδρες δικασταί*· — *ὁ Ἀθηναίων δῆμος ἐψηφίσατο* (ὁ Ἀθηναϊκός)· — *οἱ πάλαι ἄνθρωποι* (οἱ παλαοί)· — *τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς κατὰ νόμον* (νομίμους).

5. Πολλάκις ἐλλείπει τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, καὶ τότε τὸ ἐπίθετον λαμβάνεται ἀντὶ οὐσιαστικοῦ· π. χ. *οἱ θνητοὶ* (ἄνθρωποι)· — *οἱ περὶ τὸν Κῦρον* (ἄνδρες)· — *τῇ ὑστεραίᾳ* (ἡμέρᾳ)· — *ἡ ῥητορικὴ* (τέχνη)· — *βάδιζε τὴν εὐθεῖαν* (ὁδόν)· — *διὰ πολεμίας ἐπορεύετο* (χώρας)· — *οἱ λέγοντες* (= οἱ ῥήτορες).

β'. Οὐσιαστικοὶ προσδιορισμοὶ (§ 16).

1. Οὐσιαστικοὶ προσδιορισμοὶ λέγονται τὰ *οὐσιαστικά*,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἅτινα τίθενται, ἵνα προσδιορίσωσιν ἄλλα οὐσιαστικά, εἴτε ὁμοιοπτώτως εἴτε ἑτεροπτώτως.

2. Οἱ ὁμοιοπτώτως τιθέμενοι οὐσιαστικοὶ προσδιορισμοὶ εἶνε ἡ παράθεσις καὶ ἡ ἐπεξήγησις. Καὶ παράθεσις μὲν λέγεται τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ τίθεται πλησίον ἄλλου οὐσιαστικοῦ (ἢ προσωπικῆς ἀντωνυμίας) ἄνευ συνδέσμου, ἵνα προσδιορίσῃ αὐτό, καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς πρότασιν μετὰ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας. Συμφωνεῖ δὲ ἡ παράθεσις πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον ἐξ ἀνάγκης μὲν κατὰ πτῶσιν, κατὰ τύχην δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν· π.χ. *Φίλιππος ὁ Μακεδὼν τέθνηκε·* (= Φίλιππος, ὃς ἦν Μακεδών)· — *ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἀξυνεσία, δύο μεγάλω κακώ, πολλοὺς ἀπώλεσαν* (= ἅτινά ἐστι δύο. . .)· — *περὶ χρημάτων λαλεῖς, ἀβεβαίου πράγματος* (= ἃ ἀβέβαιον πρᾶγμά ἐστι)· — *ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦλθον πρὸς σέ.* Ἐπεξήγησις δὲ εἶνε τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται, ἵνα ἐπεξηγήσῃ ἄλλο προηγούμενον οὐσιαστικὸν γενικὸν καὶ ἀόριστον, ἢ ἀπαρέμφατον ἢ καὶ ὁλόκληρος πρότασις· π. χ. *ὁ θάνατος τυγχάνει ὢν δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος·* — *εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης·* — *τοῦτο θεωρεῖτε, εἰ τἀληθῆ λέγω.*

Σημ. 1. Ὅταν ἡ παράθεσις ἀναφέρηται εἰς δύο οὐσιαστικά, συνήθως τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ· π. χ. *Ἄγις καὶ Κλεομένης οἱ βασιλεῖς.*

Σημ. 2. Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ ἐκφράζεται ἡ ἐπεξήγησις διὰ τοῦ *δηλαδή·* π. χ. *ὁ θάνατος εἶνε δύο πραγμάτων διάλυσις, δηλαδὴ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.*

3. Ἐπειδὴ ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία ἰσοδυναμεῖ τῇ γενικῇ τῆς προσωπικῆς, τίθεται ἐνίοτε παράθεσις κατὰ γενικὴν πτῶσιν, εἰς κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἀναφερομένη· π. χ. *τἀμὰ δυστήνου κακὰ* (= τὰ κακὰ ἐμοῦ τοῦ δυστήνου)· — *τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἔργα* (= τὰ ὑμῶν αὐτῶν).

4. Αἱ λέξεις *ὄρος, πόλις, νῆσος,* κ.τ.τ. τίθενται παραθετικῶς μετὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν ὀρέων, τῶν πόλεων,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν νήσων κ.τ.τ. π. χ. *Πάρνης τὸ ὄρος· — Τραγία ἡ νῆσος·* ἢ τὸ κύριον ὄνομα τίθεται ὡς παράθεσις· π. χ. *ἡ νῆσος Σφακτηρία.* Ἐὰν δὲ τὸ κύριον ὄνομα εἶνε τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὸ ὄνομα *ὄρος, πόλις, νῆσος,* τότε δύναται νὰ τεθῇ τὸ κύριον ὄνομα ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμός· π. χ. *Τὸ Αἰγάλεων ὄρος.* Ἐνίοτε δὲ τίθεται κατὰ γενικὴν τὸ κύριον ὄνομα· π. χ. *Ἰλίου πόλις.*

5. Ἑτερόπτωτοι προσδιορισμοὶ τίθενται καὶ εἰς οὐσιαστικὰ καὶ εἰς ἐπίθετα, ἵνα δηλωθῇ ἡ μεταξύ των συνυπάρχουσα σχέσις.

Καὶ εἰς μὲν τὰ οὐσιαστικὰ τίθενται

α') κατὰ γενικὴν

1. *τῆς κτήσεως,* δηλοῦσαν τὸν κτήτορα καὶ λεγομένην *κτητικήν,* ἐνῷ τὸ οὐσιαστικὸν σημαίνει τὸ κτῆμα· π. χ. *ὁ ἀγρὸς τοῦ Περικλέους· — ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου.*

2. *τῆς ἰδιότητος,* τιθεμένην μετ' ἀριθμητικῶν εἰς δήλωσιν τοῦ μέτρου, τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἡλικίας· π. χ. *ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν· — μισθὸς τεσσάρων μηνῶν· — ἦν δὲ ὁ παῖς δέκα ἐτῶν.*

3. *τῆς ὕλης καὶ τοῦ περιεχομένου·* π. χ. *ἀνδριὰς χαλκοῦ ἕστηκε· — πλοῖα πολλὰ σίτου εἰς Πειραιᾶ κατέθεον.*

4. *τῆς αἰτίας·* π. χ. *γραφὴ ἀσεβείας.*

5. *τοῦ ὅλου,* ἥτις *διαιρετικὴ γενικὴ* λέγεται π. χ. *ἀνὴρ τοῦ δήμου* (ἐκ τοῦ δήμου)· — *ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων.*

Σημ. Τοιαύτη γενικὴ τίθεται α') εἰς ὀνόματα δηλοῦντα τόπον χώρας ἢ λαοῦ τινος· π. χ. *ἔπλευσε τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεραμεικὸν κόλπον· — τῆς Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακουσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ Λεοντίνων.* Ἡ γενικὴ τῶν τοιούτων συνήθως προτάσσεται· ἐὰν δὲ μεγαλητέρα ἔμφασις ὑπάρχῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως, τότε προτάσσεται τοῦτο· π. χ. *ἀφίκοντο εἰς Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας.* Ἡ γενικὴ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας οὐδέποτε τίθεται μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου· λοιπὸν δὲν λέγεται *ἐς τῆς Ἀττικῆς Οἰνόην,* ἀλλὰ πάντοτε *τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην* ἢ *ἐς Οἰνόην τῆς Ἀττικῆς·* β') εἰς ἐπιρρήματα καὶ δὴ τόπου καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χρόνου ποῦ, πόθεν, οὐδαμοῦ, κτλ. καὶ τὸ ἄλις· π. χ. τίς, πόθεν εἷς ἀνδρῶν; — παλαιῶν ἔργων ἄλις ἔστω.

6. τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ πάθους καὶ λεγομένην γενικὴν ὑποκειμενικὴν (ἢ ἐνεργητικήν), καὶ γενικὴν ἀντικειμενικὴν (ἢ παθητικήν)· π. χ. ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων (= οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν)· — τὸ ἄνθος τοῦ ῥόδου (= τὸ ῥόδον ἀνθεῖ)· — γραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς (= γράφων τὴν ἐπιστολήν)· — πόθος τῆς πατρίδος ἐγένετό μοι (= ἐπόθησα τὴν πατρίδα).

Σημ. 1. Ἐνίοτε τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν προσδιορίζεται διὰ δύο γενικῶν, ὧν ἡ μὲν μία εἶνε ὑποκειμενική, ἡ δὲ ἄλλη ἀντικειμενική· π. χ. Πέλοπος Πελοποννήσου κατάληψις· ἡ μὲν γενικὴ Πέλοπος εἶνε ὑποκειμενική, ἡ δὲ γενικὴ Πελοποννήσου ἀντικειμενική, διότι εἶνε = ὁ Πέλοψ κατέλαβε τὴν Πελοπόννησον.

Σημ. 2. Ἐνίοτε ἡ αὐτὴ γενικὴ εἶνε ὁτὲ μὲν ὑποκειμενική, ὁτὲ δὲ ἀντικειμενική· π. χ. ἡ τοῦ πατρὸς φιλία = ὁ πατὴρ φιλεῖ καὶ φιλῶ τὸν πατέρα.

β΄) κατὰ δοτικὴν ἐπὶ ἀφῃρημένων τινῶν οὐσιαστικῶν, τῶν ὁποίων τὰ ῥήματα ἢ ἐπίθετα ἀπαιτοῦσι δοτικήν· π. χ. κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν γενῶν φύσις ἔχει· — φιλία τοῖς Ἀθηναίοις· — ὁμοιότης ἑαυτοῖς.

Εἰς δὲ τὰ ἐπίθετα τίθενται

α΄ κατὰ γενικὴν

1. τῆς κτήσεως· τοιαύτην δὲ ἀπαιτοῦσι τὰ οἰκειότητος καὶ ἀλλοτριότητος σημαντικά, ὡς ἴδιος, οἰκεῖος, κύριος, ἱερός, ἐπιχώριος, πρέπων· π.χ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι· — οἰκεῖος τῆς χώρας· — κυρία πολλῶν ἀγαθῶν κ.τ.λ.

2. τῆς ἀξίας ἢ τοῦ τιμήματος· τοιαύτην δ' ἀπαιτοῦσι τὰ ἄξιος, ἀνάξιος, ἀντάξιος, ὠνητός· π. χ. τὸ βιβλίον ἐστὶ δραχμῆς ἄξιον· — ἡ ἀρετὴ αἵματός ἐστιν ὠνιά.

3. τῆς αἰτίας· τοιαύτην δ' ἀπαιτοῦσι τὰ ἔνοχος, ὑπόδικος, ὑπεύθυνος, αἴτιος κ.τ.τ. π. χ. ἔνοχος κλοπῆς· — ὑπόδικος φόνου· — ὑπεύθυνος ἀρχῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. *τοῦ ὅλου, γενικὴν διαιρετικὴν λεγομένην· τοιαύτη γενικὴ τίθεται εἰς ἐπίθετα θετικά, συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά, εἰς μετοχάς, ἀντωνυμίας καὶ ἀριθμητικά, λαμβανόμενα ἀντὶ οὐσιαστικῶν· π. χ. οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων·— οἱ πλουσιώτατοι τῶν Ἑλλήνων·— ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις·— ὁπόσα ἀλλήλων πολέμῳ... εἶχον· — τρεῖς ἡμῶν ἦσαν.*

Σημ. Καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα δέχονται γενικὴν τοῦ ὅλου· π. χ. τὸ πολὺ τοῦ στρατεύματος. Πολλάκις τὸ ἐπίθετον τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς γενικῆς· π.χ. ὁ πλεῖστος τοῦ χρόνου (ἀντὶ τὸ πλεῖστον)·—ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ (ἀντὶ τὸ ἥμισυ).

5. *τοῦ ἀντικειμένου· τοιαύτην δὲ ἀπαιτοῦσι τὰ ἐπίθετα, ἅτινα σημαίνουσι*

α') μνήμην ἢ λήθην· π. χ. μνήμων ἐργασίας· ἐπιλήσμων τῆς χάριτος.

β') ἐπιμέλειαν ἢ ἀμέλειαν· π. χ. ἐπιμελὴς τῶν θείων·— ἀμελὴς τῶν φίλων·— φειδωλὸς χρημάτων·— ἀφειδὴς ἑαυτοῦ.

γ') ἐμπειρίαν ἢ ἀπειρίαν· π. χ. ἔμπειρος πολέμου·—ἄπειρος ἰατρικῆς εἰμι.

δ') μετοχήν, πλησμονήν, ἔνδειαν καὶ κράτος· π. χ. μέτοχος ἀρετῆς. — πλήρης θηρίων· — ἐνδεὴς χρημάτων· — ἐγκρατὴς ἡδονῶν.

Σημ. Εἰς τὰ ἔνδειαν σημαίνοντα ἀνήκουσι καὶ τὰ ἐκ τοῦ στερητικοῦ *α* σύνθετα· π. χ. ἄπαις ἀρρένων παίδων.

ε') ἐπιτυχίαν καὶ ἀποτυχίαν· π. χ. ἐπιτυχὴς τῶν καιρῶν· — ἀτυχὴς συνέσεως.

ς'. τὰ εἰς ικὸς κτητικά· π. χ. νόμος ἀρχικὸς τοῦ λόγου.

6. *τὰ παραθετικά, ἤτοι τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά· π.χ. κρείττων τοῦ πατρός· — ὁ Σωκράτης ἦν σοφώτατος πάντων.* Εἰς ταῦτα ὑπάγονται καὶ τὰ διαφορικὰ καὶ ἐν γένει τὰ ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν· π. χ. ἐπιστήμη ἐπιστήμης διάφορος.

Σημ. 1. Ὁ προσδιορισμὸς τῶν συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν ἀντὶ γενικῆς ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ ἢ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συγκρινόμενον· π. χ. ἐγώ εἰμι ἐπιμελέστερος ἢ σὺ (ἀντὶ σοῦ).

Σημ. 2. Ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τοῦ ἢ κατὰ καὶ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ὡς ἢ ὥστε καὶ ἀπαρεμφάτου· π. χ. οἱ Ἀθηναῖοι μείζω ἢ κατὰ δάκρυα ἐπεπόνθεσαν· — τὸ δαιμόνιον μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι.

Σημ. 3. Ὅταν συγκρίνωνται δύο ἰδιότητες τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ, ἀμφότερα τὰ ἐπίθετα τίθενται ἐν τῷ συγκριτικῷ βαθμῷ μεσολαβοῦντος τοῦ ἤ· π. χ. στρατηγοὶ ἦσαν πλείονες ἢ βελτίονες.

Σημ. 4. Ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἰδιότης τις ὑπάρχει εἴς τι πρόσωπον ἐν μεγαλειτέρῳ βαθμῷ ἢ πρότερον, ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τῆς γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· π. χ. πλουσιώτεροι ἑαυτῶν εἰσιν (δηλ. ἢ πρότερον ἦσαν).

Σημ. 5. Οἱ παραθετικοὶ βαθμοὶ ἐπιτείνονται καὶ δὴ ὁ μὲν συγκριτικὸς α') διὰ τοῦ μᾶλλον· π. χ. μᾶλλον εὐτυχέστερος· β') διὰ τοῦ πολύ, πολλῷ, ὀλίγον, ὀλίγῳ καὶ τῶν ὁμοίων· π.χ. πολλῷ χεῖρον· γ') διὰ τοῦ ἔτι· π. χ. ἔτι χαλεπώτερα ταῦτα· ὁ δὲ ὑπερθετικὸς α') διὰ τοῦ μάλιστα· π. χ. μάλιστα δεινότατος· β') διὰ τοῦ πολύ. πολλῷ· π. χ. πολὺ εὐδαιμονέστατος· γ') διὰ τοῦ ὡς καὶ ὅτι· π. χ. ὡς ἄριστος ἐγένετο· — ὅτι πλεῖστα διεπράξατο· δ') διὰ τοῦ οἷος· π. χ. χωρίον οἷον χαλεπώτατον· ε') διὰ τοῦ ἐν τοῖς· π. χ. ἐν τοῖς πρεσβύτατος ἦν.

7. Καὶ τὰ ὁμοίας πρὸς τὰ ἀνωτέρω σημασίας καὶ τὰ ἀφῃρημένα καὶ τὰ ἐπιρρήματα αὐτῶν, ὅσα ἔχουσι τοιαῦτα, ἀπαιτοῦσι προσδιορισμὸν κατὰ γενικήν· π. χ. ὀλίγωρος φίλων εἰμί· — ἐλεύθερος μομφῆς· — ἁπάντων ἐστὶ πλησμονή· — μέθεξις οὐσίας· — ἀξίως τῶν ἔργων ἐπῃνέθη.

β') κατὰ δοτικὴν ἐπὶ ἐπιθέτων, ἅτινα σημαίνουσι

1. φιλίαν ἢ ἔχθραν, ὠφέλειαν ἢ βλάβην· π. χ. οἱ πονηροί εἰσι φίλοι ἀλλήλοις· — ἔργον ὠφέλιμον τῇ πατρίδι· — βλαβερὸς τῇ πόλει ἐστί·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν· π. χ. εὐπειθὴς τῷ ἄρχοντί εἰμι· — ὑπήκοος ἦν Κυαξάρῃ.

3. ταὐτότητα, ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν· π. χ. τὰ ἀγαθὰ οὐ ταὐτὰ τῆς ἡδέσι γίγνεται· — ὅμοιος τῷ πατρὶ ἐγένετο· — ἴσοι τοῖς πολεμίοις ὄντες· — σύμφωνοι τῇ μητρὶ ἦσαν·

Σημ. Ἐπὶ τοῦ ὁ αὐτός, ὅμοιος καὶ ἴσος ἡ δοτικὴ κεῖται βραχυλογικῶς· π. χ. ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα (= τῇ ἐσθῆτι τῶν δούλων).

4. προσέφγισιν, μίξιν καὶ συγκοινωνίαν· π. χ. πλησία τῷ νυμφίῳ· — συμμιγὴς φόνῳ· — πενία σύντροφός ἐστι τῇ Ἑλλάδι·

5. ἁρμόζον ἢ μὴ ἁρμόζον· π. χ. κόσμος ἁρμόδιος γυναικί· ἀνάρμοστον τῷ Θεῷ·

6. τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς, ὡς ἐν, σύν, πρός· π. χ. ὁ φόβος ἔμφυτός ἐστι τοῖς ἀνθρώποις.

Σημ. 1. Δοτικὴν δέχονται καὶ πάντα τὰ ὁμοίας πρὸς τὰ ἀνωτέρω σημασίας ἐπίθετα, τὰ ἐπιρρήματα, ἅτινα παράγονται ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπιθέτων καὶ τὰ σύστοιχα αὐτῶν οὐσιαστικά· ἔτι δὲ καὶ τὸ ἅμα καὶ ὁμοῦ· π. χ. ἀστυγείτονες ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις· — ὁμοίως ἐκείνῳ ἐλάλησε· — τὸ ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ· — ἄτοπος ἡ ὁμοιότης τούτων ἐκείνοις.

Σημ. 2. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιθέτων ἀντὶ δοτικῆς δέχονται τὴν πρὸς μετὰ αἰτιατικῆς· π. χ. χρήσιμος, βλαβερὸς πρὸς τὴν πατρίδα ὁ ῥήτωρ.

Σημ. 3. Πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐπιθέτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται μετὰ γενικῆς, ἥτις εἶνε κτητική· π. χ. οἱ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου εἰσί· — φίλος τοῦ πατρὸς ἦν ὁ γεωργός.

γ') Κατ' αἰτιατικὴν δέχονται τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν ὅσα ἐπίθετα ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ κατά τι, τουτέστι τοῦ μέρους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἰδιότης τις· π. χ. θαυμάσιος μὲν τὸ μέγεθος, δεινὸς δὲ τὸν λόγον εἶς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Β΄. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ (§ 17).

1. *Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ* εἶνε οἱ ἐκφερόμενοι δι' ἐπιρρημάτων καὶ προσδιορίζουσι τοὺς κυρίους ἢ δευτερεύοντας ὅρους τῆς προτάσεως· π.χ. *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ· — πάνυ ὀλίγοι ἀφίκοντο· — σαφῶς ὁ ἄνθρωπος ἐδήλωσε.*

2. Εἰς τοὺς ἐπιρρηματικοὺς προσδιορισμοὺς ἀνήκουσι καὶ οἱ ὡς ἐπιρρηματικοὶ λεγόμενοι, τουτέστι πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων μετὰ ἢ ἄνευ προθέσεως ἢ καὶ ὁλόκληροι προτάσεις ἐπιρρηματικὴν ἔννοιαν λαμβάνουσαι· π. χ. *ἐν Ἀθήναις διέτριβον· — τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐτείχισαν τὴν πόλιν· — μαινόμεθα, ὁπόταν ὀργιζώμεθα.*

3. Οἵ τε ἐπιρρηματικοὶ καὶ οἱ ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ δηλοῦσι ά) χρόνον· β΄) τόπον· γ΄) τρόπον· δ΄) ὄργανον ἢ μέσον· ἐ) ποσόν· ς΄) κατά τι ἢ ἀναφορὰν καὶ ζ΄) αἴτιον.

α΄) Προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου (§ 18).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται

1. δι' ἐπιρρήματος χρονικοῦ· π. χ. *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ· — νῦν ἀφίκετο ὁ πατήρ.*

2. διὰ γενικῆς ά) χρονικοῦ ὀνόματος ἀπροθέτου, ὡς *ὄρθρου μεσημβρίας, δείλης, ἑσπέρας, νυκτός, χειμῶνος, ἦρος* (ἔαρος), *θέρους, ὀπώρας· π. χ. οἱ λαγῷ τῆς νυκτὸς νέμονται· — ἡ οἰκία χειμῶνος εὐήλιός ἐστι·* β΄) διὰ γενικῆς ἐμπροθέτου· κατάλληλοι πρὸς τοῦτο προθέσεις εἶνε ἡ *ἐπὶ* καὶ δὴ ἐπὶ κυρίων ὀνομάτων, ἡ *διὰ* καὶ ἡ *πρό·* π. χ. *ἐπὶ τοῦ δεκελεικοῦ πολέμου τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ἀπώλετο· — ἐπὶ Κέκροπος ἡ Ἀττικὴ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο· — διὰ βίου ἐπένετο ὁ Ἐπαμεινώνδας· — πρὸ μεσημβρίας ἦλθεν ὁ βασιλεύς.*

3. διὰ δοτικῆς ἀπροθέτου μέν, ἵνα δηλωθῇ ὡρισμένος χρόνος πράξεώς τινος· π. χ. *νυκτί, ἡμέρᾳ, μηνί, ἐνιαυτῷ, ἔτει ἑβδόμῳ ἐνίκων·* μετὰ δὲ τῆς *ἐν*, ἵνα δηλωθῇ χρονικὴ περίοδος, ἐντὸς τῆς ὁποίας γίνεταί τι· π. χ. *ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν οὐδ' ἂν*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἷς λάθοι πονηρὸς ὤν· — ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐχειροτονήθη στρατηγός.

Σημ. Ἡ τοιαύτη χρονικὴ δοτικὴ ὅταν εἶνε μετὰ τῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος καὶ ὁ αὐτὸς τίθεται ἢ ἐμπρόθετος ἢ ἀπρόθετος· π. χ. *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.*

4. διʼ αἰτιατικῆς μετὰ τῆς προθέσεως *κατά, μετά, περί·* π. χ. *κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας ἐγένετο* (= κατὰ τὸν χρόνον τῶν Ἡρακλειδῶν· — *μετὰ μεσημβρίαν διδάσκει· — περὶ λύχνων ἁφὰς δειπνοῦμεν.*

Σημ. Ἡ ἁπλῆ αἰτιατικὴ *ἔτος, μῆνα, ἡμέραν* κ.τ.τ. μετὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητ. καὶ τῆς δεικτ. ἀντων. οὗτος ἢ ἄνευ αὐτῆς δηλοῖ χρόνον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεταί τι ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετό τι· π. χ. *ἐξήλθομεν ἔτος τουτὶ τρίτον* (= εἶνε τώρα τρία ἔτη ἀφʼ ὅτου, ἢ πρὸ τριῶν ἐτῶν).

5. Διὰ χρονικῶν ἐπιθέτων, μετοχῶν καὶ χρονικῶν προτάσεων· π. χ. *σκοτιαῖοι διῆλθον τὸ πεδίον· — παῖς ὢν ἐκεῖ διέτριβεν· — ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσάλπιγξεν*

6′) Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου (§ 19).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου φανερώνει 1) τὴν ἐν τόπῳ στάσιν· 2) τὴν ἐκ τόπου κίνησιν· 3) τὴν εἰς τόπον κίνησιν· 4) τὴν διὰ τόπου κίνησιν.

1. Ἡ ἐν τόπῳ στάσις ἐκφέρεται

α) διʼ ἐπιρρημάτων στάσιν σημαινόντων· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ λήγοντα εἰς *οῦ, θι* καὶ *οῖ, ὡς πανταχοῦ, ἀλλαχοῦ, αὐτόθι, ἀλλαχόθι, οἴκοι, Ἰσθμοῖ* καὶ ἄλλα, ὡς *Ἀθήνησι, Μαραθῶνι, ἐνθάδε, ἐνταῦθα, ἐκεῖ·* π. χ. *ἐκεῖ ἦλθον· — ἐνίκησεν Ἰσθμοῖ.*

β′) διὰ δοτικῆς μετὰ τῆς *ἐν·* π. χ. *ἐν τῷ ναῷ ἐκήρυσσε·*

γ′) διʼ αἰτιατικῆς μετὰ τῆς *κατὰ* πρὸς δήλωσιν τῆς ἐκτάσεως ἢ τοῦ *ἀπέναντι.* π. χ. *Πελοποννησίοις ἐγίνετο ἀφορία κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν· — οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες* (= οἱ κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς Ἀσίας). — *προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἠπείρῳ* (= ἀπέναντι τῆς. . .).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. ἡ ἐκ τόπου κίνησις ἐκφέρεται

α) δι' ἐπιρρημάτων ληγόντων εἰς θεν· π. χ. οἴκοθεν ἀφίκετο·— ἐκεῖθεν ἡρπάσθη·

β') διὰ γενικῆς μετὰ τῆς ἐκ ἢ ἀπό· π. χ. ἐκ Λακεδαίμονος·— ἀπὸ Κερκύρας ἔρχονται.

3· Ἡ εἰς τόπον κίνησις ἐκφέρεται

α) δι' ἐπιρρημάτων ληγόντων εἰς σε, δε, ζε, ὡς ἐκεῖσε, ἄλλοσε, οἴκαδε, Ἀθήναζε, καὶ δι' ἄλλων, ὡς ἐνταῦθα, ἐνθάδε, ποῖ, οἷ, ὅποι, εἴσω κ.τ.τ. π. χ. ἄλλοσε ἐξῆλθες·— Μεγάραδε εἰσέβαλον·— ποῖ γῆς φέρει ; — ἐνθάδε ἥκεις·

β') διὰ γενικῆς μετὰ τῆς ἐπί· π. χ. ἐπὶ Σάμου ἔπλευσαν·

γ') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῆς εἰς, πρός, ἐπί, παρά, ὡς· π.χ. εἰς Περσίαν ἔπεμψεν ἄνθρωπον· — πρὸς (ὡς) βασιλέα ἀνήγαγε τοὺς πρέσβεις· — παρὰ τὸν Χειρίσοφον ἦγε τοὺς νεανίσκους·— ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν.

Σημ. Παρὰ ποιηταῖς ἡ αἰτιατικὴ τίθεται καὶ ἀπρόθετος· π. χ. ἵκοντο Ἄργος· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ ἐπιθέτου· π. χ. θαλάσσιον ἐκρίψατε (= ρίψατε εἰς τὴν θάλασσαν).

5. Ἡ διὰ τόπου κίνησις ἐκφέρεται

α) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς διά· π. χ. διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται·

β') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῆς κατά, ὁπότε συγχρόνως δηλοῦται καὶ ἡ ἔκτασις· π. χ. ἐπορεύοντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν (διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης).

γ') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου (§ 20).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου ἐκφέρεται

1. δι' ἐπιρρημάτων τροπικῶν· π. χ. εὐδαιμόνως ζῶμεν· — εὖ φρονῶ·— κακῶς πράσσει·

2. διὰ γενικῆς μετὰ τῆς ἐκ, ἀπό, μετά, διά· π. χ. ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισανθρωπία γίγνεται· — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου πλαναῦται· — μετ' ἀδικίας ἐκτήσατο πολλά· — διὰ τάχους ἔφευγον·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. διὰ δοτικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τῆς ἐν ἢ σύν· π. χ. *βίᾳ, σπουδῇ ταῦτα ἐγένετο· — ἐν λόγοις πείθει· — σὺν γέλωτι ἐπορεύετο.*

Σημ. Ἡ τοιαύτη ἁπλῆ δοτικὴ σημαίνει πολλάκις *συνοδίαν·* π. χ. *ἐπορεύοντο ὁπλίταις τρισχιλίοις· — ἔλαβον τὰς τριήρεις αὐτοῖς ἀνδράσιν·*

4. δι' αἰτιατικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τῆς κατὰ ἢ πρός· π. χ. *τοῦτον τὸν τρόπον· — καθ' ἡσυχίαν· — πρὸς βίαν ἄγω·*

5. διὰ τροπικῆς μετοχῆς· π. χ. *σπουδάζων ἐλυσιτέλει.*

δ') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ὀργάνου (§ 21).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ὀργάνου ἐκφέρεται

1. διὰ δοτικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τῆς ἐν· π. χ. *ῥάβδῳ ἔκρουον τὴν θύραν· — ἐν λόγοις ἔπειθε τοὺς Ἀθηναίους·*

2. διὰ γενικῆς μετὰ τῆς διά· π. χ. *δι' ὀφθαλμῶν ὁρῶμεν·*

3. δι' ὀργανικῆς μετοχῆς· π. χ. *ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον* (= δι' ἀκοντίου).

ε') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ (§ 22).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ ἐκφέρεται

1. δι' ἐπιρρημάτων σημαινόντων ποσόν, οἷον *πάνυ, ἄγαν, λίαν, σφόδρα, πολύ, ὀλίγον κτλ.* π. χ. *λίαν ὠργίσθη·*

2. διὰ γενικῆς, ἥτις, τιθεμένη πρὸ πάντων μετὰ τῶν πωλήσεως καὶ ἀγοράσεως σημαντικῶν ῥημάτων, δηλοῖ τὸ τίμημα καὶ γενικὴ τοῦ τιμήματος λέγεται· π. χ. *ὁ Ἰσοκράτης ἐδίδασκε δραχμῶν ἑκατόν· — τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ οἱ θεοί·*

3. διὰ δοτικῆς ἐπὶ τῶν παραθετικῶν καὶ τῶν ἐχόντων ἔννοιαν παραθετικήν, ἥτις δοτικὴ τοῦ μέτρου λέγεται· π. χ. *ἐνιαυτῷ πρεσβύτερος· — πολλῷ μείζων· — ὀλίγῳ πρότερον·*

4. δι' αἰτιατικῆς· π. χ. *ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα· — πολὺν χρόνον μ' ἐπέσχον.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στ') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς (§ 23).

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς ἐκφέρεται

1. δι' αἰτιατικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τῆς *κατά, πρός, εἰς, περί·* π. χ. *ἀλγεῖ τὸν πόδα· — καθαρὸς κατὰ τὸ σῶμα· — καρτερικώτατος πρὸς χειμῶνα· — ἔνδοξος εἰς τὰ πολεμικά· — δεινὸς περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν·*

2. διὰ δοτικῆς· π. χ. *τοῖς μὲν σώμασιν ἀδύνατοι, ταῖς δὲ ψυχαῖς ἀνόητοί ἐσμεν·*

Σημ. Κατ' αἰτιατικὴν συνήθως τίθεται ἡ λέξις *ὄνομα·* π.χ. *πόλις ὄνομα Κανναί· ἀλλὰ καὶ κατὰ δοτικήν· ὀνόματι σπονδαὶ ἔσονται.*

3. δι' ἀπαρεμφάτου· π. χ. *ἦν δ' αὕτη γυνὴ εὐπρεπὴς ἰδεῖν* (= κατὰ τὴν ὄψιν).

ζ') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ αἰτίου (§ 24).

Τὸ αἴτιον εἶνε 1) ποιητικόν, 2) ἀναγκαστικόν, 3) τελικόν, 4) ἠθικόν.

1. Τὸ ποιητικὸν αἴτιον σημαίνει τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων εἶνε αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τῶν παθητικῶν ἐκφέρεται

α) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς *ὑπό*, ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς *πρός, παρά, ἐκ·* π. χ. *ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπαιδεύθη· — πρὸς* (ἢ *παρὰ*) *πάντων ὁμολογεῖται· — ἐκ Θεοῦ δέδοται.*

Σημ. Ἡ *ἐκ* εἰς δήλωσιν τοῦ ποιητ. αἰτίου εἶνε συνήθως παρὰ τοῖς Ἴωσι καὶ ποιηταῖς, σπανίως δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πεζολόγοις καὶ δὴ ἐπὶ τῶν δόσεως σημαντικῶν ῥημάτων· π. χ. *τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου· — ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη.*

β') διὰ δοτικῆς ἀπροθέτου, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα εἶνε παθητικοῦ παρακειμένου ἢ ὑπερσυντελίκου ἢ τετελεσμένου μέλλοντος· π. χ. *ταῦτά μοι γέγραπται·*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. τὸ ἀναγκαστικόν, ὅπερ καὶ πειστικὸν ἢ προτρεπτικὸν λέγεται, δηλοῖ τὸ ἀναγκάζον τὸ ποιητικὸν αἴτιον εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἐκφέρεται

ά) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς ὑπό, ἀπό, ἐκ, ἕνεκα· π.χ. οὐκ ἠδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης· — ἀπὸ (ἢ ἐκ) τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη· — τῶν ἀδικημάτων ἕνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν.

Σημ. Ἐπὶ πολλῶν ῥημάτων, οἷα τὰ θαυμάζω, εὐδαιμονίζω, μακαρίζω, οἰκτίρω, φθονῶ κ.τ.τ. τίθεται γενικὴ ἀπρόθετος· π.χ. εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου· — θαυμάζω σε τῆς τόλμης· ὡσαύτως ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ῥημάτων διώκειν, φεύγειν, κρίνειν, δικάζειν· π. χ. φεύγω φόνου (= ἕνεκα φόνου)·

β') διὰ δοτικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τῆς ἐπί· π. χ. φόβῳ ἔπραττον ταῦτα· — χαίρω λυποῦμαι, αἰσχύνομαι κτλ. ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι·

γ') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῆς διά, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς παρὰ ἢ κατά· π. χ. δι' εὔνοιαν ἐτετίμητο ὑπὸ Κύρου· — οὐκ ἐπηύξηται παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν (= διὰ τὴν ἀμέλειαν)· — κατὰ φιλίαν οἱ πλεῖστοι εἵποντο (= διὰ φιλίαν)·

δ') δι' αἰτιολογικῶν μετοχῶν καὶ προτάσεων· π. χ. δαίμων γέγονα ἐμαυτῷ γήμας πλουσίαν· — χαίρω ὅτι ὑγιαίνεις·

3. τὸ τελικὸν αἴτιον σημαίνει τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν γίνεταί τι, καὶ ἐκφέρεται

ά) διὰ γενικῆς μετὰ τοῦ ἕνεκα ἢ ἕνεκεν· π. χ. πολλοὶ κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου·

β') διὰ δοτικῆς μετὰ τῆς ἐπί· π. χ. ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται·

γ') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῆς πρός, ἐπί, διά, κατά, εἰς· π.χ. πρὸς τοῦτο ἦλθε· — ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ (= ὑδρευσόμενος)· — διὰ τοῦτο, ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· — ἀπεδήμει κατ' ἐμπορίαν· — εἰς συμβουλὴν παρεκάλεσαν ἡμᾶς·

δ') διὰ τελικῶν μετοχῶν, προτάσεων καὶ ἀπαρεμφάτων· π.χ. ἦλθε λυσόμενος· — πολλὰ μὲ διδάσκεις, ὅπως πολλὰ μάθω· — οὐκ ἐθέλουσι παρασχεῖν ταῦτα·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. Ἠθικὸν αἴτιον λέγεται ἡ δοτική, ἥτις σημαίνει α) τὸ συμπαθοῦν πρόσωπον· π. χ. *ὡς καλός μοι ὁ πάππος ἐστίν* (= πόσον ὡραῖος μοῦ εἶνε ὁ πάππος)· β') τὸ πρόσωπον, πρὸς ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεταί τι, *χαριστικὴ* ἢ *ἀντιχαριστικὴ* ὀνομαζομένη· π.χ. *πᾶς ἀνὴρ ἑαυτῷ πονεῖ* (— πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ).

Σημ. Μετὰ τῆς δοτικῆς τοῦ συμπαθοῦντος προσώπου εὑρίσκεται ἐνίοτε τὸ *βουλομένῳ, ἀχθομένῳ, ἡδομένῳ* καὶ *ἀσμένῳ* πρὸς δήλωσιν τοῦ εἴδους τῆς συμπαθείας· π. χ. *τῷ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν ἀφίστασθαι τῶν Ἀθηναίων* (= οὐκ ἐβούλετο. . .).

II. Ἀντικείμενον (§ 25)

1. *Ἀντικείμενον* λέγεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ ζῷον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου, καὶ εἶνε τόσον ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τοῦ ῥήματος, ὥστε ἀποβαίνει τρίτος κύριος ὅρος τῆς προτάσεως· τίθεται δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι γενικήν, δοτικήν, αἰτιατικήν, εἰς τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, ἔνθα βλέπε· π. χ. *τυγχάνουσι τῶν δικαίων· — τὰ ἔργα συμφωνεῖ τοῖς λόγοις· — οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.*

Σημ. Τὸ ἀντικείμενον πολλάκις ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν μετὰ τῆς προθέσεως *εἰς, περί, ὑπέρ*, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ ποσὸν ὡς ἔγγιστα ὡρισμένον· π. χ. *διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους*· διὰ τῆς *κατά*, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ χωρισμός· π. χ. *βούλομαι καθ' ἕκαστον ἐξετάσαι*· διὰ τῆς *ἐπί*, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ ἔκτασις· π. χ. *τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου.*

2. Πολλάκις εἰς τὸ αὐτὸ ῥῆμα εἶνε ἀναγκαῖα δύο ἀντικείμενα, ὧν τὸ μὲν εἶνε *ἄμεσον ἀντικείμενον*, τὸ δὲ *ἄλλο ἔμμεσον*. Καὶ ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα λαμβάνῃ ἓν ἀντικείμενον, καλοῦμεν αὐτὸ *μονόπτωτον*, ὅταν δὲ δύο, καλοῦμεν *δίπτωτον*. π. χ. *δίδωμί σοι χρήματα.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Ὡς ἀντικείμενον χρησιμεύει πρὸ πάντων τὸ οὐσιαστικόν· ἀλλὰ καὶ ἐπίθετον, καὶ μετοχή, ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανομένη, καὶ ἀντωνυμία, καὶ ἀπαρέμφατον, καὶ ὁλόκληρος πρότασις, καὶ ἐν γένει πᾶν μέρος λόγου δύναται νὰ τεθῇ ὡς ἀντικείμενον, λαμβάνον διὰ τοῦ ἄρθρου τὸ δύναμιν οὐσιαστικοῦ· π. χ. *θεραπεύω τὸ δένδρον· — τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποιεῖ· — μίσει τοὺς κολακεύοντας· — ἐμοὶ ὠνείδισε· — βούλομαι πλουτεῖν· — Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα.*

Σημ. 1. Πολλάκις δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ ἀντικείμενον, ὅταν νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων ἢ ἐκ τῶν ἡγουμένων· π.χ. *δικαιοσύνη λυσιτελεῖ τῷ ἔχοντι (τὴν δικαιοσύνην).*

Σημ. 2. Πολλὰ ῥήματα συντίθενται μετὰ τοῦ ἀντικειμένου εἰς μίαν λέξιν· π. χ. *ἀγαλματοποιῶ, τεκνοποιοῦμαι, ξενοτροφῶ, σιδηροφορῶ* κτλ. Τινὰ ὅμως τῶν τοιούτων ῥημάτων ἀποβαλόντα τὴν σημασίαν τοῦ πρώτου συνθετικοῦ μέρους δέχονται ἀντικείμενον, ὡς ἐὰν ἦσαν ἁπλᾶ· π. χ. *οἰκοδομῶ οἰκίαν, τεῖχος* κτλ.

α) Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν (§ 26).

τίθεται

1. εἰς τὰ *ἐπιμελείας καὶ ἀμελείας* σημαντικὰ ῥήματα· π.χ. *ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι, φροντίζω* κτλ. *ὀλιγωρῶ τοῦ πατρός· — ἠμέλει τοῦ ἀδελφοῦ.* Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ *φείδομαι* καὶ *ἀφειδῶ*· π. χ. *φείδου χρόνου· — ἀφειδοῦσι πόνων·*

2. εἰς τὰ *μνήμης καὶ λήθης*· π. χ. *μνημονεύομεν τῆς ἀρχῆς· — ἐπιλανθάνομαι τῆς σωφροσύνης·*

3. εἰς τὰ *μετοχῆς καὶ μεταλήψεως*· π. χ. *μετέσχον τῆς νίκης· — κοινωνῶ τοῦ ἔργου· — μεταλαμβάνω τῶν μυστηρίων·*

Σημ. Ἐν τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν ἡ γενικὴ εἶνε διαιρετική.

4. εἰς τὰ *ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας*. π. χ. *τυγχάνω τιμῆς· — ἀποτυγχάνω (ψεύδομαι) τῆς ἐλπίδος·*

5. εἰς τὰ *ἐφετικά*· π. χ. *ἐπιθυμῶ (διψῶ) ἐλευθερίας· — ἐφίεμαι κέρδους·*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Τὸ φιλῶ, ἀγαπῶ καὶ ποθῶ συντάσσεται αἰτιατικῇ· π. χ. φιλῶ, ἀγαπῶ τὸν πατέρα· — ἐπόθησαν τὴν πατρίδα· ἀλλὰ τὸ ἀγαπῶ, ὅταν σημαίνῃ ἀρκοῦμαι, εὐχαριστοῦμαι, συντάσσεται δοτικῇ· π. χ. ἀγαπῶ τοῖς παροῦσι·

6. εἰς τὰ ἀπολαύσεως, βρώσεως καὶ πόσεως· π. χ. σχολῆς ἀπολαύομεν· — εὐωχοῦ λόγων· — ἐσθίων κρεῶν· — πίνειν οἴνου. Ἐν τοῖς τοιούτοις ἡ γενικὴ εἶνε διαιρετική.

Σημ. Τὸ καρποῦσθαι συντάσσεται αἰτιατικῇ· π. χ. καρποῦσθαι τὴν χώραν· ἐπίσης αἰτιατικῇ πολλάκις συντάσσεται καὶ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν.

7. τὰ χωρισμοῦ καὶ ἀπομακρύνσεως· π. χ. πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης . . . πανουργία φαίνεται . . . — ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα· ὁμοίως συντάσσονται καὶ τὰ ἐλευθεροῦσθαι, ἄρχειν, λήγειν, παύεσθαι κ.τ.τ. π. χ. τυράννων ἠλευθερώθησαν· — ἄρχεις χειρῶν ἀδίκων·

8. εἰς τὰ πλησμονῆς καὶ ἐνδείας· π. χ. γέμω ἐλπίδων· — εὐπορῶ (ἀπορῶ) χρημάτων· — δεῖται ἐπικουρίας ὁ στρατός·

9. εἰς τὰ αἰσθήσεως· π. χ. ὀσφραίνομαι πυρίτιδος· — τῆς δίκης ἀκούω. — γεύομαι καρπῶν· ἡψάμην τῆς χειρός· ἐπίσης ὡς ἁφῆς σημαντικὰ συντάσσεται καὶ τὰ ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, λαμβάνεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, προσέτι δὲ τὸ πειρᾶν καὶ πειρᾶσθαι· π. χ. τοιούτου λόγου εἴχετο· — ἀντέχομαι τῆς ἐλευθερίας· — λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρου· — ἀντιλαμβάνεσθε τῶν λόγων· — πειρῶ τοῦ χωρίου.

Σημ. 1. τὸ ὁρᾶν καὶ βλέπειν συντάσσεται αἰτιατικῇ· π. χ. οὐχ ὁρᾷς τὸ πῦρ ; βλέπειν Ἄρην.

Σημ. 2. Τὸ ἀκούειν συνηθέστερον συντάσσεται αἰτιατικῇ πράγματος, ὅταν τὸ ἀντικείμενον εἶνε αὐτὸ τὸ ἀντιληπτὸν αἴσθημα· π. χ. ἀκούω τὸν ἦχον, γενικῇ προσώπου ἢ πράγματος· π. χ. ἀκούσας τοῦ πατρὸς (= ὑπακούσας τῷ πατρί)· ἤκουον κραυγῆς.

10. τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ παραθέσεως ἔννοιαν ἔχοντα· π. χ. ἄρχει γαστρός· — ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει· — ἀλήθεια πάντων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀγαθῶν ἡγεῖται· — Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει· — θυμοῦ κράτει· — μειονεκτῶ σοῦ· — ὑπερέχω τῶν ἄλλων.

Σημ. Τὸ κρατεῖν συντάσσεται καὶ αἰτιατικῇ καὶ τότε σημαίνει νικᾶν· π.χ. Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν· τὸ ὑπερβάλλειν συντάσσεται συνήθως αἰτιατικῇ.

14. πολλὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων, ἀπό, ἐκ, πρό, ὑπέρ, κατά· π. χ. ἀφίσταμαι τῆς ἀρχῆς· — ἐκβαίνει τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· — πρόκειται τοῦ πύργου· — καταφρονεῖ τοῦ πλήθους.

β΄. Ἀντικείμενον κατὰ δοτικήν (§ 27).

τίθεται

1. εἰς τὰ φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς διαθέσεως καὶ τὰ βοηθείας σημαντικά· π. χ. εὐνοῶ, φθονῶ, ὀργίζομαι, χαλεπαίνω τινί· — βοηθεῖ, ἀμύνει, ἐπικουρεῖ σοι.

2. εἰς τὰ εὐπειθείας καὶ ὑποταγῆς καὶ ἀκολουθίας· π. χ. πείθομαι τοῖς νόμοις· — ὑπείκω ταῖς τιμαῖς· — τῇ ἀχαριστίᾳ ἕπεται ἡ ἀναισχυντία.

3. εἰς τὰ ὁμοιότητος, ἰσότητος, συνδιαλλαγῆς καὶ συμφωνίας· π. χ. ἐσκεμμένῳ ἔοικας, ὦ πάτερ· — ἰσοῦμαί σοι· — διηλλάγημεν τοῖς πολεμίοις· — ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις.

4. εἰς τὰ ἐρίσεως· π. χ. ἐρίζω, πολεμῶ, ἀγωνίζομαι, ἀμφισβητῶ, διαφέρω τῷ στρατηγῷ· — ἐστασίασαν τοῖς ἄρχουσι.

5. εἰς τὰ προσεγγίσεως, μίξεως καὶ συγκοινωνίας· π. χ. ὅμοιος ὁμοίῳ πελάζει· — μεμιγμένα ἀλλήλοις· — ὁμιλῶ κακοῖς (συναναστρέφομαι)· ὡσαύτως καὶ τὸ χρῶμαι καὶ διαλέγομαι.

6. εἰς τὰ σημαίνοντα τὸ ἁρμόζον· π. χ. ὁ κόθορνος ἁρμόττει τοῖς ποσὶν ἀμφοτέροις.

Σημ. Τὰ εἰρημένα ῥήματα εὕρηνται πολλάκις συντασσόμενα τῇ πρὸς μετὰ αἰτιατικῆς· π. χ. ἐπολέμησαν πρὸς τοὺς ἠπειρώτας.

7. εἰς τὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων ἐν, σύν, ἐπί, παρά, πρός, ἀντί, περί· π. χ. ἐντυγχάνω, συν (περι) τυγχάνω τῷ φίλῳ· — ἐπιτιμῶ τοῖς ἀμελέσι κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ'. Ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν (§ 28).

τίθεται

1. εἰς τὰ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν μεταβατικὰ ῥήματα, ἅτινα πρὸ πάντων σημαίνουσι καθαρὰν ἐνέργειαν, π. χ. *τύπτω, γράφω, τρίβω, ὁρῶ τινά· λούω, σκάπτω, πλάττω κτλ. νοῶ, κρίνω, οἶδά τι κτλ. τιμῶ, αἰδοῦμαι, φοβοῦμαί τινα κτλ.*

Σημ. Ἡ αἰτιατικὴ εἰς τὸ αἰδοῦμαι, φοβοῦμαι κττ. κυρίως εἶνε αἴτιον.

2. εἰς τὰ ὠφελείας ἢ βλάβης σημαντικά· π. χ. *ταῦτα τοῦτον μὲν ὠφελεῖ, ἐκεῖνον δὲ βλάπτει.*

Σημ. 1. Τὸ *λυσιτελεῖν* συντάσσεται δοτικῇ· τὸ *μέμφεσθαι* ἐπὶ μὲν τῆς σημασίας τοῦ ἐπιτιμᾶν συντάσσεται δοτικῇ, ἐπὶ δὲ τῆς σημασίας τοῦ ψέγειν αἰτιατικῇ· π. χ. *Ταῦτα τοῖς ἀντιπάλοις λυσιτελεῖ· — ἐμέμφεσθε τοὺς υἱεῖς· — μέμφομαί σοι.*

Σημ. 2. Τὸ *λοιδορεῖσθαι* συντάσσεται μετὰ δοτ., ἐνῷ τὸ *λοιδορεῖν* μετὰ αἰτιατ. π. χ. *ἡ γυνὴ ἐλοιδορεῖτο τῷ ἀνδρί· — οἱ φύλακες ἐλοιδόρουν αὐτόν.*

3. εἰς τὰ πλεῖστα ῥήματα τίθεται σύστοιχον οὐσιαστικὸν ἢ συνώνυμον πρὸς αὐτό, ὅπερ λέγεται *σύστοιχος* ἢ *συνώνυμος αἰτιατικὴ* τοῦ οὐσιαστικοῦ· π. χ. *φυλάττω φυλακάς· — δικάζω δίκην· — κινδυνεύω κίνδυνον· — ἐνόσουν ἀσθένειαν· — πορεύομαι μακρὰν ὁδόν.*

Σημ. Ὅταν ἡ σύστοιχος αἰτιατικὴ ἔχῃ προσδιορισμὸν ἐπιθετικόν, συνήθως παραλείπεται, καὶ τότε ὁ προσδιορισμὸς μεταβάλλεται εἰς γένος οὐδέτερον, ὅπερ ἐξηγοῦμεν διὰ συστοίχου ἐπιρρήματος· π. χ. *ἐμὲ δὲ καὶ τὴν πόλιν μεγάλα ἐζημίωσε* (ἀντὶ μεγάλην ζημίαν = μεγάλως)· — *οὐδὲν δέομαι* (ἀντὶ οὐδεμίαν δέησιν = οὐδαμῶς).

δ'. Ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἄμεσον) καὶ κατὰ γενικὴν (ἔμμεσον) (§ 29).

τίθεται

1. εἰς τὰ πληρώσεως καὶ κενώσεως σημαντικά· π. χ. *ἐπλή-*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρωσε (ἢ ἐκένωσε) τὴν φιάλην ὕδατος· — ὡσαύτως καὶ τὸ γεύω καὶ ἑστιῶ· π. χ. γεύω σε ἡδονῆς· — λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἱστία.

2. τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως καὶ κωλύσεως· π. χ. ἀπαλλάττω (ἢ λύω) σε τῶν δεσμῶν· — τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου· — κωλύω σε τοῦ ἔργου.

3. τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ μανθάνειν τι παρά τινος· π. χ. ἐπυθόμην σοῦ ταῦτα· — μάθε μου καὶ τάδε· — ἀκούω σου λόγους φρονίμους.

Σημ. Ἐν τούτοις πολλάκις τίθεται μετὰ τῆς γενικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἡ παρὰ ἢ ἐκ· π. χ. ἤκουσε παρὰ Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον· — ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος.

4. τὰ ἀξίας, πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς· π. χ. τιμῆς ἠξίωσέ με· — τοῦτο ἐγὼ πλείστου τιμῶμαι· — τὰ βιβλία ταῦτα ἐπριάμην (ὠνησάμην) δραχμῶν πέντε· — ἡ οἰκία ἐκείνη τιμᾶται χιλίων δραχμῶν· — τῶν πόνων πωλοῦσιν οἱ θεοὶ τὰ ἀγαθά· ἐν τούτοις ἡ γενικὴ ὀνομάζεται γενικὴ τοῦ τιμήματος.

5. τὰ ἀπαιτοῦντα τὸ ἕνεκα τίνος γίνεταί τι· π. χ. θαυμάζω (ἐπαινῶ) σε τῆς ἀρετῆς· — ψέγω τὸν ἀδελφὸν τῆς κακίας, ἐν οἷς ἡ γενικὴ δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ θαυμασμοῦ· ἐπὶ δὲ τῶν δικαστικῶν ῥημάτων διώκω, φεύγω, κρίνω, δικάζω ἡ γενικὴ δηλοῖ τὸ ἔγκλημα, δι' ὅ τις διώκει, φεύγει κ.τ.λ. π. χ. διώκω σε τῆς δειλίας (= ἐπὶ δειλίᾳ).

6. πολλὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων ἐκ, ἀπό, ὑπέρ, κατά, ἐν οἷς δυνάμει τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τίθεται αἰτιατική, δυνάμει δὲ τῆς προθέσεως γενική· π. χ. θάνατον αὐτοῦ κατέγνωσαν· — ἀπέκλεισε τὸν ἀνδροφόνον τῶν ἱερῶν· — ἐξάγει τῆς οἰκίας τἀνδράποδα· — προέταξε τοὺς πεζοὺς τῶν ἱππέων κτλ.

ε'. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν (τοῦ πράγματος) καὶ δοτικὴν (τοῦ προσώπου) (§ 30).

τίθεται

1. εἰς τὰ μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικά· π. χ. μετε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σχήκαμεν ὑμῖν τῶν ἑορτῶν· — πάντων κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις.

2. τὰ παραχωρητικά· π. χ. οὐδ' ἂν εἷς παραχωρήσειέ σοι τῶν ἑαυτοῦ.

3. τὸ μεταδίδωμι· π. χ. μετάδος καὶ ἐμοὶ τῶν ταινιῶν.

Γ'. Ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἄμεσον) καὶ δοτικὴν (ἔμμεσον) (§ 31).

τίθεται

1. εἰς τὰ δόσεως καὶ προσταγῆς σημαντικά· π. χ. οἱ θεοὶ ταῦτα παρέχουσι (προστάττουσι) τοῖς ἀνθρώποις· — οὐδεὶς ταῦτα τοῖς πρέσβεσιν ἐγχειρίζει· οὕτω συντάσσεται καὶ τὸ λέγειν, παραινεῖν κ.τ.τ.

Σημ. Τὸ κελεύειν παρὰ τοῖς πεζοῖς συντάσσεται μετ' αἰτιατ. καὶ ἀπαρεμφάτου· π. χ. καί με κελεύει ἱκέσθαι.

2. εἰς τὰ ἐναντιώσεως· π. χ. ἀντιτίθημι ἴσους ἴσοις· — ἀλλήλοις ὁπλίτην στρατὸν ἀντέταξαν.

3. εἰς τὰ προσεγγίσεως καὶ μίξεως· π. χ. ὕμνους τῷ Θεῷ προσάγει· — ὁμοῦ λύπας ἡδοναῖς παρατίθησι· — αἱ Σειρῆνες τὰς χεῖρας οὐδενὶ πρσέφερον· — μίγνυμι κόπρον τῇ γῇ· — τὴν σώφρονα δύναμιν ἔμιξε τῇ αὐθάδει ῥώμῃ.

4. εἰς τὰ ὁμοιώσεως καὶ ἰσώσεως· π. χ. τὸ ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ μιμεῖσθαί ἐστιν· — ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ.

5. εἰς τὰ τῆς συνδιαλλαγῆς π. χ. εἰ Ἀθηναίοις διαλλάξειεν ἑαυτόν.

6. εἰς τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἁρμόζοντος· π. χ. ἥρμοσε τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ τὴν θυγατέρα τῆς γυναικός.

7. εἰς πολλὰ σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων σύν, ἐν, πρός, περί, ἐπί· π. χ. συνέδεσε σάρκας τοῖς ὀστοῖς· — σπάργανά σοι ἐνῆψα· — περιάπτω ἀγαθὸν τῇ πόλει κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζ'. Ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἄμεσον) καὶ αἰτιατικὴν (ἔμμεσον) (§ 32).

τίθεται

1. εἰς τὰ παιδευτικά· π. χ. *Λάμπρος ἐπαίδευσέ με μουσικήν· — διδάσκω σε γραμματικήν.* Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ *ὑπομιμνήσκειν καὶ ἀναμιμνήσκειν· π. χ. ἀνάγκη τοὺς χρόνους ὑπομνῆσαι ὑμᾶς.*

Σημ. Τὸ *ὑπομιμνήσκειν καὶ ἀναμιμνήσκειν* ἀντὶ τῆς αἰτ. τοῦ πράγματος δέχεται ἐνίοτε γενικὴν ἢ τὴν περὶ μετὰ γεν. π. χ. *ὧν ἐγὼ ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω· — τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γεγραμμένα.*

2. εἰς τὰ ἐνδύσεως καὶ ἐκδύσεως· π. χ. *ἐγώ σε ἐνέδυσα τὸν χιτῶνα· — τὴν ἐσθῆτα ἀπέδυσαν αὐτόν.*

3. εἰς τὰ αἰτητικὰ καὶ στερητικά· π. χ. *αἰτεῖ χρήματα πολλὰ τοὺς Ἀθηναίους· — ἀπεστέρησε τὴν πόλιν τοὺς φρουρούς.* Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ *ἱκετεύω, κρύπτω, ἀποκρύπτομαι, πράττω καὶ πράττομαι· π. χ. ἀλλὰ σ' ἱκετεύω τόδε· — Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυψε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός· — πράττετε αὐτὸν τὰ χρήματα· — Σωκράτης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα.*

Σημ. 1. Τὸ *αἰτεῖν καὶ αἰτεῖσθαι*, ἀντὶ τῆς αἰτ. τοῦ προσώπου δέχονται πολλάκις γεν. μετὰ τῆς *παρά· π. χ. ἡγεμόνα αἰτοῦσι παρὰ τούτου.*

Σημ. 2. Τὸ *στερεῖν καὶ ἀποστερεῖν* συντάσσονται πολλάκις μετὰ αἰτιατ. τοῦ προσ. καὶ γεν. τοῦ πράγματος· π. χ. *ὅστις, μὴ ἄλλων ἑαυτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται.*

4. εἰς τὰ κλητικὰ καὶ δοξαστικὰ καὶ ἐν γένει τὰ σημαίνοντα μεταβολὴν καταστάσεως· τούτων ἡ μὲν μία αἰτιατικὴ σημαίνει τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον, ἡ δὲ ἄλλη εἶνε κατηγορούμενον τοῦ ἀντικειμένου· π. χ. *ὁ δὲ φίλον με ἐκάλεσε· — νόμιζέ με φίλον· — ὁ δὲ μ' ἐποίησε τυφλόν· — Κῦρον στρατηγὸν πάντων ἀπέδειξε· — τοῦτον εἵλοντο ἄρχοντα.* Ἐνταῦθα ἀνή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κουσι καὶ τὰ τρέφειν, αὔξειν καὶ αἴρειν· π. χ. ἕνα τινὰ ὁ δῆμος ἔτρεφε καὶ ηὔξε μέγαν· — τὸν δῆμον ἦρε καὶ κατέστησεν ἰσχυρόν.

5. πολλὰ τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων πλὴν τῆς αἰτ. τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου λαμβάνουσι καὶ αἰτιατικὴν σύστοιχον· π. χ. Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην· — ἕκαστον εὐεργετῶ τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν.

Σημ. Οὕτω συντάσσονται καὶ τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ λέγειν, ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, δρᾶν καὶ ἀγορεύειν τινα ἀγαθόν τι ἢ κακόν· π. χ. τὸ γυναικεῖον φῦλον πολλὰ κακὰ ἀγορεύεις· — οἱ πονηροὶ τοὺς ἀγαθοὺς κακὸν ἐργάζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τὰ διάφορα μέρη τοῦ λόγου ἐν τῇ συντάξει (§ 33).

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων ἐν τῇ συντάξει ἱκανὰ ἐλέχθησαν ἐν τῷ περὶ ὑποκειμένου, κατηγορουμένου καὶ προσδιορισμῶν· ἤδη ὑπολείπεται νὰ διέλθωμεν συντόμως α') τὰ περὶ ῥήματος· β') περὶ ἄρθρου· γ') περὶ ἀντωνυμιῶν· δ') περὶ ἐπιρρημάτων· ε') περὶ ἐπιφωνημάτων· ς') περὶ συνδέσμων καὶ ζ') περὶ προθέσεων.

Α'. Περὶ τοῦ ῥήματος.

I. Εἴδη τοῦ ῥήματος (§ 34).

1. Τὰ ῥήματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ κατηγορούμενον διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις, ὧν ἡ μὲν μία περιλαμβάνει τὸ συνδετικὸν εἶναι καὶ τὰ συγγενῆ αὐτοῦ, περὶ οὗ βλέπε (§ 7), ἡ δὲ ἄλλη ὅλα τὰ ἄλλα ῥήματα· ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ὑποκείμενον, ἄλλα μὲν τούτων εἶνε προσωπικὰ ἄλλα δὲ ἀπρόσωπα.

2. Τὰ ῥήματα ταῦτα, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ κατάληξίς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

των, ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν καὶ σημασίαν ἢ διάθεσιν αὐτῶν διαιροῦνται α') εἰς ἐνεργητικά, β') εἰς παθητικὰ καὶ γ') εἰς μέσα

α'. Ἐνεργητικὰ (§ 35).

1. Ἐνεργητικὰ ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, ἅτινα σημαίνουσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν ἐνεργεῖ, καὶ διαιροῦνται εἰς μεταβατικὰ καὶ ἀμετάβατα. Καὶ μεταβατικὰ μὲν λέγονται, ὅταν ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνῃ εἰς ἄλλο πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, ὅπερ, ὡς εἴδομεν, ὀνομάζεται ἀντικείμενον· π. χ. εὐνοῶ τῷ πατρί· — τρέφω ἵππους· — ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον. — μὴ ἀμελεῖτε τῆς ψυχῆς· ἀμετάβατα δέ, ὅταν ἡ ἐνέργεια μένῃ ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ δέχονται οὐχὶ ἀντικείμενον ἀλλὰ ἐπιρρηματικὸν ἢ ὡς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν· π. χ. ὁ παῖς τρέχει πολύ· — ὁ ἀδελφὸς παίζει ἐκεῖ (νῦν κτλ.)· — ἐν Ἀθήναις οἰκῶ.

Σημ. 1. Πολλὰ ἀμετάβατα ῥήματα σημαίνουσιν ἁπλῶς κατάστασιν καὶ λέγονται οὐδέτερα· π. χ. ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσι· — καλῶς καὶ ὁσίως ἐβίωσαν· — οὐ πάντες σωφρονοῦσι.

Σημ. 2. Πολλὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα λαμβάνονται ἄλλοτε μὲν μεταβατικῶς, ἄλλοτε δὲ ἀμεταβάτως· π. χ. ἔχω βιβλία (= κρατῶ)· — ἔχω καλῶς (= διάκειμαι)· — ἄγειν = χωρεῖν· ἄγειν τινὰ ἤ τι = ὁδηγεῖν· τελευτᾶν = λήγειν, θνήσκειν· — τελευτᾶν τι = φέρειν εἰς πέρας.

2. Μεταβατικά τινα ῥήματα, ὅταν εἶνε σύνθετα μετὰ προθέσεων, λαμβάνονται ἀμεταβάτως· π. χ. ὁ ποταμὸς εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν· — στόλῳ μεγάλῳ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἐλευσῖνα. Τὸ ἐξιέναι ἐπὶ ποταμῶν λεγόμενον εἶνε = χύνεσθαι· π. χ. εἰς θάλασσαν· τοὐναντίον ἀμετάβατα καὶ μάλιστα κινήσεως σημαντικὰ γίνονται μεταβατικά· π.χ. διέβην τὸν ποταμόν· — περιέρχομαι τὴν γῆν.

Σημ. 1. Μεταβατικῶν τινων ῥημάτων χρόνοι τινες, καὶ μάλιστα ὁ παρακείμενος καὶ ἀόρ. β' ἔχουσιν ἀμετάβατον σημασίαν· π. χ. ἕστηκα = εἰμὶ ὄρθιος, στέκομαι· ἔστην = ἐστάθην· —

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπόλωλα = *εἶμαι κατεστραμμένος· πέφυκα* = *εἰμί· ἔφυν* = *ἐγενόμην, ἐγεννήθην.*

Σημ. 2. Οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητ. μεταβατικὸν ῥῆμα σημαίνει πρᾶξιν, ἣν ἐκτελεῖ τὸ ὑποκείμενον οὐχὶ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ἀλλὰ δι' ἄλλου· π. χ. *Κῦρος τὸν Παράδεισον ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέπαυσε* (= *παρήγγειλε νὰ κόψωσι*).

3. Τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ἄλλα μὲν δέχονται ἓν ἀντικείμενον κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων (βλέπε §§ 25, 26 καὶ 27) ἢ καὶ προσδιορισμοὺς ἐπιρρηματικοὺς ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των, καὶ λέγονται *μονόπτωτα*, ἄλλα δὲ δύο (βλέπε § 29, 30, 31, 32) καὶ λέγονται *δίπτωτα*.

β'. Παθητικὰ (§ 36).

1. *Παθητικὰ ῥήματα* λέγονται ὅσα σημαίνουσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν πάσχει· καὶ ἐὰν μὲν τὸ πάθος ἐνυπάρχῃ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, λέγονται *αὐτοπαθῆ παθητικά*· π. χ. *νοσῶ, πάσχω*, καὶ δέχονται προσδιορισμὸν τοῦ κατά τι· π. χ. *ἀλγῶ τὴν κεφαλήν*· ἐὰν δὲ προέρχηται ἐξ ἄλλου προσώπου ἢ πράγματος, λέγονται *ἑτεροπαθῆ* ἢ *κύρια παθητικά*, καὶ δέχονται τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (βλέπε § 24, 1.).

2. Ἑτεροπαθῆ παθητικὰ ῥήματα γίνονται ἔκ τε τῶν μονοπτώτων μεταβατικῶν καὶ δὴ ἐκ τῶν μετὰ αἰτιατικῆς συντασσομένων, καὶ ἐκ τῶν διπτώτων. Καὶ ἐκ μὲν τῶν μονοπτώτων γίνονται, μεταβαλλομένου τοῦ μὲν ἀντικειμένου εἰς ὑποκείμενον, τοῦ δὲ ὑποκειμένου εἰς ποιητικὸν αἴτιον· π. χ. *ὁ διδάσκαλος ἐπαινεῖ τὸν μαθητὴν* = *ὁ μαθητὴς ἐπαινεῖται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου· — φθονῶ σοι* = *σὺ φθονεῖ ὑπ' ἐμοῦ· — ἐκεῖνος καταφρονεῖ τοῦ τυράννου* = *ὁ τύραννος καταφρονεῖται ὑπ' ἐκείνου.* Ἐκ δὲ τῶν διπτώτων γίνονται, μεταβαλλομένης τῆς αἰτιατικῆς (τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) εἰς ὑποκείμενον, τῆς δὲ ἄλλης πτώσεως μενούσης ἀμεταβλήτου· π. χ. *ὁ Λάμπρος ἐπαίδευσέ με μουσικὴν* = *ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐπαιδεύθην ἐγὼ μουσικήν· — ἐπλήρωσα τὴν φιάλην ὕδατος* = *ἡ φιάλη ἐπληρώθη ὑπ'*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐμοῦ ὕδατος· — τοὺς Ἀθηναίους εἶρξεν ἐκεῖνος τῆς γῆς = οἱ Ἀθηναῖοι εἴρχθησαν ὑπ' ἐκείνου τῆς γῆς· — ὁ πατὴρ ἔδωκέ μοι τὴν βίβλον = ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐδόθη μοι ἡ βίβλος.

Σημ. 1. Μεταβαλλομένων τῶν ῥημάτων ἐπιτρέπειν, ἐπιτάσσειν, πιστεύειν εἰς παθητικά, ἐνίοτε ἡ δοτικὴ τοῦ προσώπου γίνεται ὑποκείμενον, ἡ δὲ αἰτιατικὴ μένει ἀμετάβλητος· π. χ. *οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακήν· — τίς διὰ κήρυκος ἐπετάχθη τὴν φυλακήν ;*

Σημ. 2. Ἐὰν ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν τοῦ μεταβατικοῦ ῥήματος ἡ μία εἶνε κατηγορούμενον τῆς ἄλλης, τότε ἀμφότεραι μεταβάλλονται εἰς ὀνομαστικάς, ὧν ἡ μία εἶνε πάλιν ὡς καὶ ἐν τῷ ἐνεργητικῷ κατηγορούμενον τῆς ἄλλης· π. χ. *ὁ δῆμος εἵλετό σε ἄρχοντα = ὑπὸ τοῦ δήμου σὺ ᾑρέθης ἄρχων.*

Σημ. 3. Ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, ὅπερ ἔχει αἰτιατικὴν συστοίχου οὐσιαστικοῦ, τρεπόμενον εἰς παθητικὸν φυλάττει αὐτήν· π. χ. *ἄλλην εὐεργεσίαν εὐηργετήθη.*

3. Μεταβατικῶν τινων ῥημάτων ὡς παθητικὰ χρησιμεύουσιν ἀμετάβατα ῥήματα μετὰ σημασίας παθητικῆς, ἅτινα διὰ τοῦτο δέχονται τὴν σύνταξιν τῶν κυρίων παθητικῶν· π. χ. *τοῦ μὲν ἀποκτείνειν παθητικὸν εἶνε τὸ ἀποθνήσκειν καὶ τελευτᾶν, τοῦ δὲ διώκειν τὸ φεύγειν, τοῦ εὖ ποιεῖν τὸ εὖ πάσχειν, τοῦ εὖ ἢ κακῶς λέγειν τὸ εὖ ἢ κακῶς πάσχειν· π. χ. αὐτοὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· — ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων· — ἀσεβείας φεύγειν ὑπὸ σοῦ· — δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν.*

Σημ. Παθητικὸν τοῦ *τεθεικέναι* εἶνε τὸ *κεῖσθαι· π. χ. πείθου τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις νόμοις·* — τοῦ δὲ *αἰτιῶμαι τὸ ἐν αἰτίᾳ εἰμι ἢ αἰτίαν ἔχω· π. χ. αἰτίαν ἕξετε ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν.*

γ'. Μέσα ῥήματα (§ 37).

Μεταξὺ τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων καὶ τῶν παθητικῶν κεῖνται τὰ *μέσα·* τοιαῦτα δὲ εἶνε ὅσα σημαίνουσιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνέργειαν, ἥτις ἐπιστρέφει ἢ ἀμέσως (κατ' εὐθεῖαν) ἢ ἐμμέσως (πλαγίως) εἰς τὸ ὑποκείμενον· διαιροῦνται δὲ 1) *εἰς μέσα αὐτοπαθῆ*, 2) *εἰς μέσα ἀλληλοπαθῆ* καὶ 3) *εἰς μέσα διάμεσα*.

Σημ. Ὅσα μέσα ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐνεργητικὸν τύπον, λέγονται *ἀποθετικά*· π. χ. *φθέγγομαι, ἀγωνίζομαι, ἁμιλλῶμαι, ἔρχομαι*.

1. Μέσα αὐτοπαθῆ (§ 38).

1. Τὰ μέσα αὐτοπαθῆ σημαίνουσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐπιστρέφει ἀμέσως ἢ εἰς ὁλόκληρον τὸ ὑποκείμενον ἢ εἰς μέρος τι αὐτοῦ, ἢ εἴς τι ἀνῆκον εἰς αὐτό· δύνανται δὲ ν' ἀναλυθῶσι α') εἰς τὸ σύστοιχον ἐνεργητικὸν ῥῆμα καὶ αἰτιατικὴν αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· π. χ. *λούομαι* = λούω ἐμαυτόν· β') εἰς τὸ ἐνεργητ. καὶ δοτ. αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· π. χ. *πορίζομαι χρήματα* = πορίζω ἐμαυτῷ χρήματα· — *εὑρίσκομαί τι* = εὑρίσκω ἐμαυτῷ· ἢ εἰς ἐνεργητ. καὶ γενικὴν ἐμπρόθετον ἢ ἀπρόθετον αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· π. χ. *νίπτονται τὰ σώματα* = νίπτουσι τὰ ἑαυτῶν σώματα· — *ἀπολογοῦμαι* = ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογίαν ποιοῦμαι· — *τρέπομαι τοὺς πολεμίους* = τρέπω ἀπ' ἐμαυτοῦ τοὺς πολεμίους· — *ἀμύνομαί σε* = ἀμύνω ἐμαυτῷ ἢ ἀποκρούω σε ἀπ' ἐμαυτοῦ. — λέγονται δὲ ταῦτα *περιποιητικὰ* ἢ *μέσα ὠφελείας*.

Σημ. Πολλάκις ῥημάτων τινῶν τίθενται οἱ παθητικοὶ χρόνοι ἀντὶ τῶν μέσων· π. χ. *ἐσώθην* = ἔσωσα ἐμαυτόν· — *ἐκομίσθην* = ἐκόμισα ἐμαυτόν.

2. Τινὰ τῶν αὐτοπαθῶν μέσων σημαίνουσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ μεταχειριζόμενον τὰς ἰδίας του δυνάμεις ἢ μέσα καὶ λέγονται *δυναμικὰ* ἢ *μέσα προσπαθείας*· π. χ. *ἐλύσατο αὐτὸν* (= παρασχὼν λύτρα ἠλευθέρωσεν αὐτόν)· — *Σωκράτης προυτρέπετο τοὺς συνόντας* (= προύτρεπε διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ)· — *παρέχομαι χρήματα* (= παρέχω χρήματα ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ).

Σημ. 1. Εἰς τὰ τοιαῦτα ἀνήκει καὶ τὸ *ποιοῦμαι* μετὰ αἰτια-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τικῆς ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ, ὅπερ σχηματίζει περίφρασιν, ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς τὸ σύστοιχον τῷ οὐσιαστικῷ ἐνεργητικὸν ῥῆμα· π. χ. *ποιοῦμαι πόλεμον* = *πολεμῶ* (*γίγνομαι αἴτιος πολέμου*)· — *ποιοῦμαι διάγνωσιν, διατριβὴν* κτλ. = *διαγιγνώσκω, διατρίβω* κτλ.

Σημ. 2. Τὸ δυναμικὸν μέσον ἐνίοτε ὀλίγον διαφέρει τοῦ ἐνεργητικοῦ· π. χ. *σκοπῶ* καὶ *σκοποῦμαι* = παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· διὸ καὶ πολλὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα ἔχουσι μέσον μέλλοντα· π. χ. *ὁρῶ* μέλλ. *ὄψομαι· ἀκούω* μέλλ. *ἀκούσομαι.*

2. Μέσα ἀλληλοπαθῆ (§ 39).

1. *Τὰ μέσα ἀλληλοπαθῆ* σημαίνουσιν ὅτι δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα ἐνεργοῦσι καὶ πάσχουσιν ἀμοιβαίως· τίθενται δὲ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ λέγονται *ἀλληλοπαθῆ*· ἀναλύονται δὲ ταῦτα εἰς τὸ σύστοιχον ἐνεργητικὸν καὶ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν· π. χ. *οἱ ἄνθρωποι φιλοῦνται* = οἱ ἄνθρωποι φιλοῦσιν ἀλλήλους.

2. Ἀλληλοπαθῆ ῥήματα εἶνε ὅσα σημαίνουσι α) ἀμοιβαίαν μίξιν καὶ συμπλοκήν· π. χ. *ἐπεμίγνυντο ἐν αὐταῖς*· β') ἔρισιν· π. χ. *σφόδρα διαφερόμεθα*· γ') συμβιβασμόν· π. χ. *συνεβιβάσθησαν ἐπὶ τούτοις*· δ') διανομὴν πρὸς ἀλλήλους· π. χ. *διενείμαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.*

3. Μέσα διάμεσα (§ 40).

Τὰ *μέσα διάμεσα* σημαίνουσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ δι' ἄλλου προσώπου, καὶ ἀναλύονται εἰς τὸ σύστοιχον ἐνεργητικὸν καὶ σύστοιχον οὐσιαστικὸν μετὰ τῆς *διά*· π. χ. *διδάσκομαι τὸν παῖδα* = διδάσκω τὸν ἐμαυτοῦ παῖδα διὰ τοῦ διδασκάλου· — *οἰκοδομοῦμαι τὸν οἶκον* = οἰκοδομῶ τὸν ἐμαυτοῦ οἶκον διὰ τοῦ οἰκοδόμου· — *τίθεμαι νόμον* = διὰ τοῦ νομοθέτου τίθημι ἐμαυτῷ νόμον.

δ') Ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 41).

1. Ῥήματά τινα ἐνεργητικοῦ τύπου ἀπαντῶσι μόνον ἐν τῷ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ'. ἑνικῷ προσώπῳ καὶ διὰ τοῦτο λέγονται τριτοπρόσωπα· ταῦτα δὲ δὲν δέχονται ὑποκείμενον προσωπικόν, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζονται ἀπρόσωπα· π. χ, δεῖ, χρή, πρέπει, προσήκει.

2. Προσωπικά τινα ἐν τῷ παθητικῷ τύπῳ λαμβάνονται καὶ ἀπροσώπως· π. χ. ἐνδέχεται, πέπρωται, ᾄδεται, λέγεται κτλ. π. χ. τοῖς φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν.

3. Εἰς τὰ ἀπρόσωπα ἀνήκει καὶ τὸ συνδετικὸν ἐστὶ μετὰ τοῦ οὐδετέρου πολλῶν ἐπιθέτων, οἷον χαλεπόν, ἀναγκαῖον, ἄξιον, δίκαιον, δῆλον, εἰκὸς κτλ. ἢ μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν ἀνάγκη, χρεών, θέμις, ὥρα, καιρὸς κττ.

4. Ὡς ὑποκείμενον τῶν ἀπροσώπων τίθεται

α) ἀπαρέμφατον ἄναρθρον· π. χ. δεῖ λέγειν· — προσήκει πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν· — ἐνδέχεται γενέσθαι· — πέπρωται θανεῖν· — χαλεπὸν οὕτω ποιεῖν· — ἀναγκαῖον ἀπιέναι· — φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον· — ὥρα ἀπιέναι.

Σημ. Ὡς ὑποκείμενον τοῦ δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, δὲν τίθεται ἀπαρέμφατον, ἀλλὰ πρότασις διὰ τοῦ ὅτι ἐκφερομένη· π. χ. δῆλόν ἐστι ὅτι ἀπέκτεινε.

β') τὸ ἐν αὐτοῖς ἀφῃρημένον οὐσιαστικόν· π. χ. δεῖ χρημάτων (= ἔνδειά ἐστι χρημάτων)· — οὐ μέλει μοί σου (= οὐκ ἔστι μοι μέλησις σοῦ).

Σημ. Τινὰ ῥήματα εὕρηνται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀπρόσωπα, ἄλλοτε δὲ ὡς προσωπικά, ὡς δέω καὶ δεῖ, δοκῶ καὶ δοκεῖ· π. χ. δεῖ σε ταῦτα πράττειν· — τοσούτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι· — Εὐαγόρας μικροῦ ἐδέησε Κύπρον κατασχεῖν· — ἔδοξε πάνσοφος εἶναι· — ἔδοξε τῇ βουλῇ στεφανῶσαι τὸν ἄνδρα.

5. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως εὕρηται ἡ προσωπική· π. χ. Ἐπύαξα ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα (ἀντὶ Ἐπύαξαν. . . .)

II. Τύποι τοῦ ῥήματος.

α) Περὶ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος (§ 42).

Χρόνοι τοῦ ῥήματος ὀνομάζονται οἱ διάφοροι τύποι αὐτοῦ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἵτινες ἐκφράζουσι τὴν χρονικὴν σχέσιν τῆς πράξεως ὡς πρὸς τὸν λέγοντα, τουτέστι τὸ *παρελθόν*, τὸ *παρὸν* καὶ τὸ *μέλλον*· διαιροῦνται δὲ εἰς *ἀρκτικούς*, καὶ τοιοῦτοι εἶνε τρεῖς, ὁ *ἐνεστώς*, ὁ *μέλλων* καὶ ὁ *παρακείμενος*, καὶ εἰς *παραγομένους* ἢ *ἱστορικοὺς* ὡσαύτως τρεῖς, ἤτοι *παρατατικόν*, *ἀόριστον* καὶ *ὑπερσυντέλικον*.

1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

α) Ὁ ἐνεστὼς (§ 43).

Ὁ ἐνεστὼς σημαίνει

α) πρᾶξιν γινομένην ἐν τῷ παρόντι καὶ διαρκοῦσαν· π. χ. *ὁ παῖς γράφει*.

β) πρᾶξιν κατ' ἔθος ἐπαναλαμβανομένην· π. χ. *πλοῖον εἰς Δῆλον οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσι* (= συνηθίζουσι νὰ πέμπωσι κατ' ἔτος) τοιοῦτος ἐνεστὼς ὀνομάζεται *τῆς συνηθείας*· π. χ. *ὁ κύων* (συνηθίζει νὰ) *ὑλακτεῖ*·

γ) πρᾶξιν σκοπουμένην, ἢ πρᾶξιν, ἣν τὸ ὑποκείμενον προσπαθεῖ νὰ πράξῃ (*ἐνεστὼς τοῦ σκοπουμένου* ἢ *τῆς προσπαθείας*)· π. χ. *πείθω σε* (= προσπαθῶ νὰ σὲ πείσω).

Σημ. 1. Πολλάκις ὁ ἐνεστὼς ἐν διηγήσει ἱστορικῶν γεγονότων δηλοῖ πρᾶξιν παρελθοῦσαν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ζωηρότερον ὡς παροῦσαν παρισταμένην, καὶ λέγεται *ἱστορικός*, ἰσοδυναμεῖ δὲ μὲ ἀόριστον· π. χ. *Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν* (= διέβαλε)· — *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίγνονται δύο* (ἐγεννήθησαν).

Σημ. 2. Ἐνίοτε διὰ τοῦ ἐνεστῶτος παριστᾷ ὁ λέγων πρᾶξιν μέλλουσαν ὡς παροῦσαν, διότι εἶνε βέβαιος περὶ τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς· π. χ. *εἴ φησι τοιοῦτόν τι εἶναι, δειξάτω*. . . . . , *κἀγὼ καταβαίνω* (= θὰ καταβῶ). Τὸ *εἶμι* ἐν τῇ ὁριστικῇ παρὰ τοῖς παιζοῖς Ἴωσι καὶ τοῖς Ἀττικοῖς εἶνε μέλλων τοῦ *ἔρχομαι*, ἐν δὲ τῇ ἀπαρεμφ. καὶ μετοχῇ εἶνε ἄλλοτε μὲν ἐνεστὼς ἄλλοτε δὲ μέλλων.

Σημ. 3. Οἱ ἐνεστῶτες *ἀκούω*, *πυνθάνομαι*, *αἰσθάνομαι*,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γιγνώσκω, μανθάνω, λέγω κτλ. πολλάκις σημαίνουσι παρελθόν, ὅπερ τρόπον τινὰ διαρκεῖ καὶ ἐν τῷ παρόντι· π. χ. *νῆσός τις Συρίη κικλήσκεται, εἴπου ἀκούεις· — πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμπεν εἰς Σπάρτην ἀγγέλους· — οὐδεὶς ὑμῶν τοῦτον γιγνώσκει.*

Σημ. 4. Πολλοὶ ἐνεστῶτες ἔχουσι καὶ παρακειμένου σημασίαν· π. χ. *φεύγω* = α') *φεύγω* καὶ β') *εἰμὶ φυγάς· — νικῶ* = α') *νικῶ* καὶ β') *εἰμὶ νικητής·* π. χ. *εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων, εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος· — ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα.* Ὁ *ἥκω* ὅμως καὶ *οἴχομαι* ἔχουσι μόνον παρακειμένου σημασίαν = ἐλήλυθα, ἀπελήλυθα· π. χ. *Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ· — ἡ φύσις οἴχεται.*

β') Ὁ παρατατικὸς (§ 44).

Ὁ παρατατικὸς εἶνε ἐν τῷ παρελθόντι ὅ,τι ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρόντι· ἑπομένως σημαίνει

α') πρᾶξιν γινομένην ἐν τῷ παρελθόντι καὶ διαρκοῦσαν· π.χ. *ἡ Ἀττικὴ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο· — ὡς εἶδε τὴν καταδρομήν, ἡσυχίαν ἦγεν.*

β') πρᾶξιν κατ' ἔθος ἐν τῷ παρελθόντι ἐπαναλαμβανομένην· π. χ. *Σωκράτης ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγεν·*

γ') πρᾶξιν, τὴν ὁποίαν τὸ ὑποκείμενον ἐσκόπει ἢ προσεπάθει νὰ ἐκτελέσῃ ἐν τῷ παρελθόντι· π. χ. *ὁ βασιλεὺς ἔπειθεν αὐτοὺς* (= προσεπάθει νὰ πείσῃ)· — *ἐδίδου* (= ἠβούλετο διδόναι).

Σημ. 1. Ὡς πολλοὶ ἐνεστῶτες ἔχουσι καὶ παρακειμένου σημασίαν, οὕτως οἱ παρατατικοὶ αὐτῶν ἔχουσι σημασίαν ὑπερσυντελίκου· π.χ. *ἐνίκων* = α') *ἐνίκων* καὶ β') *ἦσαν νικηταί· — ἔφευγον* = α') *ἔφευγον* καὶ β') *ἦσαν φυγάδες* (ἐξωρισμένοι). Ὁ *ἦκον* ὅμως καὶ *ᾠχόμην* ἔχουσι σημασίαν ὑπερσυντελίκου ἢ συνηθέστερον ἀορίστου· ἤτοι = *ἐληλύθειν* ἢ *ἦλθον* καὶ *ἀπεληλύθειν* ἢ *ἀπῆλθον.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι ὁ παρατατικὸς τίθεται ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος, καθόσον ἡ δι' αὐτοῦ δηλουμένη πρᾶξις ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ παρόντι· τοῦτο δὲ γίνεται, διότι ὁ λέγων ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὸ παρόν, ἀλλ' εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ παρελθόντος, ἐν ᾗ ἐγνώρισε τὴν πρᾶξιν ἢ ἐν ᾗ ὁ λόγος ἦτο περὶ αὐτῆς· π. χ. οὐ τόδε ἦν τὸ δένδρον, ἐφ' ὅπερ ἦγεν ἡμᾶς· — ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων χώραν.

γ') Ὁ ἀόριστος (§ 45).

Ὁ ἀόριστος σημαίνει

ά) πρᾶξιν γενομένην ἐν τῷ παρελθόντι ἄνευ διαρκείας· π. χ. ἀπῆλθον στήσαντες τρόπαιον· — Πεισιστράτου τελευτήσαντος, Ἱππίας ἔσχε τὴν ἀρχήν·

β') πρᾶξιν συνήθως γινομένην, καὶ τότε λέγεται γνωμικὸς ἀόριστος· π. χ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (ἀντὶ διαλύει = συνηθίζει νὰ διαλύῃ)·

γ') πρᾶξιν, ἥτις ἤρχισεν ἐν τῷ παρελθόντι· π. χ. Δαρεῖος μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε (= ἤρχισε νὰ βασιλεύῃ).

δ') Ὁ μέλλων (§ 46).

Ὁ μέλλων σημαίνει

ά) πρᾶξιν, ἥτις θὰ γείνῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἢ ἅπαξ (συντετελεσμένος μέλλων), ὡς λήψομαι = θέλω λάβει, ἢ κατὰ διάρκειαν (παρατατικὸς μέλλων), ὡς λήψομαι = θέλω λαμβάνει· π. χ. ἀπολῶ τὸν ἄνθρωπον· — ἕξομεν τὰ ἐπιτήδεια·

β') πρᾶξιν, ἥτις θὰ ἀρχίσῃ ἐν τῷ μέλλοντι· π. χ. βασιλεύσω = γενήσομαι βασιλεύς.

Σημ. 1. Ὁ μέλλων ἐν τῇ ὁριστικῇ κατὰ β' πρόσωπον μετὰ τοῦ οὐ ἄνευ ἐρωτήσεως σημαίνει προσταγὴν ἠπίαν· π. χ. λέγε εἴ τι βούλει, χειρὶ δὲ οὐ ψαύσεις ποτέ· ἐπὶ δὲ ἐρωτήσεως σημαίνει ἔντονον προσταγήν· π. χ. ὦ φίλε, οὐ μενεῖς; (= μεῖνον)· — οὐκ ἀποκτενεῖτε; (= ἀποκτείνατε)· μετὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ ἄνευ μὲν ἐρωτήσεως σημαίνει ἔντονον ἄρνησιν, ἐπὶ δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐρωτήσεως δυνατὴν ἀπαγόρευσιν· π. χ. τοιοῦτον ἐπιτήδειον οὐ μή ποτε εὑρήσει· — οὐ μὴ λαλήσεις; (= μὴ λαλήσῃς)!

Σημ. 2. Ἐνίοτε ὁ μέλλων ἐπὶ ἐρωτήσεως κατὰ μέλλοντα τῆς ὁριστικῆς τίθεται ἀντὶ ἀορίστου ὑποτ. καὶ δηλοῖ ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου· π. χ. τί δράσομεν; = τί δρῶμεν;

Σημ. 3. Ἡ πρᾶξις, ἣν μελετᾷ τις νὰ πράξῃ, ἐκφέρεται διὰ τοῦ μέλλω καὶ ἀπαρεμφάτου, συνήθως μὲν κατ' ἐνεστῶτα ἢ μέλλοντα, ἐνίοτε δὲ καὶ κατ' ἀόριστον· π. χ. μέλλων τι πράττειν μὴ προείπῃς μηδενί· — ὃ μέλλω ποιήσειν οἶδ' ὅτι χαλεπόν ἐστι

ε'. Ὁ παρακείμενος (§ 47).

Ὁ παρακείμενος σημαίνει πρᾶξιν τετελεσμένην ἐν τῷ παρόντι καὶ σῳζομένην· π. χ. εὑρήκαμεν ὃν πάλαι ἐζητοῦμεν. — οἰκήματα ᾠκοδόμηται.

Σημ. 1. Τινὲς παρακείμενοι ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἐνεστῶτα· π. χ. μέμνημαι (= ἐνθυμοῦμαι)· — δέδοικα (= φοβοῦμαι)· — κέκτημαι (= ἔχω).

Σημ. 1. Ὁ παρακείμενος τίθεται ἐνίοτε πρὸς δήλωσιν μελλούσης πράξεως, ἣν ὁ λέγων θεωρῶν βεβαίαν ἐκφράζει ὡς τετελεσμένην· π. χ. εἰ πτῶμα θανάσιμον πεσῇ, τέθνηκα κἀγώ.

Σημ. 2. Τὸ ἔχω μετὰ μετοχῆς (συνήθως μὲν ἀορίστου, σπανίως δὲ παρακειμένου καὶ σπανιώτερον τοῦ ἐνεστῶτος) ἀποτελεῖ περίφρασιν τοῦ παρακειμένου· π. χ. ἔχω τι λαβὼν = ἔλαβόν τι καὶ ληφθὲν ἔχω = εἴληφά τι.

στ'.) Ὁ ὑπερσυντέλικος (§ 48).

Ὁ ὑπερσυντέλικος εἶνε τρόπον τινὰ ὁ παρατατικὸς τοῦ παρακειμένου· ἑπομένως σημαίνει πρᾶξιν τετελεσμένην ἐν τῷ παρελθόντι πρὸ ἄλλης καὶ σῳζομένην· π. χ. ἐτέθαπτο (= ἦν τεθαμμένος)· — ἡ θύρα ἠνέῳκτο (ἦν ἠνεῳγμένη).

Σημ. Τινὲς ὑπερσυντέλικοι ἰσοδυναμοῦσι πρὸς παρατατικόν· π. χ. ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην)· — ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην)· — ἐκεκτήμην (= εἶχον).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζ'. Ὁ τετελεσμένος μέλλων (§ 49).

Ὁ τετελεσμένος μέλλων σημαίνει πρᾶξιν, ἥτις θὰ εἶνε τετελεσμένη ἐν τῷ μέλλοντι καὶ θὰ σώζηται· ἑπομένως εἶνε μέλλων τοῦ παρακειμένου· π. χ. *τοῦτο προστετάξεται* (= θέλει εἶναι προστεταγμένον)· — *κεκτήσομαι* (= θὰ ἔχω κεκτημένον).

1. Ἡ σημασία τῶν χρόνων ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι (§ 50).

Ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν, ἐν τῷ ἀπαρεμφάτῳ καὶ ἐν τῇ μετοχῇ ὁ μὲν ἐνεστὼς δηλοῖ πρᾶξιν διαρκοῦσαν ἢ ἐπαναλαμβανομένην, ὁ δὲ ἀόριστος τὸ στιγμιαῖον αὐτῆς, ὁ δὲ παρακείμενος τετελεσμένην καὶ σωζομένην, εἴτε εἰς τὸ παρελθόν, εἴτε εἰς τὸ παρόν, εἴτε εἰς τὸ μέλλον ἀναφέρεται· ὁ δὲ μέλλων ἐν τῇ εὐκτικῇ καὶ τῷ ἀπαρεμφάτῳ, ὡς καὶ ἐν τῇ ὁριστικῇ, σημαίνει πρᾶξιν μέλλουσαν· ἐν δὲ τῇ μετοχῇ ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων σημαίνει σκοπόν· π. χ. *ἢν δὲ παρὰ ταῦτα ἀδικεῖν τις ἐπιχειρῇ, πολέμιοι τούτοις ἐσόμεθα* (ἡ ὑποτακτικὴ δηλοῖ ἐνέργειαν γενησομένην)· — *ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη* (= ἦν)· — *τοὺς γονεῖς τίμα*· — *ὁ Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα* (= ἔμελλεν ἔσεσθαι)· — *οὐχ οἷος τ' ἔσει σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ*· — *ἃ ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σώζεσθαι φιλεῖ πρὸς γῆρας.*

Σημ. Εἰς τὴν εὐκτικήν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ὁ μὲν παρατατικὸς παρίσταται διὰ τῶν τύπων τοῦ ἐνεστῶτος, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος καὶ τετελεσμένος μέλλων διὰ τῶν τύπων τοῦ παρακειμένου.

β') Περὶ τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ῥήματος (§ 51).

Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ διάφοροι τύποι τοῦ ῥήματος, δι' ὧν ἐκφράζεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρίσταται πρᾶξίς τις· διαιροῦνται δὲ εἰς *παρεμφατικάς*, τ. ε. παρεμφαινούσας πρόσωπον καὶ ἀριθμόν, αἵτινες εἶνε τέσσαρες, ὁριστική, ὑποτακτική, εὐκτικὴ καὶ προστακτική, καὶ εἰς *ἀπαρέμφατον*, ἥτις δὲν ἐμφαίνει

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὔτε πρόσωπον οὔτε ἀριθμόν, ἀλλ' εἶνε ὀνοματικὸς τύπος τοῦ ῥήματος, ἑπομένως λαμβάνεται καὶ ὡς ῥῆμα καὶ ὡς ὄνομα.

Σημ. Ἄλλος τύπος ὀνοματικὸς τοῦ ῥήματος εἶνε ἡ μετοχὴ καὶ τὰ εἰς τὸς καὶ τέος ῥηματικά.

1. Ἡ ὁριστικὴ (§ 52).

Ἡ ὁριστικὴ ἐκφράζει τι ὡρισμένον καὶ πραγματικόν· τίθεται δὲ

α') ἐπὶ θετικῶν καὶ βεβαίων· π. χ. *ὁ Θεός ἐστι δίκαιος·— τίς κόπτει τὴν θύραν ; — οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθῆ.*

Σημ. Ἵνα δηλωθῇ ὅτι δὲν ἐπραγματοποιήθη τι, ἀλλ' ὅτι ἐπλησίασε νὰ πραγματοποιηθῇ, συνάπτονται μετὰ τῆς ὁριστικῆς αἱ γενικαὶ *μικροῦ* ἢ *ὀλίγου* μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *δεῖν*· π. χ. *προσβαλόντες τῇ πόλει... ὀλίγου εἷλον· — τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν.*

β') ἐπὶ μὴ πραγματοποιουμένου ἢ μὴ πραγματοποιηθέντος κατ' ἱστορικὸν χρόνον μετὰ τοῦ *ἄν*· π. χ. *εἰ μὴ εἴχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν.*

Σημ. Ὁ παρατατικὸς καὶ ἀόριστος μετὰ τοῦ *ἂν* σημαίνει ἐνίοτε ἐπανάληψιν ἐν τῷ παρελθόντι ἢ τὸ δυνατὸν γενέσθαι· π. χ. *Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε βούλοιτο γυμνάσαι ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους·— τὴν πόλιν ἡγήσω ἂν ἐργαστήριον πολέμου εἶναι.*

γ') ἐπὶ εὐχῆς, ἥτις δὲν ἐξεπληρώθη ἢ δὲν ἐκπληροῦται, κατὰ παρατατικὸν ἢ ἀόριστον μετὰ τοῦ *εἴθε* ἢ τοῦ *εἰ γάρ*· π. χ. *εἴθε ἦσθα δυνατὸς δρᾶν· — εἴθε σοι τότε συνεγενόμην.* Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφέρεται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ *εἴθε ὤφελον, εἰ γὰρ ὤφελον, ὡς ὤφελον* καὶ ἀπαρεμφάτου· π. χ. *εἴθε ὤφελες ἀδάκρυτος εἶναι· — εἰ γὰρ ὤφελον οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι· — ὡς ὤφελε θάνατός μοι ἀδεῖν κακός· ἐπὶ ἀπευχῆς προτάσσεται τὸ μή· π.χ. εἴθε μὴ ἐγένετο· — μή ποτ' ὤφελον λιπεῖν τὴν Σκῦρον· — ὡς γε μή ποτ' ὤφελε λαβεῖν.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἡ ὑποτακτική (§ 53).

Ἡ ὑποτακτικὴ ἐκφράζει ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος, καὶ τίθεται

α΄.) ἐπὶ τῶν αὐθυποτάκτων, δι' ὧν δηλοῦται προτροπὴ περὶ τοῦ πρακτέου εἰς α΄ πληθυντικὸν πρόσωπον, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς α΄ ἑνικόν, προτασσομένου πολλάκις τοῦ ἄγε, φέρε, ἴθι· π. χ. ἄγωμεν· — ἴωμεν ἐντεῦθεν· — ἄγε σκοπῶμεν· — φέρε σκεψώμεθα· — ἴθι ἀναλογισώμεθα· — φέρε ἀναλάβω πρὸς ἐμαυτὸν ὃ λέγεις· — φέρε ἀναγνῶ τὰς μαρτυρίας.

β΄) ἐπὶ ἐρωτήσεων, δι' ὧν σημαίνεται ἀπορία ἢ ζητεῖται γνώμη περὶ τοῦ πρακτέου· π. χ. τί δρῶ; τί ἔρωμαι; (τί νὰ πράξω, τί νὰ ἐρωτήσω)· — εἴπω τι τῶν εἰωθότων (ἔχω τὴν ἄδειαν νὰ εἴπω τι); — φῶμεν οὕτως ἢ μὴ φῶμεν; — ποῖ τις οὖν φύγῃ; — τί ποιήσωσιν; Τούτων πολλάκις προτάσσονται τὰ βούλει, βούλεσθε, καὶ παρὰ ποιηταῖς τὰ θέλεις θέλετε, π.χ. βούλει σε θῶ φοβηθῆναι; — τί βούλεσθε εἴπω; — θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω;

γ΄) ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ μὴ κατ' ἀόριστον χρόνον· π. χ. μὴ εἴπῃς τι· — μηδενὶ ὀνειδίσῃς συμφοράν.

δ΄) εἰς δήλωσιν ἐντόνου ἀρνήσεως τοῦ μέλλοντος μετὰ τοῦ οὐ μὴ κατ' ἀόριστον· π. χ. οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν (= οὐ παύσομαι).

3. Ἡ εὐκτική (§ 54).

Ἡ εὐκτικὴ σημαίνει εὐχὴν καὶ τίθεται

α΄) ἐπὶ εὐχῆς, ἥτις δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι ἢ καὶ νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ· π. χ. γένοιτο Κύριε τὸ θέλημά σου· — μή μοι γένοιθ' ἃ βούλομαι, ἀλλ' ἃ συμφέρει· — πολλάκις προτάσσεται τῆς εὐκτικῆς τὸ εἴθε, εἰ γάρ· π. χ. εἴθ' ὑμῖν ἀμφοῖν νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν· — εἰ γὰρ γενοίμην, τέκνον, ἀντὶ σοῦ νεκρός· ἐνίοτε προτάσσεται τὸ εἴθε γάρ· π. χ. εἴθε γὰρ θεοὶ τούς δ' ὀλέσειαν.

β΄) εἰς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ γενέσθαι ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῷ μέλλοντι μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. ἴσως ἄν τις ἐπιτιμήσειε τοῖς εἰρημένοις· — τί τις ἂν εἴποι περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παίδων ἀγωγῆς.

Σημ. Πολλάκις ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν τίθεται πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν 1) ἀντὶ τῆς προστακτικῆς· π. χ. νῦν δ' ἂν λέγοις ταῦτα (= λέγε)· — χωροῖς ἂν εἴσω (= χώρει)· 2) ἀντὶ τῆς ὁριστικῆς· π. χ. οὐκ ἂν ἀπέλθοιμ', ἀλλὰ κόψω τὴν θύραν (= οὐκ ἀπελεύσομαι).

4. Ἡ προστακτική (§ 55).

Ἡ προστακτικὴ ἐκφράζει ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος καὶ τίθεται

α') ἐπὶ προσταγῆς· π. χ. ἅπτε, παῖ, λύχνον κἄκφερε τὸ γραμματεῖον.

β') ἐπὶ προτροπῆς ἢ παραινέσεως· π. χ. θάρρει, φίλε· — τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα.

γ') ἐπὶ ἱκεσίας· π. χ. ἐπάκουσον ἡμῶν· — ταῦτα χάρισαί μοι.

δ') ἐπὶ εὐχῆς ἢ κατάρας· ὑγίαινε, πάτερ· — ἔρρ' εἰς κόρακας.

ε') ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ μὴ συνήθως κατ' ἐνεστῶτα· π. χ. μὴ λέγε ψεῦδος· — τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει.

ς') ἐπὶ συγκαταθέσεως, ἤτοι εἰς δήλωσιν ὅτι στέργεταί τι ὁ λέγων· π. χ. ἔστω· = δέχομαι, οὐκ ἀντιλέγω· — τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δὸς = οὐκ ἀντιλέγω σωθῆναί σε.

5. Τὸ ἀπαρέμφατον (§ 56).

Τὸ ἀπαρέμφατον δὲν εἶνε κυρίως ἔγκλισις, ἀλλὰ ῥηματικὸν οὐσιαστικόν· διὸ λαμβάνεται καὶ ὡς ῥῆμα καὶ ὡς ὄνομα οὐσιαστικόν.

α') Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ῥῆμα (§ 57).

Ὡς ῥῆμα τὸ ἀπαρέμφατον δέχεται ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμοὺς καὶ ἀντικείμενον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 58).

1. Ἐὰν ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου λαμβάνηται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τοῦτο ἐξαρτᾶται, λέγεται *ταυτοπροσωπία*, καὶ τότε τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν τίθεται, ἀλλ' ἐννοεῖται κατ' ὀνομαστικήν· π. χ. *Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς.*

Σημ. 1. Ὅταν εἶνε ἀνάγκη τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου νὰ ἐκφρασθῇ μετ' ἐμφάσεως, ὡς ἐπὶ τῶν ἀντιθέσεων, τότε ἐπὶ μὲν τοῦ α' καὶ β' προσώπου ἐπαναλαμβάνεται διὰ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας κατ' ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικήν, ἐπὶ δὲ τοῦ γ' προσώπου διὰ τῆς αὐτός· π. χ. *εἰ οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν, ὑμεῖς δὲ ἀποδράσεσθαι, τὰ πράγματα οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε.* — *Ἀναξίβιος διεπράξατο ὥστε αὐτὸς ἐκπλεῦσαι ἁρμοστής·* — *ταῦτ' οὐκ οἴομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν·* — *φημὶ δεῖν ἐκείνους μὲν ἀπολέσθαι, ὅτι ἠσέβησαν, ἐμὲ δὲ σώζεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἡμάρτηκα.*

Σημ. 2. Τὸ *ἡγοῦμαι, οἴομαι* καὶ *φημὶ* μετὰ τοῦ *δεῖν* ἢ τοῦ *χρῆναι* ἀποτελοῦσι τρόπον τινὰ ἓν ῥῆμα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἐκ τοῦ δεῖν ἢ χρῆναι ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου, ἂν εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἡγοῦμαι, οἴομαι καί φημι, ἐννοεῖται κατ' ὀνομαστικήν· π. χ. *πεποίηκα τοῦτο ἐγώ· διὸ φημὶ δεῖν αὐτὸς στεφανοῦσθαι·* — *Ἀλκιβιάδης ᾤετο ὑβριστὴς εἶναι δεῖν.*

2. Ὅταν ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶνε οὐχὶ τὸ τοῦ ῥήματος, ἀλλ' ἄλλη λέξις, τότε λέγεται *ἑτεροπροσωπία* καὶ τίθεται τοῦτο κατ' αἰτιατ. Καὶ ἂν μὲν ἡ λέξις αὕτη εἶνε ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται, δὲν ἐπαναλαμβάνεται ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀλλ' ἐννοεῖται· π. χ. *δέομαί σου παραμεῖναι·* ἐὰν δὲ ἄλλη λέξις ὅλως διάφορος τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος χρησιμεύῃ ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, τότε τίθεται αὕτη ἐν τῇ προτάσει κατ' αἰτιατικήν· π. χ. *ἀξιῶ ὑμᾶς διδάσκειν ἀλλήλους.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Τὸ κατηγορούμενον ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 59).

Τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθεται ἐπὶ μὲν ταυτοπροσωπίας κατ' ὀνομαστικήν· π. χ. *αἰτίαν ἔχω μισόδημος εἶναι*· ἐπὶ δὲ ἑτεροπροσωπίας κατ' αἰτιατικήν· π. χ. *ἐγώ φημι τοὺς Ἀθηναίους σοφοὺς εἶναι*· ἀλλ' ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας, ἐὰν ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου χρησιμεύῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἢ ὁμοιοπτώτως πρὸς ἐκεῖνο, ἢ κατ' αἰτιατικήν· π. χ. *οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐδέοντο Κύρου ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι*· — *ἐδέοντό μου προστάτην γενέσθαι*·— *παντὶ προσήκει ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι*· — *συμφέρει αὐτοῖς φίλους εἶναι μᾶλλον ἢ πολεμίους*.

3. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 60).

Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθεται καθ' ἣν πτῶσιν ἤθελε τεθῆ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσι τοῦ συστοίχου ῥήματος· π. χ. λέγομεν *ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ* ὡς λέγομεν καὶ *ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ*· *συμφωνεῖν σοι* ὡς καὶ *συμφωνῶ σοι* κτλ.

4. Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 61).

Καὶ οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθενται ὡς ἤθελον τεθῆ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσι τοῦ συστοίχου ῥήματος· π. χ. *ζῆν σωφρόνως*· — *καταβῆναι εἰς Πειραιᾶ*· — *μένειν ἐν τῷ ναῷ* κτλ.

Σημ. Ὅταν ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶνε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται, ὁ μετοχικὸς αὐτοῦ προσδιορισμὸς τίθεται, ὡς καὶ τὸ κατηγορούμενον, δηλαδὴ ἢ κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀντικειμένου ἢ κατ' αἰτιατικήν· π. χ. *παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι τὸ στράτευμα ἥκειν*· — *συνέβη τῷ Χαβρίᾳ ἐκπλεῖν μίαν ναῦν ἔχοντι*· — *ἔξεστιν ὑμῖν λαβόντας ὅπλα ἐξελθεῖν*· — *καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β'. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα (§ 62).

1. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ὄνομα τίθεται ὡς ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμὸς καὶ ἀντικείμενον.

2. Ὡς ὑποκείμενον τίθεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ μὲν τοῦ οὐδετέρου ἄρθρου τὸ ἢ ἄνευ αὐτοῦ εἰς πᾶν ῥῆμα, ἄνευ δὲ τούτου εἰς τὰ ἀπρόσωπα· π. χ. τὸ *μὴ ἄλλοθι διατρίβειν ἀλλ' ἐν τούτοις εὖ ἔχει· — τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει τοῦ φιλεῖσθαι· — οὐχ οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρήματα, ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν· — οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν· — χρὴ τἀληθῆ λέγειν.*

3. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς κατηγορούμενον τίθεται ἀνάρθρως· π. χ. τὸ *Λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν· — τὸ αἰσθάνεσθαι ἐπίστασθαί ἐστιν.*

4. Ὡς προσδιορισμὸς τίθεται τὸ ἀπαρέμφατον ἐνάρθρως ἢ ἀνάρθρως μετὰ προθέσεων ἢ ἄνευ αὐτῶν· π.χ. *ἀήθης τοῦ κατακούειν τινός· — Σωκράτης ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως ζῆν· — ὁ Δημοσθένης ἦν δεινὸς λέγειν· — Κῦρος πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι.*

Σημ. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμεῦον ὡς ἐπεξήγησις οὐσιαστικοῦ ἢ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας τίθεται ἀνάρθρως· π. χ. *εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης· — τοῦτό ἐστι δίκαιον, τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι.*

5. Ὡς ἀντικείμενον τὸ ἀπαρέμφατον τίθεται ἐνάρθρως μὲν εἰς πᾶν ῥῆμα κατὰ γενικήν, δοτικὴν ἢ αἰτιατικήν· π. χ. *ἀμελεῖς τοῦ διαλέγεσθαι· — πιστεύω τῷ κοσμίως ζῆν· — τὸ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν·* ἀνάρθρως δὲ εἰς τὰς ἑξῆς τάξεις ῥημάτων·

α) εἰς τὰ λεκτικὰ (λέγω, φημί, ἀγγέλλω, ὁμολογῶ κ.τ.τ.) καὶ τὰ δοξαστικὰ (νομίζω, δοκῶ, οἴομαι, ἡγοῦμαι, ὑπολαμβάνω, λογίζομαι, κρίνω, εἰκάζω, γιγνώσκω (ἐνίοτε) κ.τ.τ.)· τὸ δὲ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον ὀνομάζεται *εἰδικόν*, καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν, τ. ε. τὸν σύνδεσμον ὅτι ἢ ὡς καὶ ῥῆμα ἐγκλίσεως ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς· π χ. *Πρωταγόρας ἔλεγε πάν-*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

των ἀνθρώπων μέτρον εἶναι ἄνθρωπον (= ὅτι μέτρον ἐστιν ἄνθρωπος)· — *ὅ τι ἂν ποιῇς νόμιζε ὁρᾶν θεούς τινας* (= ὅτι ὁρῶσι θεοί τινες).

Σημ. 1. Μετὰ τὰ λεκτικὰ ῥήματα τίθεται συνηθέστερον εἰδικὴ πρότασις, μετὰ δὲ τὰ δοξαστικὰ καὶ τὸ *φάναι* σχεδὸν πάντοτε ἀπαρέμφατον.

Σημ. 2. Τὸ ἀπαρέμφατον, μεθ' οὗ εἶνε συνημμένον τὸ *ἄν*, ἰσοδυναμεῖ πρὸς εὐκτικὴν μετὰ τοῦ *ἂν* ἢ πρὸς ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ *ἂν*· π. χ. *οἱ Πέρσαι οἴονται τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν ἀμελῶς ἔχειν* (= ὅτι οἱ ἀχάριστοι ἀμελῶς ἂν ἔχοιεν. . .)· — *Κῦρος, εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἄριστος ἂν ἄρχων ἐγένετο).

β') εἰς τὰ σημαίνοντα *θέλησιν* ἢ *ἐπιθυμίαν* (*βούλομαι, θέλω, ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ἀξιῶ, προτρέπω, τολμῶ, σπεύδω* κτλ. καὶ τὰ σημαίνοντα *δύναμιν, ἱκανότητα, ἔθος πρός τι*· (*δύναμαι, ἔχω, ἀναγκάζω, ἐθίζω* κτλ.) τὸ δὲ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον ὀνομάζεται τελικὸν καὶ ἐξηγεῖται ἐν τῇ καθωμιλημένῃ διὰ τοῦ *νὰ* καὶ ὑποτακτικῆς· π. χ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε*· — *ἡ πόλις τοὺς νόμους ἀναγκάζει σε μανθάνειν.*

Σημ. Τὸ *πείθειν* ὡς ἐφετικὸν συντάσσεται μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου· π. χ. *αὐτὸν ἔπειθεν ὁδοῦ λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλόν* (= νὰ λάβῃ)· ὡς δοξαστικὸν δὲ μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ μετὰ εἰδικῆς προτάσεως διὰ τοῦ *ὡς*· π. χ. *ἂν πείσωμεν ὑμᾶς, ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι.*

γ') Εἰς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ εἰς τὰ ῥήματα, ἅτινα σημαίνουσι δόσιν ἢ προσφορὰν καὶ ἐκλογήν· π. χ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι* (= ὅπως οἰκῶσι)· — *πέντε ἡγεμόνας ἐποιήσατο σημαίνειν* (ὅπως σημαίνωσι).

6. Καὶ ἀπολύτως καὶ ἀνεξαρτήτως τίθεται τὸ ἀπαρέμφατον·

α) εἰς φράσεις τινάς· π. χ. *ὀλίγου ἢ μικροῦ δεῖν* (= σχεδόν· — *ὡς ἔπος εἰπεῖν* (= ἵνα οὕτως εἴπω, σχεδόν)· — *ὡς εἰ-*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κάσαι (= ὡς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ)· — (ὡς) συνελόντι εἰπεῖν, ἁπλῶς ἢ συντόμως εἰπεῖν (= ἵνα συντόμως εἴπω).

β') ἀντὶ προστακτικῆς εἰς δήλωσιν προσταγῆς, δεήσεως ἢ προτροπῆς· π. χ. ὦ ξεῖν' ἀγγέλλειν (= ἄγγελλε) Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

γ') εἰς δήλωσιν ἀπορίας, ἀγανακτήσεως καὶ θαυμασμοῦ, συνήθως μετὰ τοῦ ἄρθρου τό, ἀντὶ ὑποτακτικῆς· π.χ. ἐλαύνειν τὸν γέροντά με ἐκ πάτρας· — τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν! (= ὦ τῆς δυστυχίας)· — ἐμὲ παθεῖν τάδε; φεῦ!

6. Ἡ μετοχὴ (§ 63).

Ἡ μετοχὴ εἶνε ἐπιθετικὸς τύπος τοῦ ῥήματος, (ῥηματικὸν ἐπίθετον)· ἑπομένως εἶνε καὶ ῥῆμα καὶ ἐπίθετον.

α'. Ἡ μετοχὴ ὡς ῥῆμα (§ 64).

Ὡς ῥῆμα ἡ μετοχὴ δέχεται ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμοὺς καὶ ἀντικείμενον. Καὶ τὸ μὲν ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον τίθενται καθ' ἣν πτῶσιν, γένος καὶ ἀριθμὸν κεῖται καὶ αὕτη· π. χ. ἐκεῖνοι δὲ τρόπαιον στήσαντες ἀπῆλθον· — γενομένης ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας ἔφυγον· οἱ δὲ προσδιορισμοὶ καὶ τὸ ἀντικείμενον τίθενται ὡς ἤθελον τεθῆ καὶ ἐν τῇ ὁριστικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι τοῦ συστοίχου ῥήματος.

β') Ἡ μετοχὴ ὡς ὄνομα (§ 65).

Ὡς ὄνομα ἡ μετοχὴ τίθεται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἐπιθετικῶς, κατηγορηματικῶς καὶ παραθετικῶς, καὶ λέγεται ἐπιθετική, κατηγορηματικὴ καὶ παραθετικὴ μετοχή.

1. Ἡ μετοχὴ ἐπιθετικῶς (§ 66).

1. Ἡ μετοχὴ ἐπιθετικῶς τίθεται συνήθως ἐνάρθρως ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ τινος· π. χ. ἡ λάμπουσα ἀκτὶς (= ἥτις λάμπει, ἡ λαμπρά)· — ὁ θερμαίνων ἥλιος (= ὅστις θερμαίνει, ὁ θερμός).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ὅπως δὲ τὰ ἐπίθετα κατ' ἔλλειψιν τῶν οὐσιαστικῶν λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικά, οὕτω καὶ αἱ ἐπιθετικαὶ μετοχαί· π. χ. ὁ λέγων (= ὁ ῥήτωρ)· — ὁ ἐρῶν (= ὁ ἐραστής). Συνήθως δὲ τὸ οὐδέτερον μετοχῶν τινων λαμβάνεται ὡς ἀφῃρημένον οὐσιαστικόν· π. χ. τὸ ποθοῦν (= ὁ πόθος)· — τὸ βουλόμενον (= ἡ βούλησις)· — τὸ δεδιὸς (= ὁ φόβος)· — τὸ θαρσοῦν (= τὸ θάρρος).

Σημ. Ἡ μετοχὴ οὐσιαστικῶς λαμβανομένη δέχεται ἐνίοτε τὴν σύνταξιν τῶν οὐσιαστικῶν· π. χ. ὁ ἐκείνου τεκὼν = ὁ τοκεὺς ἐκείνου (ἀντὶ ὁ τεκὼν ἐκεῖνον)· — βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ συγγενεῖς.

2. Ἡ μετοχὴ κατηγορηματικῶς (§ 67).

Ἡ μετοχὴ τίθεται, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίθετον, ὡς κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου ἢ τοῦ ἀντικειμένου, συμφωνοῦσα πρὸς αὐτὸ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν, εἰς τὰ ἑξῆς ῥήματα·

1. εἶναι καὶ τυγχάνειν, ὅπερ μετὰ τῆς μετοχῆς ἀποτελοῦσι περίφρασιν· π. χ. εἰμὶ τυράννῳ ἐοικώς (= ἔοικα)· — νῦν εὐτυχοῦσα τυγχάνεις (= εὐτυχεῖς)·

2. οἴχεσθαι, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ ἔκ τινος τόπου ἀπομάκρυνσις· π. χ. ᾤχετο ἀπιών·

3. διαγίγνεσθαι, διατελεῖν, διάγειν, λανθάνειν καὶ φθάνειν· π. χ. διαγωνιζόμενοι οἱ ἔφηβοι διεγίγνοντο (= ἀδιαλείπτως διηγωνίζοντο)· — διατελεῖς παίζων (= πάντοτε, συνεχῶς παίζεις)· — πολεμοῦσα διάγει (πάντοτε πολεμεῖ)· — νυκτὸς ἔλαθεν ἀποδρὰς (= λάθρα, χωρὶς νὰ τὸν ἐννοήσωσιν ἀπέδρα τὴν νύκτα)· — οὐκ ἂν φθάνοις λέγων (= λέγε ταχέως)·

Σημ. Τὸ οὐ φθάνειν μετὰ μετοχῆς, ὅταν ἕπηται πρότασις διὰ τοῦ καὶ ἢ καὶ εὐθὺς συνδεομένη, σημαίνει μόλις· π. χ. οὐ γὰρ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν κρατήσαντες, καὶ ἠνώχλουν ταῖς πόλεσι· — οὐ γὰρ ἔφθη Θεόπομπος τὴν ἐπιδικασίαν ποιησάμενος. . . . καὶ εὐθὺς ἐνεδείξατο ὅτι . . .

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά· π. χ. ἀρχόμεθα ἀθροίζοντες· — οὔ ποτε λήγει κινούμενον· — ἐπαύσατο φοιτῶν·

5. τὰ καρτερίας, ἀνοχῆς καὶ ψυχικοῦ πάθους, οἷα τὰ καρτερεῖν, κάμνειν, ἀπαγορεύειν (ἀποκάμνειν), ἀνέχεσθαι, περιορᾶν, ἥδεσθαι, χαίρειν, αἰσχύνεσθαι, ἀγανακτεῖν, χαλεπῶς φέρειν, μεταμέλειν τινι κτλ. π. χ. καρτερεῖ, ἀναλίσκων τὸ ἀργύριον· — μὴ κάμῃς με εὐεργετῶν· — ἀπείρηκα ἤδη βαδίζων· — ἠνέσχεσθε ἡμᾶς ἀδικουμένους· — οὐ περιόψομαί σε λοιδορούμενον· — ἥδομαι τὸ φῶς ὁρῶν· — χαίρω διαλεγόμενος τοῖς πρεσβύταις· — οὐκ αἰσχύνομαι μανθάνων ταῦτα· — ἀγανακτῶ ἀποθνήσκων· — χαλεπῶς ἔφερον τὰς οἰκίας καταλιπόντες· — οὐ μεταμέλει μοι οὕτως ἀπολογησαμένῳ.

Σημ. 1. Τὸ περιορᾶν συντάσσεται ἐνίοτε μετ' ἀπαρεμφάτου κατ' ἀναλογίαν τοῦ συγχωρεῖν, ἐᾶν· π. χ. ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς προσλαβεῖν (τοὺς Κορινθίους) περιόψεσθε.

Σημ. 2. Τὸ αἰσχύνεσθαι ὡς καὶ τὸ αἰδεῖσθαι συντάσσονται καὶ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀλλὰ τότε σημαίνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἕνεκα αἰσχύνης δὲν κάμνει τι, ἐνῷ μετὰ μετοχῆς σημαίνει ποιεῖ τι, διὰ τὸ ὁποῖον αἰσχύνεται· π. χ. αἰσχύνομαι ὑμῖν εἰπεῖν τἀληθῆ· — αἰσχύνομαι κακὰ ποιῶν τὸν φίλον.

Σημ. 3. Ἡ μετοχὴ ἐπὶ τῶν ῥημάτων ψυχικοῦ πάθους δηλοῖ κυρίως τὸ αἴτιον· π. χ. αἰσχύνομαι κλέπτων (= ἐπὶ τῇ κλοπῇ), καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὰ τοιαῦτα ἕπεται πολλάκις πρότασις διὰ τοῦ ὅτι ἢ διὰ τοῦ εἰ· π. χ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς· — ἀγανακτῶ εἰ μὴ οἷός τ' εἰμι εἰπεῖν.

6. τὰ αἰσθήσεως καὶ γνώσεως σημαντικὰ (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, γιγνώσκειν, ἀκούειν, εἰδέναι, ἐπίστασθαι, μανθάνειν, πυνθάνεσθαι, εὑρίσκειν, συνειδέναι, συγγιγνώσκειν, μεμνῆσθαι)· π. χ. ὁρῶ Λακεδαιμονίους ἥκοντας· — οὐκ ἀκούεις Θεμιστοκλέα ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα; — κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας· — οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας·

Σημ. 1. Τὸ γιγνώσκειν, ὅταν σημαίνῃ ἀποφασίζειν, συν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τάσσεται μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅταν δὲ σημαίνῃ κρίνειν, νομίζειν, μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου· π. χ. ἔγνωσαν Ἀριστόδημον ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα· — γιγνώσκω ἀγαθοὺς ὄντας τοῖς στρατιώταις τοὺς ἀγῶνας.

Σημ. 2. Τὸ ἀκούειν συντάσσεται μετὰ γεν. προσώπου καὶ κατηγορηματικῆς μετοχῆς ἐπὶ ἀμέσου ἀντιλήψεως, ἤτοι ἐπὶ αὐτηκοΐας, μετ' αἰτιατικῆς δὲ προσώπου καὶ κατηγ. μετοχῆς ἢ ἀπαρ. ἢ μετὰ εἰδικῆς προτάσεως ἐπὶ ἐμμέσου ἀντιλήψεως, ὅταν δηλ. τὸ ἀκούειν ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ παρ' ἄλλου μανθάνειν· π. χ. ἀκούω αὐτοῦ διαλεγομένου (δηλαδὴ διὰ τῶν ὤτων μου)· — Καμβύσης ἤκουσε τὸν Κῦρον ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαχειριζόμενον· — ἰδεῖν ἐπεθύμει ὁ Ἀστυάγης τὸν Κῦρον, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι.

Σημ. 3. Ἐπὶ τοῦ σύνοιδα καὶ γιγνώσκω ἐμαυτῷ δύναται ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ νὰ κῆται ἢ κατ' ὀνομαστικὴν ἢ κατὰ δοτικήν· π. χ. ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν· — ἐμαυτῷ συνήδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ· — συνέγνωσαν αὐτοὶ σφίσιν ὡς ἠδικηκότες· — συγγιγνώσκομεν ἡμῖν αὐτοῖς οὐ ποιήσασιν ὀρθῶς.

Σημ. 4. Τὰ αἰσθήσεως καὶ γνώσεως σημαντικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μετὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς καὶ ἐγκλίσεως ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς.

Σημ. 5. Τὸ εἰδέναι καὶ ἐπίστασθαι συντάσσονται μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφ. ὅταν ἔχωσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἱκανὸν ἢ ἐπιτήδειον εἶναι· ὡσαύτως καὶ τὸ μανθάνειν, ὅταν ἔχῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἱκανὸν ἢ ἐπιτήδειον γίγνεσθαι· π. χ. οἶδα θεοὺς σεβόμενος· — εἴκειν δὲ οὐκ ἐπίσταται κακοῖς· — τοὺς προδότας γὰρ μισεῖν ἔμαθον.

Σημ. 6. Τὸ μεμνῆσθαι συντάσσεται καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου· π. χ. μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι.

7. τὰ δείξεως καὶ δηλώσεως· π. χ. δειχθήσεται πεποιηκὼς τοῦτο· — ἀποφαίνουσι τοὺς φεύγοντας πονηροὺς ὄντας· — τὸ γράμμα δηλοῖ τὴν διαθήκην ψευδῆ οὖσαν· — παρὰ τοὺς νό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μους πράττων τις φωρᾶται· ὡσαύτως καὶ τὰ λεκτικὰ ἐνίοτε· π. χ. Τισσαφέρνης βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα ἤγγειλε·

Σημ. 1. Τὰ ῥήματα ταῦτα συντάσσονται καὶ μετὰ εἰδικῆς προτάσεως.

Σημ. 2. Τὸ *φαίνομαι* συντάσσεται καὶ μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ *δοκῶ· π. χ. κλαίειν ἐφαίνετο* (= ἐδόκει κλαίειν).

8. Τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *καλῶς ποιεῖν* ἢ τοῦ *ἀδικεῖν*, τοῦ *νικᾶν* ἢ *ἡττᾶσθαι· π. χ. εὖ ἐποίησας ἀφικόμενος* (*καλὰ ἔκαμες νὰ ἔλθῃς*)· — *οὐ δίκαια ποιεῖτε ἐς γῆν τῶν Πλαταιέων στρατεύοντες·* — *πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν·* — *οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες.*

9. τὰ κινήσεως σημαντικά· π. χ. *ὁ Μαρδόνιος πέμπει εἰς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην φέροντα τοὺς αὐτοῦ λόγους.*

Σημ. Ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν δηλοῖ σκοπὸν καὶ λέγεται *τελική· π. χ. τοῦτο ἔρχομαι λέξων· ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλων ῥημάτων τίθεται ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος συνήθως μετὰ τοῦ ὡς καὶ δηλοῖ σκοπόν· π. χ. συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.*

5. Ἡ μετοχὴ παραθετικῶς (§ 63).

1. Παραθετικῶς τίθεται ἡ μετοχὴ πρὸς δήλωσιν χρόνου, αἰτίας, ὑποθέσεως, ἀναφορᾶς, τρόπου καὶ ἐναντιώσεως, καὶ λέγεται *χρονική, αἰτιολογική, ὑποθετική, ἀναφορική, τροπικὴ καὶ ἐναντιωματική· π. χ. ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον·* — *ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνη διέτασσον·* — *ἀδικήσαντες κολάζεσθε·* — *ταῦτ' ἔχων ἅπαντ' ἔχω* (= εἰ ταῦτα ἔχω)· — *δοῦλος ὢν ἔφασκες εἶναι δεσπότης* (= σύ, ὅς . . .)· *ληϊζόμενοι ζῶσι·* — *πολλοὶ μὲν ὄντες εὐγενεῖς εἰσι κακοί.*

2. Εἰς πολλὰς τῶν εἰρημένων μετοχῶν ἐνίοτε προστίθεται πρὸς ἀκριβέστερον διορισμὸν τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν πρότασιν, ἐξ ἧς ἐξαρτῶνται, μόριά τινα· καὶ δὴ εἰς μὲν τὴν χρονικὴν τὸ *ἅμα, εὐθύς, μεταξύ· π. χ. ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη·*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

— *οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται· — τῷ νοσοῦντι μεταξὺ ἀσθενοῦντι οὐδὲν συμβουλεύει·* εἰς δὲ τὴν αἰτιολογικὴν τὸ *ἅτε* (σπανίως οἷα δή), ὅταν σημαίνηται αἰτία πραγματικὴ (ἐξ ἀντικειμένου), καὶ τὸ *ὡς*, ὅταν σημαίνηται αἰτία κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κυρίου ὑποκειμένου (ἐξ ὑποκειμένου)· π. χ. *ὁ Κῦρος ἅτε παῖς ὢν ἥδετο τῇ στολῇ· — οἱ βιασθέντες ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν·* εἰς τὴν τελικὴν τὸ *ὡς* πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ· π. χ. *οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες·* εἰς τὴν ἐναντιωματικὴν τὸ *καί, καίπερ·* π. χ. *αἱ συμφοραὶ καὶ βραχὺν ὄντα μακρὸν δοκεῖν εἶναι ποιοῦσι τὸν βίον· — συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ὤν.*

Σημ. Ἡ μετοχὴ μετὰ τοῦ *ἂν* ἰσοδυναμεῖ εὐκτικῇ μετὰ τοῦ *ἄν*, ἢ ἱστορικῷ χρόνῳ ὁριστικῆς μετὰ τοῦ *ἄν*· π. χ. *σύ, εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, λέγε* (= σὺ εἰ ἐνορᾷς ὅτι πόρος τις ἂν προσγένοιτο)· — *εὖ ἴσθι μηδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρήσαντα, εἰ ἑώρων. . .* (= . . . ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐπεχείρησα. . .).

3. Ἐὰν ἡ παραθετικὴ μετοχὴ ἔχῃ ὡς ἀντικείμενόν της τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται, συμφωνεῖ ὡς ἐλέχθη πρὸς αὐτὸ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν ὅμως ὑποκείμενον αὐτῆς εἶνε λέξις μὴ ὑπάρχουσα ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, λέγεται ἀπόλυτος, καὶ τίθεται

α) κατὰ γενικήν, *ἀπόλυτον γενικὴν* ὀνομαζομένην, ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ῥημάτων· π. χ. *ἀναχωρησάντων τῶν Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιᾶται ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον· — τούτων πραχθέντων ἀπῄει ὁ Κῦρος·*

Σημ. Ἐνίοτε τίθεται ἀπόλυτος γενική, ἐνῷ ὑποκείμενον αὐτῆς εἶνε τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται· π. χ. *βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως, πόλιν προσλήψεσθε· — οἱ ἔφοροι, ἤδη ἔξω αὐτοῦ, ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, *αἰτιατικὴν ἀπόλυτον* ὀνομαζομένην, 1) ἐπὶ τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων· π. χ. *πολλὰ πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε· — οὐχ οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταί, οἵτινες ἀγρυπνῆσαι δέον ἡττῶνται τούτου·* 2) σπανίως ἐπὶ τῶν προσωπικῶν, ἀλλὰ μετὰ τῶν μορίων ὡς καὶ ὥσπερ· π. χ. *τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες εἴργουσιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν· — πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους (οὕτως ὡς εἰ).*

Σημ. Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ *τυχὸν* (= ἂν τύχῃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐπίρρημα *ἴσως· π. χ. τοῖς οἰκείοις τυχὸν ἂν χρησαίμην.*

7. Τὰ εἰς τὸς καὶ τέος ἐπίθετα (§ 69).

1. Τὰ εἰς τὸς καὶ τέος *ῥηματικὰ* εἶνε ἐπιθετικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος καὶ συντάσσονται καὶ ὡς ἐπίθετα καὶ ὡς ῥήματα. Σημαίνουσι δὲ τὰ μὲν εἰς τὸς α') ὅ,τι ἡ παθητικὴ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου· π. χ. *πλεκτός, κλειστὸς* = *πεπλεγμένος, κεκλεισμένος·* β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον· π. χ. *ἁλωτός, τρωτὸς* = *ἁλώσιμος, τρώσιμος·* τὰ δὲ εἰς τέος τὸν ὀφείλοντα νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον· π. χ. *τιμητέος* (*ἐστὶν*) *ὁ ἀνὴρ* = πρέπει νὰ τιμηθῇ ὁ ἀνήρ· ἑπομένως ἔχουσι παθητικὴν σημασίαν.

Σημ. Τινὰ τῶν εἰς τὸς ἔχουσι καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν, μάλιστα τὰ μετὰ τοῦ στερητικοῦ *α* σύνθετα· π. χ. *ἄπρακτος* (*μὴ πράξας*).

2. Τὰ εἰς τὸς τίθενται ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ καὶ κατηγορούμενα οὐσιαστικῶν, πρὸς ἃ συμφωνοῦσι κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· π. χ. *πολίτης ποιητός· — ῥητὴ ἡμέρα· — ἔργον ψεκτόν·* τινὰ ὅμως ἐξ ἐκείνων, ἅτινα σχηματίζονται ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων, συντάσσονται καὶ ἀπροσώπως, τιθέμενα κατ' οὐδέτερον γένος μετὰ τοῦ *ἐστί,*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ἰσοδυναμοῦσι μὲ τὸ *δυνατὸν* ἢ *ἄξιόν ἐστι*· π. χ. *οὐ βιωτόν μοί ἐστιν* = οὐκ ἄξιόν ἐστί μοι ζῆν.

Σημ. Ὡσαύτως ἀπροσώπως συντάσσονται καὶ τὰ εἰς *σιμος* ῥηματικά· π. χ. *οὐκ ἔστιν οἱ βιώσιμον* (= οὐκ ἔστιν αὐτῷ δυνατὸν ζῆν.

3. Τὰ εἰς *τέος* τίθενται α') ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίθετον ὡς κατηγορούμενα ἢ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ οὐσιαστικῶν, πρὸς ἃ συμφωνοῦσι κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν, καὶ ἀναλύονται εἰς τὸ ἀπρόσωπον δεῖ καὶ σύστοιχον παθητικὸν ἀπαρέμφατον· π. χ. *λυτέος ὁ νόμος* = δεῖ λυθῆναι τὸν νόμον· β') ἀπροσώπως κατ' οὐδέτερον γένος μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *ἐστί*, ἀναλυόμενα εἰς τὸ ἀπρόσωπον δεῖ καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικὸν σύστοιχον· π. χ. *ἀσκητέον τὴν ἀρετὴν* (= δεῖ ἀσκεῖν τὴν ἀρετήν· — *οἰστέον τὴν τύχην* (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην).

4. Ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως τῶν εἰς *τέος* τὸ μὲν πρόσωπον, ὅπερ ὀφείλει νὰ πράξῃ τὴν πρᾶξιν, τίθεται ἢ κατὰ δοτικὴν ἕνεκα τοῦ ἐμπεριεχομένου ἀπροσώπου, *προσωπικὴν δοτικὴν* καλουμένην, ἢ κατ' αἰτιατικὴν λόγῳ ἑτεροπροσωπίας τοῦ ἐμπεριεχομένου ἀπαρεμφάτου πρὸς τὸ ἀπρόσωπον· π. χ. *λεκτέον μοι ταῦτα· — οὐ δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς κακῶς φρονοῦσι*· τὸ δὲ πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, εἰς ὃ μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια, τίθεται καθ' ἣν πτῶσιν ἀπαιτεῖ τὸ σύστοιχον ῥῆμα· π. χ. *ἀντιληπτέον μοι τῶν πραγμάτων· — χρηστέον σοι τοῖς βιβλίοις.*

Σημ. τὰ εἰς *τέος* ῥηματικὰ ἐν τῇ ἀπροσώπῳ συντάξει εὕρηνται συχνὰ ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ· π. χ. *ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάσῃ προθυμίᾳ· — οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις.*

Β'. Περὶ ἄρθρου.

α'. Σημασία τοῦ ἄρθρου (§ 70).

1. Τὸ ἄρθρον ἀρχαιότατα εἶχε σημασίαν δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ ἀναφορική. Ἑπομένως τὸ ἄρθρον ἐλαμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βάνετο ἀντὶ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας· π. χ. τοῦ αἵματος ἐμπίνει (= τούτου)· — ἠπείλησε μῦθον, ὁ δὴ τετελεσμένος ἐστὶν (= ὅς).

2. Τὴν δεικτικὴν σημασίαν ἐτήρησε τὸ ἄρθρον ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν Ἀττικῶν ἐν τοῖς ἑξῆς·

α΄) ἐν τῷ ὁ μὲν — ὁ δὲ (= οὗτος μὲν — ἐκεῖνος δέ, ἢ ἐκεῖνος μὲν — οὗτος δέ, ἢ ἄλλος μὲν — ἄλλος δὲ) καθ' ὅλας τὰς πτώσεις· π. χ. ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος (= οὗτος μὲν θνητός, ἐκείνη δὲ ἀθάνατος)· — οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, οἱ δὲ ἐσφενδόνων (= οὗτοι μὲν . . . ἐκεῖνοι δέ . . .)· — τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται, αἱ δὲ δημοκρατοῦνται (= ἄλλαι μέν . . . ἄλλαι δέ . . .).

Σημ. Τὸ τὸ μὲν — τὸ δὲ ἢ τὰ μὲν — τὰ δὲ λαμβάνεται πολλάκις ἐπιρρηματικῶς καὶ ἐξηγεῖται διὰ τοῦ: ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἢ ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ· π. χ. τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

β΄) ἐν τῷ ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ. (= οὗτος δέ, αὕτη δέ, τοῦτο δὲ) καθ' ὅλας τὰς πτώσεις, ἀντιθετικῶς πρὸς τὸ προηγούμενον· π. χ. πείθουσι τὸν Σάδοκον τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν· ὁ δὲ πεισθεὶς αὐτοὺς ξυλλαμβάνει (= οὗτος δέ . . .).

γ΄) ἐν τῷ καὶ τὸν ὡς ὑποκειμένῳ ἀπαρεμφάτου (ὡς ὀνομαστικὴ χρησιμεύει καὶ ὅς = καὶ οὗτος)· π.χ. ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευε τοὺς Τρκανίους· καὶ οἱ ἠρώτων· τί δέ; οὐ γὰρ ἀναμένεις τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν; καὶ τὸν (καὶ τοῦτον) ἀποκρίνασθαι λέγεται.

δ΄) ἐν τῷ τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τά, ὅταν ὁ λέγων δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύναται νὰ ὀνομάσῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, ὡς καὶ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ. π. χ. ἐξέρχομαι καὶ ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν (= τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα)· — ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι.

ε΄) ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἢ προτοῦ (= πρὸ τούτου τοῦ χρόνου) ὡς καὶ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ· π.χ. πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν (§ 71).

1. Τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν τιθέμενον δηλοῖ α') ἄτομον ὡρισμένον καὶ γνωστὸν καὶ λέγεται ἀτομικὸν ἄρθρον· π. χ. ὁ ἄνθρωπος τέθνηκεν (ὁ γνωστὸς δηλ.)· β') τὸ ὅλον γένος, καὶ λέγεται γενικὸν ἄρθρον π. χ. πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζῴων ἐστὶν ἢ οὔ; (= τὸ ἀνθρώπινον γένος).

2. Τὰ κύρια ὀνόματα, οἴκοθεν ὡρισμένα, δὲν δέχονται ἄρθρον, ἐκτὸς ἐὰν πρόκηται νὰ δηλωθῇ πρόσωπόν τι ὡς γνωστὸν ἢ ὡς πρότερον μνημονευθέν· π. χ. ἦν δὲ ἐν τῇ στρατιᾷ καὶ Ξενοφῶν· — ἑαυτὸν δὲ ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὁ Θεμιστοκλῆς· ἐτέθη εἰς τὸ Θεμιστοκλῆς ἄρθρον, διότι ἀνωτέρω προηγήθη γνώμη τοῦ Θεμιστοκλέους· ἢ ὅταν ὄνομά τι χρησιμεύῃ ὡς παράθεσις· π. χ. ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος . . . ὁ μέν τοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ.

Σημ. Τὰ κύρια ὀνόματα τῶν χωρῶν λαμβάνουσι συνήθως τὸ ἄρθρον· π. χ. ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες τὴν Ἑλλάδα φαμὲν σῶσαι.

3. Τὸ ὄνομα βασιλεὺς λεγόμενον περὶ τῶν βασιλέων τῆς Περσίας δὲν λαμβάνει ἄρθρον· π. χ. Τιμόθεος ἀφίκετο οἴκαδε παρὰ βασιλέως· ὅταν ὅμως προτάσσηται τοῦ βασιλέως τὸ ἐπίθετον μέγας, τίθεται τὸ ἄρθρον συνήθως· π. χ. οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα.

4. Τὰ ὀνόματα τῆς συγγενείας πατήρ, μήτηρ, γονεῖς, ἀνὴρ κτλ. καὶ τὰ οὐρανός, γῆ, σελήνη, θάλασσα, πατρὶς δὲν λαμβάνουσιν ἄρθρον· π. χ. εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους· — εἶναι τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρός. — οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης.

Σημ. Ὡσαύτως αἱ αἰτιατικαὶ ὄνομα, γένος, μέγεθος, πλῆθος, εὖρος ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατά τι δὲν λαμβάνουσιν ἄρθρον· π. χ. Κλέανδρος γένος ὢν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Ἐπίσης δὲν λαμβάνουσιν ἐνίοτε ἄρθρον ἀφῃρημέναι ἔννοιαι καὶ μάλιστα, ἀρετῶν, κακιῶν, τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· π. χ. ἀρχὴ μὲν φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

6. Τὸ ἄρθρον παραλείπεται ἐπὶ ἐκφράσεών τινων τοῦ χρόνου καὶ τόπου· π. χ. ἅμ' ἡμέρᾳ, ἅμ' ἕῳ, ἅμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι, μέχρι δείλης, διὰ νυκτός, ἐν δεξιᾷ, ἐν ἀριστερᾷ, κατ' ἀγρούς, καὶ ἐν ταῖς φράσεσιν ἐπὶ δόρυ ἀναστρέφειν (= πρὸς τὰ δεξιὰ στρέφεσθαι), παρ' ἀσπίδα ἄγειν (= πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἄγειν).

Σημ. Πολλοὶ = οὐκ ὀλίγοι. Οἱ πολλοὶ = α') οἱ πλείονες, β') τὸ πλῆθος ἢ οἱ δημοκρατικοί. Ὀλίγοι = οὐ πολλοί. Οἱ ὀλίγοι = α') οἱ ὀλιγώτεροι, β') οἱ ὀλιγαρχικοί.

γ') Τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν ἐπιθέτων (§ 72).

1. Τὸ κατηγορούμενον δὲν δέχεται ἄρθρον· π. χ. πολλοῖς ὁ χρόνος γίγνεται διδάσκαλος· — ὁ ἀνὴρ ἐστιν ἕτοιμος· ὥστε ἐὰν ἐπίθετόν τι κῆται ἄναρθρον πρὸ ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ ἢ μετὰ ἔναρθρον οὐσιαστικόν, εἶνε κατηγορούμενον· π. χ. μεγάλη ἡ νῆσός ἐστιν, ἢ ἡ νῆσος μεγάλη ἐστί· — ἔχω ὀξὺν τὸν πέλεκυν, ἢ ἔχω τὸν πέλεκυν ὀξύν.

Σημ. Τὸ κατηγορούμενον λαμβάνει ἄρθρον, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ ὡς τι γνωστόν· π. χ. οὗτός ἐστιν ὁ μαθητής μου· ἢ ὅταν δηλῶται ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑποκείμενον εἶνε ἀληθῶς ἢ κατ' ἐξοχὴν τὸ ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου σημαινόμενον· π. χ. οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων (= ἀληθῶς σώφρων)· — οὗτός ἐστιν ὁ προδότης (= ὁ κατ' ἐξοχὴν προδότης).

2. Τὸ ἐπίθετον, ὅπερ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ, ἢ τίθεται μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἢ χάριν ἐμφάσεως κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἔναρθρον καὶ αὐτό· π. χ. ὁ χρηστὸς ἀνὴρ τέθνηκε, ἢ ὁ ἀνὴρ ὁ χρηστὸς τέθνηκε.

Σημ. Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκηται, νὰ διακριθῇ τὸ οὐσιαστικὸν ἀπὸ ἄλλου ὁμοειδοῦς οὐσιαστικοῦ, τίθενται ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί· π. χ. ἡ μέση ἀγορὰ ἢ ἡ ἀγορὰ ἡ μέση (= ἡ ἀγορά, ἥτις κεῖται ἐν τῷ μέσῳ ἄλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λων ἀγορῶν), ὅταν δὲ πρόκηται νὰ ὁρισθῇ μέρος τοῦ οὐσιαστικοῦ ἀντιθετικῶς πρὸς τὸ ὅλον, τίθενται κατηγορηματικῶς· π. χ. ἡ ἀγορὰ μέση ἢ μέση ἀγορὰ (= τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς).

δ') Ἐπιθετοποιὸς καὶ οὐσιαστικοποιὸς δύναμις τοῦ ἄρθρου (§ 73).

1. Τὸ ἄρθρον προτασσόμενον τοῦ οὐσιαστικοῦ γενικῆς πτώσεως, ἢ καὶ ἄλλης τινὸς ἐμπροθέτου, ἢ ἐπιρρήματος μεταβάλλει ταῦτα εἰς ἐπίθετα· π. χ. ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασίλειος)· — ἡ κατὰ νόμον τιμωρία (= ἡ νόμιμος)· οἱ πάλαι ἄνθρωποι (= οἱ παλαιοί).

2. Πᾶσα λέξις ἢ ὁλόκληρος πρότασις διὰ τοῦ ἄρθρου τὸ ἢ τὰ λαμβάνει δύναμιν οὐσιαστικοῦ· π. χ. τὸ ἐννοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαί σου· — ἓν ἔτι λείπεται, τὸ ἣν πείσωμεν ὑμᾶς, ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι· — τὰ παρ' ἐμοὶ (= ἡ κατάστασίς μου).

Γ'. Περὶ ἀντωνυμιῶν (§ 74).

Αἱ ἀντωνυμίαι τιθέμεναι ἐν τῇ προτάσει ἀντὶ ὀνομάτων, χρησιμεύουσιν ὡς ὑποκείμενα, κατηγορούμενα, προσδιορισμοὶ καὶ ἀντικείμενα.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 75).

1. Αἱ ὀνομαστικαὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν χρησιμεύουσαι ὡς ὑποκείμενα τίθενται ἐν τῇ προτάσει, ὅταν πρόκηται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ ἀντίθεσις, ἄλλως παραλείπονται· π. χ. ἐγὼ ταῦτα ποιήσω· — καὶ σὺ ταῦτα ἔπραξας· — σὺ μὲν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ· — ἀληθῆ λέγεις· — ὁρᾷς οὖν;

Σημ. Τὴν ἐκλιποῦσαν ἀντωνυμίαν τοῦ τρίτου προσώπου ἐπὶ ἐμφάσεως ἀναπληροῖ ἡ αὐτὸς ἔν τε τῷ ἑνικῷ καὶ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ· π. χ. πείσει γὰρ αὐτὸς Ἀθηναίους· — Ἔφασαν τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, αὐτοὶ δὲ σώζειν τοὺς νόμους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἐπὶ ἐμφάσεως μὲν τίθενται αἱ πλήρεις ἐμοῦ, ἐμοί, ἐμὲ καὶ αἱ ὀρθοτονούμεναι σοῦ, σοί, σέ· ὅταν δὲ πρόκηται νὰ δηλωθῇ τὸ πρόσωπον ἄνευ ἐμφάσεως, τίθενται αἱ ἐγκλιτικαὶ μου, μοι, με, σου, σοι, σε· π. χ. ἐμὲ ὁ πατὴρ ἐπῄνεσε· — νόμιζέ με ἀγαθὸν εἶναι· — ἐμοῦ μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπῄνεσε· — ξυνετά μοι δοκεῖς λέγειν· — οὐ δύναμαι ἀσπάσασθαί σε.

β') Ἡ ὁριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία αὐτὸς (§ 76).

1. Μετὰ οὐσιαστικοῦ, ἢ προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἢ καθ' ἑαυτὴν τιθεμένη ἡ αὐτὸς παριστᾷ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς ὃ ἀναφέρεται, μετ' ἐμφάσεως καὶ διαστέλλει αὐτὸ παντὸς ἄλλου· π. χ. ὁ βασιλεὺς αὐτὸς (= ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς δηλ. καὶ οὐχί τις ἐκ τῶν ἀνθρώπων του)· αὐτὸ τὸ δίκαιον· — αὐτὸς Σωκράτης ἐδάκρυσεν· — σὺ αὐτὸς παρεγένου τῇ συνουσίᾳ· — αὐτὸς ἔφα (ἔλεγον περὶ τοῦ διδασκάλου των οἱ τοῦ Πυθαγόρου μαθηταί)· — τὴν χώραν αὐτοὶ καίουσι (οὐχὶ δηλ. ξένοι).

Σημ. Ἡ αὐτὸς μετὰ τῶν ἀριθμητικῶν παριστᾷ τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἀναφέρεται ὡς τὸ κυριώτατον· π. χ. Νικίας τρίτος αὐτὸς (δηλ. ἦσαν δύο ἄλλοι καὶ αὐτὸς τρίτος, ὅστις ὡς ἀξιολογώτερος ὀνομάζεται).

2. Αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς αὐτὸς τίθενται πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως προειρημένου προσώπου ἢ πράγματος· π. χ. Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς αὐτῷ ἐπιβουλεύει.

3. Μετὰ τοῦ ἄρθρου ἡ αὐτὸς σημαίνει ταὐτότητα, καὶ συντάσσεται δοτικῇ· π χ. τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι κατῴκουν οἱ αὐτοί· — ὁ αὐτὸς τῷ λίθῳ ἦν.

γ') Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (§ 77).

1. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τίθενται ἐν τῇ προτάσει, ὅταν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀναφέρωνται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἐξ ἧς ἐξαρτῶνται, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐπὶ ἀμέσου ἢ εὐθείας ἀντανακλάσεως· π. χ. *ἔπεισα ἐμαυτόν· — σῶσον σεαυτήν· — ἐπαινοῦσιν ἑαυτούς·* ἄλλως τίθενται αἱ προσωπικαί· π. χ. *πείθω σέ· — δέδοικας ἐμὲ κτλ.*

Σημ. Ἐπὶ τοῦ *δοκῶ* ἀντὶ τῆς αὐτοπαθοῦς *ἐμαυτῷ* τίθεται *ἐμοὶ* ἢ *μοί·* π. χ. *ἐγγὺς εἶναι τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκῶ.*

2. Ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις προτάσεσιν, ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ καὶ τῇ μετοχῇ τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας δύναται νὰ τίθεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς, ἀναφερόμενον οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει, ἀλλ' εἰς τὸ τῆς κυρίας προτάσεως (ἐπὶ ἐμμέσου ἢ πλαγίας ἀντανακλάσεως)· π. χ. *οἱ Θεσσαλοὶ ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ· — οἱ πολῖται οἴονται χρῆναι τοὺς ἄρχοντας ἑαυτοῖς* (τοῖς πολίταις) *πλεῖστα ἀγαθὰ πορίζειν. — οἱ μὲν* (θεαταὶ) *ὅταν ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς ἑαυτῶν* (τῶν θεατῶν) *πονοῦντας.*

3. Ὡσαύτως τίθεται ἡ αὐτοπαθὴς καὶ ὅταν ἀναφέρηται εἰς τὸ ἀντικείμενον· π. χ. *τὸν κωμάρχην ἦγεν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας.*

Σημ. 1. Ἐνίοτε ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία κεῖται ἀντὶ ἀλληλοπαθοῦς· π. χ. *παίζομεν ἑαυτοὺς* (= ἀλλήλους).

Σημ. 2. Ἐνίοτε τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ α'. ἢ τοῦ β'. αὐτῆς ἔν τε τῷ πληθυντικῷ καὶ ἐν τῷ ἑνικῷ· π. χ. *εἰ μὴ προεξανέστημεν, οὐδ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν· — ἀποφαίνετε σκαιοτέρους ἑαυτούς· — αὐτὸς αὑτὸν ἀπώλλυον· — δαίμων ἑαυτῷ πλουσίαν γήμας ἔσει.*

δ') Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 78).

Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι σημαίνουσι κτῆσιν καὶ τίθενται ὅταν πρόκηται νὰ ἐκφρασθῇ ἡ σχέσις τῆς κτήσεως μετ' ἐμφά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σεως, ἄλλως τίθενται αἱ γενικαὶ τῶν προσωπικῶν· π. χ. ὁ ἐμὸς πατὴρ φιλεῖ σε· — ἡ μήτηρ σου τέθνηκε· ἂν δὲ ὁ κτήτωρ εἶνε τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἀντὶ μὲν τῆς ἐμὸς καὶ σὸς δύναται νὰ τεθῇ ἡ γενικὴ τῶν αὐτοπαθῶν ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ· π. χ. φροντίζω τῶν ἐμαυτοῦ κινδύνων· — τὴν ἐμὴν τύχην ἐξετάζων πρὸς τὴν σαυτοῦ (= σὴν) σκόπει καὶ εὑρήσεις τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς (= σαυτοῦ)· ἀντὶ δὲ τῆς ἡμέτερος καὶ ὑμέτερος τίθεται ἡμέτερος αὐτῶν καὶ ὑμέτερος αὐτῶν· — τὰ ὑμέτερα αὐτῶν κομιεῖσθε.

Σημ. 1. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντων. τοῦ γ' προσώπου ἡ μὲν ἑὸς εἶνε ἄχρηστος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἡ δὲ σφέτερος σπανία· ἀντὶ τούτων ἐπὶ ἐμφάσεως τίθενται αἱ γενικαὶ ἐκείνου, ἐκείνων, ἄλλως τίθενται αἱ γενικαὶ αὐτοῦ, αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ὁ κτήτωρ εἶνε τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, τίθενται αἱ γενικαὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἑαυτοῦ, ἑαυτῶν· π. χ. φροντίζω τῆς ἐκείνου δόξης· — μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· — τῶν νικώντων ἐστὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν.

Σημ. 2. Ἐκ τοῦ τρίτου προσώπου τοῦ πληθυντικοῦ ἡ σφέτερος τίθεται ἐπὶ ἀνταναακλάσεως, ἀναφέρεται δηλ. εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως· π. χ. οἱ Ἀχαρνεῖς οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα.

Σημ. 3. Πρὸς ἐντονωτέραν ἔκφρασιν τῆς αὐτοπαθείας συνάπτεται ἐνίοτε μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς καὶ ἡ αὐτός· π. χ. οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς σύνεισι δι' ἑαυτῶν ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ διδόντες.

Σημ. 4. Αἱ εὐχρηστότεραι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε αἱ ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος ἰσοδυναμοῦσαι μὲ τὰς γενικὰς τῶν προσωπικῶν, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις τίθεται ἡ γενικὴ αὐτῶν μετὰ τῆς ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος· π. χ. τὰ ἡμέτερα αὐτῶν βιβλία ἐκάη, ἀντὶ τὰ ἡμῶν αὐτῶν βιβλία· παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ ἡ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐμὸς καὶ σός. π. χ. τὸν ἐμὸν αὐτοῦ βίον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 5. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῶν ἄρθρων, ἐὰν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως εἶνε φανερά· π. χ. ὁ πατὴρ (ἀντὶ ὁ ἐμὸς) ἐκέλευσέ μοι ποιεῖν ταῦτα.

ε) Ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία (§ 79).

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἀλλήλων δηλοῖ τὴν ἀμοιβαίαν σχέσιν ἑνὸς πρὸς ἄλλον· π.χ. οἱ πονηροὶ διέφθειραν ἀλλήλους· — οἱ πρόγονοι τὰς θρασύτητας τὰς ἀλλήλων οὐκ ἐζήλουν.

στ') Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 80).

1. Τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἡ μὲν οὗτος δηλοῖ τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο πρότερον λόγος, ἡ δὲ ὅδε δεικνύει τι αἰσθητῶς ἢ νοερῶς παρόν, καὶ ἡ ἐκεῖνος δεικνύει τι τοπικῶς ἢ χρονικῶς μακράν κείμενον· π.χ. οὗτος δ' ἐμοὶ φίλος μέγιστος· — παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλασσαν ἐπιθυμοῦντες· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνων καταλύσασα· — ποῖον ἄνδρα λέγεις; τόνδ' ὅς πάρεστι. — ἦν δ' ὅδε ὁ πλοῦς καλός· — ἄπεστιν ἐκεῖνος.

Σημ. 1. Καὶ ἡ οὗτος δεικνύει ἐνίοτέ τι παρόν· π. χ. ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε.

Σημ. 2. Τοῦτο μὲν - τοῦτο δὲ ἔχει σημασίαν ἐπιρρηματικήν· = ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφ' ἑτέρου δέ.

Σημ. 3. Διὰ τῆς ἐκεῖνος δηλοῦται ἐνίοτε περίφημόν τι· π.χ. Καλλίστρατος ἐκεῖνος.

2. Ἡ οὗτος καὶ ἐκεῖνος συνήθως ἀναφέρονται εἰς τὰ ἡγούμενα, ἡ δὲ ὅδε εἰς τὰ ἑπόμενα· π. χ. ταῦτα μὲν σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δ' ἀπάγγελλε τάδε.

Σημ. Πολλάκις καὶ ἡ οὗτος καὶ ἡ ἐκεῖνος κατ' οὐδέτερον μάλιστα γένος ἀναφέρονται εἰς τὰ ἑπόμενα· π. χ. Πρόξενος ἔνδηλον καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας, ἐκεῖνο δὲ φανερόν, ὅτι κτλ.

3. Ὅταν ἡ οὗτος καὶ ἐκεῖνος ἀναφέρωνται εἰς δύο προηγούμενα, συνήθως ἡ μὲν οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὸ πλησιέστερον, ἡ δὲ ἐκεῖνος εἰς τὸ ἀπωτέρω· π. χ. πρῶτον μὲν εὐσέβει τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς τοὺς θεούς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γὰρ (τὸ θύειν) τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ (τὸ ἐμμένειν) τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον.

4. Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι ἐπὶ τῶν ἐνάρθρων οὐσιαστικῶν εἶνε προσδιορισμοὶ αὐτῶν· τὰ ἄναρθρα οὐσιαστικὰ μετὰ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν εἶνε κατηγορούμενα αὐτῶν· π. χ. *ἡ πόλις αὕτη κατεκάη· — ταύτην ἐσχάτην δίκην οἰόμεθα.*

5. Διὰ τοῦ *καὶ οὗτος* (= καὶ μάλιστα) ἐκφέρεται ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετ' ἐμφάσεως· π. χ. *ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων. . . καὶ τούτων πονηρῶν. . .* Συνήθως δὲ διὰ τοῦ *καὶ ταῦτα* μετὰ μετοχῆς· π. χ. *σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν.*

6. Διὰ τῆς *τοιοῦτος* ἢ *τοῖος* καὶ τῆς *τοιόσδε* δεικνύεται ἡ ποιότης τοῦ προσώπου ἢ πράγματος, εἰς ὃ ἀναφέρονται, διὰ δὲ τῆς *τοσοῦτος* ἢ *τόσος* καὶ τῆς *τοσόσδε* τὸ πλῆθος ἢ τὸ μέγεθος, διὰ δὲ τῆς *τηλικοῦτος* καὶ *τηλικόσδε* ἡ ἡλικία ἢ τὸ μέγεθος· π. χ. *ὁ Κῦρος ἀκούσας τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξεν· — εἰς ἣν τοσαύτην εὔνοιαν ἐμαυτῷ σύνοιδα, ὅσην παρ' ὑμῶν εὔχομαι τυχεῖν· — τηλικαύταις συμφοραῖς περιέπεσεν, ἡλίκας οὐδεὶς ἄλλος οἷδε γενομένας.*

Σημ. Ἡ *τοιοῦτος* συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ ἡγούμενα, ἡ δὲ *τοιόσδε* εἰς τὰ ἑπόμενα·

ζ') Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 81).

1. Τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἡ μὲν ὃς ἀναφέρεται εἰς ὡρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις εἰς ἀόριστόν τι καὶ γενικόν, καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνει ἐνίοτε καὶ τὸ πᾶς· π.χ. *Ζεύς, ὃς ἐφορᾷ πάντα· — μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει· — ἀνελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει.*

Σημ. 1. Ἡ ὃς καὶ ὅστις, ὅταν προτάσσηται τὸ οὕτω, ἰσοδυναμοῦσι τῷ ὥστε· π. χ. *οὐ γὰρ οὕτω γ' εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν οὐδείς, ὃς ὑπολαμβάνει· — τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὔ σοι βούλεται φίλος εἶναι;*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Ἡ ὃς μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ αὐτοῦ λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ τῆς ὅστις, ὅταν σημαίνηται ἔννοια ὑποθετική· π.χ. φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν ὁρῶσι. . . — ἃ μὴ οἶδα οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. Σπανίως δὲ καὶ ἡ ὅστις τίθεται ἀντὶ τῆς ὅς· π. χ. Χαλκιδεῖς Νάξον ᾤκισαν καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν, ἱδρύσαντο.

2. Ἐκ τῶν συσχετικῶν ἀναφορικῶν ἡ μὲν οἷος ἀναφέρεται εἰς τὴν τοιοῦτος, ἡ δὲ ὅσος εἰς τὴν τοσοῦτος, ἡ δὲ ἡλίκος εἰς τὴν τηλικοῦτος.

Σημ. 1. Τὸ οἷός εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου σημαίνει 1) τοιοῦτός εἰμι ὥστε· π. χ. ἐγώ εἰμι οἷος ἀείποτε μεταβάλλεσθαι· 2) παραλειπομένης τῆς τοιοῦτος ἄνευ μὲν τοῦ τὲ σημαίνει ἕτοιμος, ἐπιτήδειός εἰμι, μετὰ δὲ τοῦ τὲ δυνατός· π. χ. οὐκ ἦν ἡ ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν·— οὐχ οἷος τ' ἦν φέρειν ὅπλα.

Σημ. 2. Ἐνίοτε ἡ οἷος ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ὅς· π. χ. ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων (= οἷα).

3. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι συμφωνοῦσι πρὸς τὴν λέξιν, εἰς ἣν ἀναφέρονται, μόνον κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ὡς πρὸς δὲ τὴν πτῶσιν τίθενται ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ ῥῆμα, εἰς ὃ ἀνήκουσι· π. χ. παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστι πολιτεία, οἵαν χρὴ εἶναι. Πολλάκις ὅμως συμφωνοῦσι καὶ κατὰ πτῶσιν· π. χ. τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἔχω (ἀντὶ ἃ ἔχω)· — χειμῶνος ὄντος οἵου λέγεις ὕβριζον (ἀντὶ οἷον λέγεις)· τὸ τοιοῦτον λέγεται ἕλξις, περὶ οὗ βλέπε ἐν τῷ παραρτήματι.

Σημ. 1. Ἡ ὃς, ὅταν ἀναφέρηται εἰς προηγουμένην γενικὴν ἔννοιαν, τίθεται πολλάκις κατ' οὐδέτερον γένος· π. χ. ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ (δηλ. τὸ σταθῆναι ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις.

Σημ. 2. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον οὖσα, ὅταν ἔχῃ κατηγορούμενον οὐσιαστικόν, ἕλκεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ· π.χ. ὁ φόβος, ἣν αἰδῶ εἴπομεν· — τὸν οὐρανόν, οὓς πόλους καλοῦσι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. Ὅταν ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει, ἐν ᾗ κεῖται ἡ οἷος ὡς κατηγορούμενον, παραλείπεται τὸ εἶναι, τότε ἡ οἷος ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ὑπονοούμενον δεικτικόν· π. χ. *προσήκει μισεῖν τοὺς οἵους περ σὺ* (= τοὺς τοιούτους, οἷός περ σὺ εἶ). Ὅταν δὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶνε τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ μὲ τὸ δεικτικόν, ἀφομοιοῦται καὶ αὐτὸ πρὸς τὸ δεικτικὸν κατὰ πτῶσιν· π. χ. *οἵοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴ πολιτεία ἐστὶ δημοκρατία* (= τοῖς τοιούτοις, οἷοι ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς ἐσμέν).

Σημ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ ὥσπερ ἐκφερομένης προτάσεως· π. χ. *ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν* (= ὥσπερ βοῦς).

5. Σπανίως καὶ τὸ δεικτικὸν τίθεται καθ' ἕλξιν κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀναφορικοῦ· π. χ. *πολιτείαν οἵαν εἶναι χρὴ παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστι* (ἀντὶ: πολιτεία, οἵαν εἶναι χρή). Ἡ τοιαύτη ἕλξις εἶνε συνήθως ἐπὶ τοῦ *οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐ* (ὅτου οὐ, ὅτῳ οὐ, ὅντινα οὐ), δηλ. παραλείπεται τὸ *ἐστί*· τὸ δὲ *οὐδεὶς* ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ *ὅστις* ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό· π. χ. *Γοργίας οὐδενὶ ὅτῳ ἀπεκρίνετο* (ἀντὶ οὐδείς ἐστιν ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο).

6. Τὸ *ἐστὶ* μετὰ τῆς *ὃς* ἢ *ὅστις*, παραλειπομένης τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας *τὶς*, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν *τις*· π. χ. *ἔστιν ὃς τέθνηκε* (= τέθνηκέ τις)· — *τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ᾤκισαν ἔστιν ἃ χωρία* (= τινα)· — *πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν* (= τινων).

Σημ. Κατὰ τοῦτο προέκυψαν καὶ τὰ *ἔστιν ὅτε* = ἐνίοτε, *ἔστιν οὗ* ἢ *ὅπου*, ἢ *ἵνα* = ἐνιαχοῦ, *οὐκ ἔστιν ὅπως* = οὐδαμῶς.

ή) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 82).

1. Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι τίθενται ἐν ταῖς κυρίαις ἢ εὐθείαις ἐρωτημ. προτάσεσιν, ἔνθα βλέπε.

2. Ἡ *τὶς* λαμβάνεται καὶ ὡς οὐσιαστικὸν καὶ ὡς ἐπίθετον· π. χ. *τίς κόπτει τὴν θύραν;* — *τίνα καιρὸν τοῦ παρόντος ζητεῖτε βελτίω;* — *τί γελᾷς ὦ Χάρων* (= διὰ τί);

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Ἡ ἐρωτηματ. ἀντωνυμία τίς, ὅταν συνάπτηται μετὰ δεικτικῆς, εἶνε κατηγορούμενον αὐτῆς· π. χ. τίνα τοῦτον ἄγεις (τίς ἐστιν οὗτος, ὃν ἄγεις).

3. Ἡ πότερος σημαίνει τίς ἐκ τῶν δύο· π. χ. πότερος (δεσμὸς) ἰσχυρότερός ἐστιν, ἀνάγκη ἢ ἐπιθυμία; Πρὸ πάντων δὲ τίθεται τὸ οὐδέτερον πότερον, πότερα ἐν τῇ ἀρχῇ συνθέτου ἐρωτήσεως· π. χ. πότερον, μόνῳ βούλεσθε διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων;

4. Ἡ ποῖος δηλοῖ ποιότητα· π. χ. ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς φυλακὴν πόλεως;

5. διὰ τῆς πόσος ἐρωτῶμεν περὶ πλήθους ἢ μεγέθους· π. χ. πόση στρατιὰ ἦν; — πόσης γέμει σωφροσύνης;

6. Διὰ τῆς πηλίκος ἐρωτῶμεν περὶ ἡλικίας ἢ μεγέθους· π. χ. πηλίκος ἦσθα ἐπὶ τῶν Μηδικῶν; — πηλίκον τί ἐστι τὸ χωρίον;

7. Διὰ τῆς ποσταῖος ἐρωτῶμεν περὶ χρόνου· π.χ. ποσταῖος ἂν ἐκεῖσε ἀφικοίμην (= εἰς πόσας ἡμέρας. . .).

8. Διὰ τῆς ποδαπὸς ἐρωτῶμεν περὶ τοῦ ἐκ τίνος χώρας ἢ πόλεως εἶνέ τις· π. χ. ποδαπός ἐστιν; Πάριος.

θ') Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι (§ 83).

1. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τις ὡς οὐσιαστικὸν μὲν σημαίνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ἀόριστον· π. χ. ἦλθέ τις ἐνταῦθα· ὡς ἐπίθετον δὲ συνταττομένη μετὰ οὐσιαστικοῦ παριστᾷ αὐτὸ ἀόριστον· π. χ. ἄνθρωπός τις εἶπε ταῦτα.

Σημ. Τὸ οὐδέτερον τὶ ἐνίοτε δηλοῖ τι λόγου ἄξιον, μέγα καὶ σημαντικόν· π. χ. ἤν τί σοι δοκῶ λέγειν· — οἴονταί τι εἶναι. — Ὡσαύτως καὶ ἡ τίς, ὅταν εἶνε κατηγορούμενον, εἴτε μόνη εἴτε μετὰ οὐσιαστικοῦ· π. χ. ηὔχεις τις εἶναι· — ἐντεῦθέν τις δύναμις παρεγένετο.

2. Ἡ τὶς ὅταν συνάπτηται μετ' ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν καὶ ἀριθμητικῶν, φανερώνει τὸ περίπου· π. χ. διέτριψε δ' ἐκεῖ ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας (= ἑβδομήκοντα περίπου)· — ποῖόν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τινα οἴει καρπὸν θερίζειν ; Τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ τὸ *τί συναπτόμενον μετὰ τοῦ σχεδόν, πάνυ, μᾶλλον· π. χ. σχεδόν τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην* (= σχεδόν πως).

Σημ. Ὅταν οὐδέτερον ἑνικὸν ἐπίθετον τίθεται ἀντικείμενον ῥήματός τινος, συνήθως λαμβάνει τὸ *τί· π. χ. ἄτοπόν τι λέγεις.*

3. Τὴν ἀόριστον ἀντωνυμίαν ὁ δεῖνα μεταχειρίζεται ὁ λαλῶν, ὅταν δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύναται νὰ ὀνομάσῃ τινὰ ἢ τι, ὅπως καὶ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ.

ε') Αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 84).

Τῶν ἐπιμεριστικῶν ἀντωνυμιῶν

1. ἡ ἕτερος μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει ὁ εἷς ἢ ὁ ἄλλος ἐκ δύο γνωστῶν· π. χ. *ἐξώρυξε τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν· ἀνάρθρως δὲ* σημ. *ἄλλος καὶ οὐχὶ ὁ γνωστός, ἢ ἐν γένει διάφορος.*

2. Ἡ *ἕκαστος* σημαίνει ἐκ πολλῶν καθεὶς χωριστά· π. χ. *ἕκαστος τῶν μαθητῶν ἐπηνέθη.*

3. Ἡ *ἑκάτερος* δηλοῖ καθεὶς ἐκ τῶν δύο χωριστά· π. χ. *ἑκατέραν τὴν χεῖρα ἀπέκοψε.*

4. Ἡ *ἄμφω* καὶ *ἀμφότερα* σημαίνει καὶ οἱ δύο· π. χ. *ἄμφω τὼ πόλεε· — τὼ παῖδε ἀμφοτέρω· — ἀμφότερα τὰ ὦτα.*

Δ') Περὶ ἐπιρρημάτων (§ 85).

1. Τὰ ἐπιρρήματα δηλοῦσι χρόνον, τόπον, τρόπον ἢ ποιότητα καὶ ποσὸν (βλέπε τὰς §§ 17 — 22) καὶ προσδιορίζουσι ῥήματα, ἐπίθετα, λέξεις ἐχούσας ἔννοιαν ἐπιθετικὴν καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα· π. χ. *νῦν ἀφίκετο ὁ βασιλεύς· — ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ πατήρ· — λίαν ἀμελής μοι ὁ υἱὸς ἦν· — μάλα χειμὼν ἐγένετο· — πάλαι ποτε Ἕλληνες ἐνταῦθα κατῴκουν.*

2. Ἐπιρρήματά τινα συντάσσονται ἐνίοτε καὶ μετὰ πτώσεως·

α') μετὰ γενικῆς· 1) τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων μετὰ γενικῆς συντασσομένων· π.χ *ἀξίως ἡμῶν αὐτῶν πολεμήσωμεν· —*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσι· 2) τὰ τοπικὰ καὶ χρονικά· π.χ. ποῦ γῆς κεῖται, — πηνίκ' ἐστιν ἄρα τῆς ἡμέρας; (= ποία τάχα ὥρα τῆς ἡμέρας εἶνε;)· ἡ γενικὴ τούτων εἶνε διαιρετική· ἐπίσης τὰ ἐντός, ἄνω, ἐγγύς, πέραν, κτλ. 3) τὰ τοῦ τρόπου ἢ τῆς ποιότητος μάλιστα μετὰ τοῦ ἔχω καὶ ἥκω· π. χ. πῶς ἔχεις δόξης περὶ τοῦ τοιούτου· — οὗτος ἱκανῶς ἐπιστήμης ἕξει· — ἄνδρες χρημάτων εὖ ἥκοντες· — εὖ ἥκω φρενῶν· 4) τὰ ποσότητος σημαντικά· π. χ. δὶς τῆς ἡμέρας· — πολλάκις τοῦ ἔτους· — ἅλις ἔχω τοῦ δυστυχεῖν.

β') μετὰ δοτικῆς· 1) τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς· π. χ. ὁμοίως τῷ πατρί· — ὁμολογουμένως τοῖς εἰρημένοις· — δυσμενῶς εἶχον αὐτοῖς· 2) τὸ ὁμοῦ καὶ τὸ ἅμα δυνάμει τῆς περιεχομένης σημασίας· π. χ. τὸ ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ· — ἥξει δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ. Πολλάκις δὲ καὶ τὸ ἐφεξῆς· π. χ. τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον.

γ') μετ' αἰτιατικῆς ὀνόματος θεοῦ τὸ νὴ καὶ τὸ μά· καὶ τὸ μὲν νὴ ἐπὶ καταφάσεως τιθέμενον λέγεται κατομοτικόν, τὸ δὲ μὰ ἐπὶ ἀποφάσεως τιθέμενον ὀνομάζεται ἀπομοτικόν· π. χ. π. χ. Νὴ Δί, εἶπον ταῦτα· — Μὰ Δία οὐκ ἔγωγε.

3. Τὰ ἀρνητικὰ ἢ ἀποφατικὰ μόρια οὐ καὶ μὴ σημαίνουσιν ἄρνησιν ἢ ἀπαγόρευσιν. Ἐκ τούτων τὸ μὲν οὐ τίθεται

α') εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις τῆς κρίσεως· π. χ. ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἀθάνατος· — οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν· — οὐκ ἂν ἐβουλόμην· — οὐκ ἂν γένοιτο ταῦτα.

β') εἰς τὰς ἐξηρτημένας πλὴν τῶν τελικῶν καὶ ὑποθετικῶν καὶ τῶν ἀπὸ ῥήματος φροντίδος ἢ φόβου σημαντικοῦ· π. χ. ὁ δ' εἶπεν ὅτι οὐκ ἀπιστήσειέ σοι· — οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ὅτι οὐ πολλοὶ ἐνίκων· — Κῦρος ἦρξε παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν· — ἐπεὶ οὐ νόμιμόν ἐστιν· — ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν.

γ') ἐπὶ ἐρωτήσεως, ὑποδεικνύοντος τοῦ ἐρωτῶντος ὅτι ἐπιθυμεῖ ἀπόκρισιν καταφατικήν· π.χ. τὰ ἀγαθὰ οὐκ ἔστι καὶ καλά;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ') εἰς τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον· π. χ. *οὐκ ᾠόμην εἶναι τινὰ τούτων δειλόν.*

ε') εἰς τὰς μετοχάς, τὰ ἐπίθετα καὶ τὰ οὐσιαστικά, ὅταν περιέχωσιν ἔννοιαν θετικήν· π. χ. *φιλοσοφοῦσιν οἱ οὔτε ἀγαθοὶ οὔτε κακοὶ ὄντες· — φανερὸς γέγονεν οὐ τῶν σωμάτων συγγενὴς ὢν ἀλλὰ τῶν χρημάτων· — οὐ δίκαια δρᾷς· — οὐ φίλα ἐρῶ· — τὴν τῶν γεφυρῶν οὐ διάλυσιν.*

Τὸ δὲ μὴ τίθεται

α') εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις τῆς ἐπιθυμίας· π. χ. *ἀκοντίσας ἥμαρτεν ὡς μήποτ' ὤφελεν· — μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· — μὴ ἀμέλει τοῦ πατρός· — μή μοι γένοιθ' ἃ βούλομαι ἀλλ' ἃ συμφέρει.*

Ἐκ δὲ τῶν ἐξηρτημένων

α') εἰς τὰς τελικὰς καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις· π. χ. *ἵνα μὴ ἐξαπατηθῶμεν, τούτου ἕνεκα λέγω· — ἐὰν μὴ ἔχωμεν χρήματα, οὐχ ἕξομεν φίλους.*

Σημ. Ἐνίοτε τίθεται ἐπὶ ὑποθέσεως οὐ ἀντὶ μή, ἐὰν ἡ ἄρνησις μετὰ τῶν λέξεων, μεθ' ὧν συνάπτεται, ἀποτελῇ μίαν ἔννοιαν· π. χ. *ἐὰν δὲ οὐ φάσκῃ* (= ἐὰν ἀρνῆται)· — *εἰ οὐκ ἐᾷς* (= εἰ κωλύεις).

β') εἰς τὰς ἐξηρτημένας ἐκ τῶν σκέψεων, ἐνεργείας, φροντίδος, ὑποψίας καὶ φόβου σημαντικῶν ῥημάτων· π. χ. *σκόπει ὅπως μὴ οἱ ἄλλοι ἀδικήσονται· — ὅρα μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει· — φρόντιζε ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας ποιήσεις· — φοβοῦμαι μὴ θάνῃ ὁ πατήρ.*

γ') εἰς τὰς ἀναφορικάς, αἵτινες σημαίνουσι σκοπὸν ἢ ὑπόθεσιν· π. χ. *ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος, ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρέσται* (= ἵνα μὴ τούτῳ)· — *ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι* (= εἰ μὴ οἶδά τι)· — *ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος* (= εἴ τις μὴ ἐτύγχανε . . .)

δ') εἰς τὰς χρονικάς, αἵτινες σημαίνουσιν ὑπόθεσιν· π. χ. *ὅταν μὴ τοὺς ἀδικοῦντας λάβητε, τοὺς ἐντυγχάνοντας κολάζετε* (= ἐὰν μή . . .).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') ἐπὶ ἐρωτήσεως, ὑποδεικνύοντος τοῦ ἐρωτῶντος ὅτι ἐπιθυμεῖ ἀπόκρισιν ἀποφατικήν· π. χ. *μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;*

ζ') ἐπὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, π. χ. *κελεύει αὐτοὺς μὴ πέμψαι ἄνδρας*. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ εἰδικοῦ, καὶ μάλιστα τοῦ ἐλπίζειν, προσδοκᾶν, ὑπισχνεῖσθαι, ἀπαγγέλλεσθαι, ἀπειλεῖν, ὀμνύναι· π.χ. *ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι*.

ς') ἐπὶ ἀπαρεμφάτου συμπερασματικοῦ καὶ ἐπὶ ἀπαρεμφάτου χρησιμεύοντος ὡς ὑποκειμένου ἀπροσώπου· π. χ. *τὰ παραδείγματα ἱκανὰ τοῖς σώφρασιν, ὥστε μὴ ἁμαρτάνειν· — μὴ ὀκνεῖν δεῖ*.

η') ἐπὶ μετοχῶν, ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν, ὅταν περιέχωσιν ὑποθετικὴν ἔννοιαν· π. χ. *οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν* (= ἐὰν μὴ κάμῃς)· = *εἷς πύκτης δυοῖν μὴ πύκταιν οὐκ ἂν δοκεῖ σοι ῥᾳδίως μάχεσθαι;* (= εἰ μὴ εἴησαν πύκται)· *τὸ μὴ δίκαιον ἔργον οὐ λήθει θεοὺς* (= ἄν τι ἔργον μὴ ᾖ δίκαιον).

4. Τὰ περὶ τοῦ οὐ μὴ καὶ μὴ οὐ βλέπε ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις ἐρωτηματικαῖς προτάσεσι.

Ε') Περὶ συνδέσμων (§ 86).

Οἱ σύνδεσμοι χρησιμεύουσιν εἰς σύνδεσιν τῶν προτάσεων ἢ τῶν μερῶν αὐτῶν. Πῶς δὲ συνδέουσι βλέπε ἐν τῷ περὶ λόγου κεφαλαίῳ.

ΣΤ') Περὶ ἐπιφωνημάτων (§ 87).

Ἐπιφωνήματα λέγονται λέξεις τινές, αἵτινες σημαίνουσι πάθος τι τῆς ψυχῆς, καὶ διαιροῦνται α') εἰς τὸ κλητικὸν ὦ καὶ β') εἰς τὰ παθηματικά.

α') τὸ κλητικὸν ὦ συντάσσεται κλητικῇ ἐπὶ τῶν ἀναφωνήσεων· π. χ. *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*· παραλείπεται δὲ ἐπὶ προσταγῆς, παραινέσεως καὶ θαυμασμοῦ· π. χ. *φέρε μοι, παῖ, ὕδωρ· — γύναι, μὴ κλαῖε· — ἄνθρωπε, τί ποιεῖς;*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') τὰ παθηματικὰ εὕρηνται 1) καθ' ἑαυτά, ὁλοκλήρου λόγου ἑπομένου· π. χ. ὦ πόποι! ἦ μέγα πένθος. . . — οἴμοι μάλα! καὶ τόδ' ἀλγῶ· 2) συντάσσονται ὀνομαστικῇ, κλητικῇ ἢ δοτικῇ δηλούσῃ τὸ πάσχον πρόσωπον· π. χ. ὦ δυστυχὴς ἐγώ· — φεῦ, μῆτερ, ἀθλία· — οἴμοι τῷ ταλαιπώρῳ· 3) γενικῇ, ἥτις σημαίνει τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ πάθους· π. χ. ὦ τῆς μωρίας· — βαβαὶ τῆς κακίας·

Ζ') Περὶ προθέσεων (§ 88).

Αἱ προθέσεις τίθενται ἐν τῇ προτάσει ἢ ἐν συνθέσει, ὡς: ἐπιχέω, παρέχω, ἐπίγειος κτλ. ἢ ἐν συντάξει μετ' ὀνόματος, ὡς: υἱὸς μετὰ πατρός· — σὺν Θεῷ νικήσομεν· — εἰς Περσίαν πορεύεται. Συντάσσονται δὲ ἢ μετὰ μιᾶς πτώσεως καὶ λέγονται μονόπτωτοι, ἢ μετὰ δύο καὶ λέγονται δίπτωτοι, ἢ μετὰ τριῶν καὶ λέγονται τρίπτωτοι.

α) Προθέσεις μονόπτωτοι (§ 89).

Τούτων ἡ μὲν ἐκ (ἐξ), ἀπό, ἀντί, πρὸ συντάσσονται μετὰ γενικῆς, ἡ δὲ ἐν καὶ σὺν μετὰ δοτικῆς, καὶ ἡ ὡς, εἰς καὶ ἀνὰ μετ' αἰτιατικῆς.

Ἡ ἐκ (§ 90).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει ἀρχὴν καὶ κίνησιν ἔκ τινος

α) τοπικῶς· π. χ. ἐκ γῆς πολλὰ φύεται·

β') χρονικῶς· π. χ. ἐκ παίδων ἔμαθε ταῦτα·

γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν

1) καταγωγῆς ἀμέσου· π. χ. οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες)·

2) αἰτίας· π. χ. ἡμῖν τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν (= ἐξ αἰτίας τούτων); — ἐκ τίνος φόβου; (= ἕνεκα τίνος)· — ἐξ ἔριδος μάχονται·

3) ὄργανον καὶ τρόπον· π. χ. ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶται· — ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διακινδυνεύω·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4) ὕλην· π. χ. οὐκ ἐκ ξύλων ποιοῦνται τὰ πλοῖα·

5) ποιητ. αἴτιον. π. χ. τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου· — τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου·

6) συμφωνίαν· π.χ. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον.

2. Ἐν συνθέσει δὲ σημαίνει α) ἔξω· π. χ. ἐκβάλλω· β') ἐντελῶς· π. χ. ἐκμανθάνω.

Ἡ ἀπὸ (§ 91).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει

α) χωρισμὸν καὶ ἀπομάκρυνσιν· π. χ. ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν· — ἀπὸ θαλάσσης (= μακρὰν) ᾠκίσθησαν· — ἀπὸ σκοποῦ (= οὐχὶ ἐπιτυχῶς)·

β') ἀρχὴν καὶ κίνησιν ἀπό τινος·

1) τοπικῶς· π. χ. Κῦρος ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων·

2) χρονικῶς· π. χ. ἀπὸ δ' αὐτοῦ τοῦ δείπνου (= μετά)·

3) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν α) ἐμμέσου καταγωγῆς· π. χ. οἱ ἀφ' Ἡρακλέους (= οἱ ἀπόγονοι τοῦ. . .)· β') τοῦ ὀργάνου ἢ τρόπου· π. χ. ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ (Φίλιππος) συμμάχων· — ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο· γ') αἰτίας· π.χ. ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη· — ἀπὸ στάσεων ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον· δ') ὕλης· π.χ. εἵματα ἀπὸ ξύλων πεποιημένα· ε) συμφωνίας· π. χ. ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων ῥᾳδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὁμονοήσουσιν.

2. Ἐν συνθέσει σημαίνει

α) χωρισμὸν καὶ ἀπομάκρυνσιν· π. χ. ἀπέρχομαι, ἀπείργω· ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει ἡ τῆς ἀποβολῆς· π.χ. ἀπομανθάνω (= λησμονῶ)·

β') ὀπίσω· π. χ. ἀποδίδωμι, ἀπολαμβάνω, ἀπαιτῶ τ' ἀργύριον·

γ') ἐπίτασιν· π. χ. ἀπεργάζομαί τι.

Ἡ ἀντὶ (§ 92).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) ἀπέναντι· π. χ. (τὸ χωρίον ἐστὶ) δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἑστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν;

2) ἀντικατάστασιν καὶ ἀνταλλαγήν· π. χ. βουλεύεται ὅπως βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου· — ἀντὶ τούτων Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρεῖτο· ἐκ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει α) ἡ τῆς συγκρίσεως· π. χ. Λυκοῦργος κατειργάσατο ἐν τῇ πόλει τὸν καλὸν θάνατον αἱρετώτερον εἶναι ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου· β') ἡ τῆς ἀμοιβῆς καὶ αἰτίας· π. χ. ἐρωτᾷς, ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι· — ἀνθ' ὧν ἔπραξεν ἔδωκε δίκην (= ἕνεκα ἐκείνων, ἃ ἔπραξε).

2. Ἐν συνθέσει σημαίνει

α') ἀπέναντι· π. χ. ἀντιμέτωπος·

β') ἀντικατάστασιν· π. χ. ἀντιτίθημί τι·

γ') ἐναντίον· π. χ. ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ·

δ') ἀμοιβαιότητα· π. χ. ἀντιφιλῶ, ἀντιτιμωρῶ, ἀντίδοσις.

Ἡ πρὸ (§ 93).

Ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει σημαίνει ἔμπροσθεν·

α) τοπικῶς καὶ χρονικῶς· π. χ. πρὸ τοῦ ναοῦ ἔστη· — πρόθυρον ἐτελεύτησε· — προαγορεύω· — πρὸ τῆς μάχης·

β') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως καὶ προτιμήσεως· π. χ. πρὸ δεσποτῶν τοῖς γενναίοις δούλοις εὐκλεέστατον θανεῖν· — μὴ ποιοῦ τοὺς παῖδας περὶ πλείονος πρὸ τοῦ δικαίου· — προαιροῦμαι.

Ἡ ἐν (§ 94).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει

α') τὴν ἐν τόπῳ στάσιν· π. χ. ἐν Σπάρτῃ διατρίβει·

β') ἐνώπιον ἢ μεταξύ· π. χ. ἐν φίλοις ἔλεγε ταῦτα·

γ') χρόνον· π. χ. ἐν νυκτὶ βουλὴ τοῖς σοφοῖς γίγνεται·

δ') ὄργανον καὶ τρόπον· π. χ. ἐν λόγοις πείθει (= διὰ λόγων)· — ἐν δόλῳ ἄγει· — ἐν τῷ φανερῷ·

ε') συμφωνίαν· π. χ. ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις τὰς κρίσεις ποιοῦσι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἐν συνθέσει σημαίνει τὸ ἐντός· π.χ. ἐνοικῶ·— ἐμμένω.

Σημ. 1. Τὸ ἔν τινι εἶναι σημαίνει πολλάκις κρέμασθαι ἔκ τινος· π. χ. ἐν σοὶ πάντα ἐστί.

Σημ. 2. Ἡ ἐν συντάσσεται γενικῇ κατ' ἔλλειψιν τοῦ οἴκῳ· π. χ. ἐν παιδοτρίβου. Συνηθέστατον δὲ τὸ ἐν Ἅδου.

Ἡ σὺν (§ 95).

Καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει σημαίνει τὸ ὁμοῦ· π. χ. σὺν τῷ πατρὶ ἀπῆλθεν ἐντεῦθεν· — συντρώγω σοι.

Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει

α') ἡ τῆς βοηθείας· π. χ. σὺν Θεῷ ἐνίκησε·

β') ἡ τῆς συμφωνίας· π. χ. σὺν τῷ νόμῳ κατέγνωσαν αὐτοῦ θάνατον·

γ') ἡ τοῦ τρόπου· π. χ. σὺν κραυγῇ προϊέναι· — σὺν γέλωτι ἦλθον.

Ἡ ὡς (§ 96).

Τίθεται ἐπὶ προσώπων καὶ σημαίνει διεύθυνσιν· π. χ. ὡς βασιλέα πρέσβυν ἀνήγαγε·

Ἡ εἰς (§ 97).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει

α') διεύθυνσιν πρὸς ἄψυχον· π.χ. εἰσβαλόντες εἰς Ἔφεσον·

β') τὸ ὅριον, μέχρι τοῦ ὁποίου ἐκτείνεταί τι 1) τοπικῶς καὶ χρονικῶς· π. χ. ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν διῆκε τὸ τεῖχος· — ἥκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· 2) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν τρόπου· π. χ. εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σιτία καὶ ποτά·— εἰς ὑπερβολὴν λυποῦμαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἀριθμητικῶν σημαίνει τὸ ὡς ἔγγιστα· π. χ. εἰς τριακοσίους ἀπέκτειναν (περίπου)·

γ') σκοπόν· π. χ. ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοὶ (= ὅπως νουθετῶμεν)·

δ') ἀναφοράν· π. χ. οἳ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ὦσιν (= εἰς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ πράγματα. . .).

Σημ. Ἡ εἰς συντάσσεται μετὰ αἰτιατικῆς κατ' ἔλλειψιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ *οἶκον*· π. χ. *εἶμι εἰς Ἀγάθωνος*. Συνηθέστερον δὲ λέγεται *εἰς Ἅδου*.

2. Ἐν συνθέσει σημαίνει *εἴσω*· π. χ. *εἰσέρχομαι*· — *εἰσπίπτω εἰς τὸ στρατόπεδον*·

Ἡ ἀνὰ (§ 98).

1. Ἐν συντάξει σημαίνει

α') διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἄνω· π.χ. *ἀνὰ τὸν ποταμὸν ἔπλεον* (πρὸς τὰς πηγὰς δηλ.)·

β') ἔκτασιν· π. χ. *ἀνὰ τὰ ὄρη πλανῶμαι*·

γ') διανομήν· π. χ. *ἐπορεύθησαν ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας*·

δ') χρόνου διάρκειαν· π. χ. *ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον*· — *ἀν' ἕκαστον ἔτος*·

ε') τρόπον· π. χ. *φεύγομεν ἀνὰ κράτος*· — *ἀνὰ λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι*.

2. Ἐν συνθέσει σημαίνει

α') ἄνω· π. χ. *ἀναβαίνω τὸ ὄρος*·

β') ὀπίσω· π. χ. *τρόπαιον στησάμενοι ἀνεχώρησαν*·

γ') πάλιν· π. χ. *ἀναδιδάσκω τὰ δράματα* (ἐκ νέου δηλ.)

δ') ἐπίτασιν· π. χ. *ἀναβοῶ*.

β') Προθέσεις δίπτωτοι (§ 99).

Δίπτωτοι προθέσεις εἶνε ἡ *διά*, *μετά*, *κατὰ* καὶ *ὑπὲρ* ἄλλοτε μὲν μετὰ γενικῆς ἄλλοτε δὲ μετὰ αἰτιατικῆς συντασσόμεναι.

Ἡ διὰ (§ 100).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει τὸ *διὰ μέσου* καὶ *μεταξὺ*

α') τοπικῶς· π.χ. *διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται*· — *διὰ χειρὸς ἔχω τὴν βίβλον*·

β') χρονικῶς εἰς δήλωσιν διαστήματος, μετὰ παρέλευσιν ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου γίνεταί τι· π. χ. *διὰ χρόνου*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(μετὰ χρόνον) ἦλθε· — διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο· — διὰ βίου εὐτυχῶ·

γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὀργάνου καὶ τρόπου· π. χ. ἔλεγε δι' ἑρμηνέως· — διὰ φιλίας ἰέναι (= φιλικῶς).

2. Ἐν συντάξει μετὰ αἰτιατικῆς σημαίνει τὸ ἀναγκαστικὸν αἴτιον· π. χ. διὰ τὴν ἄμετρον ἕξιν· σπανίως καὶ τὸ τελικόν, ἔνθα ἥρμοζε τὸ ἕνεκα μετὰ γενικῆς· π. χ. Λακεδαιμόνιοι διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς εἰς τὸν κίνδυνον·

3. Ἐν συνθέσει σημαίνει α) διὰ μέσου ἢ μεταξύ· π.χ. διέρχομαι· — διαλείπω· β') διάρκειαν· π. χ. διατελῶ· — διαβιῶ· γ') χωρισμὸν καὶ διανομήν· π. χ. διέχω· — διΐστημι· — διανέμω· — διαδίδωμι· δ') ἐπίτασιν· π. χ. διαφθείρω (= ἐντελῶς φθείρω).

Ἡ κατὰ (§ 101).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει

α') κίνησιν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω· π. χ. ἐρρίπτουν ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχους· — καταχέομαι κατὰ χειρὸς ὕδωρ. Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει 1) ἡ τοῦ ἐναντίον· π. χ. κατ' ἐμοῦ λαλοῦσι· 2) ἡ τῆς ἀναφορᾶς· π. χ. ταῦτα κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν (= περὶ. . .)·

β') ἡ τοῦ ὑποκάτω· π.χ. ὁ κατὰ γῆς χρυσὸς (= ὑποκάτω).

2. Ἐν συντάξει μετὰ αἰτιατικῆς

α') κίνησιν ἐπὶ ἐκτάσεως πρὸς τὰ κάτω ἢ διὰ μέσου· π. χ. τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει· — αἱ ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσι· — κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν πορεύεται·

β') τὴν ἐν τόπῳ στάσιν· π. χ. κατὰ τὴν ἀγορὰν ἦσαν (= ἐν τῇ. . .)·

γ') ἀπέναντι· π. χ. οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι·

δ') συμφωνίαν· π. χ. κατὰ τὸν νόμον ἅπαντα γίγνεται· Ἐκ ταύτης προκύπτει 1) ἡ τοῦ τρόπου· π. χ. κατὰ τάχος (= ταχέως)· — κατὰ κράτος (βίᾳ)· 2) ἡ τῆς αἰτίας· π. χ. κατὰ φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι ξυνέσποντο·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') χρόνον· π. χ. ὁ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι· (= κατὰ τὸν χρόνον τῶν Ἡρ. . .)·

ς') σκοπόν· π. χ. κατ' ἐμπορίαν ἀπεδήμει·

ζ') ἀναφοράν· π. χ. κατὰ τὴν τροφὴν τῶν παίδων τοσαῦτα ἔλεγον·

η') χωρισμὸν καὶ διανομήν· π. χ. τεταγμένοι κατ' ἴλας καὶ κατὰ τάξεις·

θ') τὸ περίπου· π. χ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους·

3. Ἐν συνθέσει σημαίνει ά) κάτω· π. χ. καταβαίνω· β') ἐναντίον· π. χ. καταφρονῶ· — καταγελῶ σου· γ') ἐντελῶς· π. χ. καταβιβρώσκω· δ') ὑπὲρ τὸ δέον, παρὰ τὸ πρέπον· π.χ. καταχρῶμαι· — καταχαρίζομαι.

Ἡ μετὰ (§ 102).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει ὅ,τι ἡ σὺν μετὰ δοτικῆς.

2. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει ά) ὕστερον· π. χ. μετὰ μεσημβρίαν ἀπέθανε· — μετὰ τὸν Καμβύσην ἐβασίλευσε·

β') μεταξύ· π.χ. μετὰ χεῖρας ἔχει (= μεταξὺ τῶν χειρῶν).

Σημ. Ἡ μετὰ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ποιηταῖς εὕρηται καὶ δοτικῇ συντασσομένη, καὶ δηλοῖ ὅ,τι παρὰ τοῖς πεζοῖς ἡ σὺν καὶ ἐν μετὰ δοτικῆς· π. χ. μετὰ στρατῷ (= μεταξύ)· — μετὰ χερσίν· — μετὰ φρεσίν·

3. Ἐν συνθέσει σημαίνει α') κοινωνίαν, συμμέθεξιν· π. χ. κἀγὼ μετέσχον τοῦ πλούτου· β') μεταβολήν· π.χ. μεθίστημι· — μετανοῶ· γ') κατόπιν· π. χ. μεταθέω· — μεταδιώκω τινά.

Ἡ ὑπὲρ (§ 103).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει

α') ὑπεράνω· π. χ. ὁ Θεὸς ἔθηκε τὸν ἥλιον ὑπὲρ γῆς·

β') ὑπεράσπισιν· π. χ. ἀποθνήσκω ὑπὲρ τῶν δικαίων·

γ') ἀντικατάστασιν· π. χ. ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι (= ἀντί)·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ') αἰτίαν· π. χ. ὑπὲρ τῶν πραγμάτων φοβοῦμαι·

ε') ἀναφοράν· π. χ. ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ὑπὲρ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω

2. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει τὸ ὑπεράνω καὶ πέραν ὁρίου τινός, μέτρου ἢ ἀριθμοῦ· π.χ. ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσιν· — ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα· — τοὺς ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη γεγονότας.

3. Ἐν συνθέσει σημαίνει ά) ὑπεράνω, πέραν· π. χ. ὑπερβαίνω τὸ ὄρος· β') ὑπεροχήν· π. χ. ὑπερέχω· γ') ὑπερβολήν· π. χ. ὑπερμισῶ· — ὑπέρπλουτος· δ') ὑπεράσπισιν· π.χ. ὑπερμαχῶ· ε) καταφρόνησιν· π. χ. ὑπερορῶ.

γ') Προθέσεις τρίπτωτοι (§ 104).

Προθέσεις τρίπτωτοι εἶνε ἡ ὑπό, παρά, περί, ἀμφί, πρὸς καὶ ἐπὶ μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ αἰτιατικῆς συντασσόμεναι.

Ἡ ὑπό (§ 105).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει ὑποκάτω· π. χ. ὁ ὑπὸ γῆς χρυσός. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει α') ἡ τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου· π. χ. ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐπαιδεύθη· — ὑπὸ λύπης ὑβρίζει· β') τῆς συνοδίας μουσικῶν ὀργάνων· π. χ. τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων· — ἐστρατεύοντο ὑπὸ σαλπίγγων· γ') τρόπον· π. χ. ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· — ἔζη ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας.

2. Ἐν συντάξει μετὰ δοτικῆς σημαίνει ὑποκάτω (ἐπὶ στάσεως) π. χ. ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει βασίλεια ἦν. Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει α') ἡ τῆς ὑποταγῆς· π.χ. τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν, οἱ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις ἦσαν· — ἐβούλοντο ὑπὸ βαρβάροις εἶναι Ἀθηναίους· β') ἡ τοῦ ποιητ. αἰτίου· π.χ. Λυδοὶ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο· — τεθραμμένος ὑπὸ τῷ πατρί.

3. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει ὑποκάτω (ἐπὶ κι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νήσεως)· π. χ. *ἐπορευόμην ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος*. Ἐκ ταύτης προκύπτει α') ἡ σημασία τῆς ὑποταγῆς· π. χ. *Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο* · — β') ἡ τοῦ χρόνου· π. χ. *διέβησαν ὑπὸ νύκτα* · — *σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν*.

4. Ἐν συνθέσει σημαίνει α') ὑποκάτω· π. χ. *ὑπόγειος, ὑποχείριος*· β') ἀνεπαισθήτως καὶ κρυφίως· π. χ. *ὑποχωρῶ, ὑποδύομαι, ὑπάγω*· γ') ὀλίγον· π. χ. *ὑπόλευκος, ὑπόκωφος*.

Ἡ παρὰ (§ 106).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει *ἐκ μέρους τινός*· π χ. *ἀγγελία ἥκει παρὰ βασιλέως* · — *οἱ ἄξιοι παρ' ὑμῶν τὸ δίκαιον ἕξουσι* · — *παρὰ σοῦ ἔμαθον ταῦτα*.

2. Ἐν συντάξει μετὰ δοτικῆς προσώπου σημαίνει α') τὸ πλησίον· π. χ. *παρ' ἡμῖν ἐτράφην* · — *ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ*· β') κρίσιν· π. χ. *ἂν ἄποροι παρ' ὑμῖν εἶναι δόξωσι* (*κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν*).

Σημ. Ἡ παρὰ μετὰ δοτικῆς πράγματος εὕρηται παρὰ ποιηταῖς· π. χ. *δεῖπνον ἔπειτα εἵλοντο παρ' ὄχθῃσι ποταμοῖο*.

3. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει

α') διεύθυνσιν πρὸς πρόσωπον· π. χ. *ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν* (= πρός)·

β') πλησίον ἢ παραλλήλως πλησίον· π. χ. *παρὰ τὴν πόλιν ἣν πυραμίς* · — *παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο*·

γ') παράθεσιν ἢ σύγκρισιν· π. χ. *ὥστε μετὰ τὸν Δαρείου* (*στόλον*) *τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι* (= *παραβαλλόμενον πρὸς τοῦτον*)· — *ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα*. — Τὸ *παρ' ὀλίγον* ἢ *παρὰ μικρὸν ποιεῖσθαι* ἢ *τίθεσθαι* ἢ *ἡγεῖσθαί τι* σημαίνει *ὀλίγον τιμᾶν τι* · τὸ δὲ *παρ' ὀλίγον* ἢ *παρὰ μικρὸν μετὰ τοῦ ἥκειν* ἢ *ἔρχεσθαι καὶ τῶν τοιούτων καὶ ἀπαρεμφάτου* σημαίνει *ὀλίγον ἔλειψε*·

δ') χρόνον· π.χ. *τὸν δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον*·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') τὸ ἐναντίον· π. χ. παρὰ τὸν νόμον ἔκρινε·

ς') αἰτίαν· π. χ. ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν.

4.) Ἐν συνθέσει σημαίνει α') ἐκ μέρους· π. χ. παραλαμβάνω· β') πλησίον· π. χ. παρακάθημαί σοι· γ') ἐναντίον· π. χ. παρασπονδῶ (παρὰ τὰς σπονδὰς πράττω)· δ') οὐκ ὀρθῶς· π. χ. παρακούω, παρανοῶ τι.

Ἡ περὶ (§ 107).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει ἀναφορὰν (ὡς πρός)· π. χ. συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων.

Σημ. Ἐν ταῖς φράσεσι περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, περὶ πλείονος ποιοῦμαι, περὶ ὀλίγου ποιοῦμαι, περὶ ἐλάττονος ποιοῦμαί τι, ἡ περὶ σημαίνει πολύ, πλέον, ὀλίγον, ὀλιγώτερον κτλ. τιμῶ τι.

2. Ἐν συντάξει μετὰ δοτικῆς σημαίνει πέριξ· π. χ. περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον εἶχεν.

Σημ. Ἡ περὶ ἐπὶ τῶν φόβου σημαντικῶν ῥημάτων σημαίνει ὅ,τι καὶ μετὰ γενικῆς· π. χ. ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν (= ὡς πρὸς τὸ γένος).

3. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει πέριξ· π. χ. ἵσταντο περὶ τοῖχον. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει α') ἡ τοῦ περίπου· π. χ. ἀπέθανον περὶ τοὺς εἴκοσι· β') ἡ τῆς ἀναφορᾶς (ὡς πρός)· π. χ. οἴονται τοὺς ἀχαρίστους ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ γονέας.

Σημ. Τὸ εἰμὶ περί τι σημαίνει ἀσχολεῖσθαι εἴς τι π. χ. οἱ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες ἐντιμοτέρους ἑαυτοὺς κατέστησαν. Τὸ περί τινα σημαίνει α') τοὺς περὶ τὸ ὀνομαζόμενον πρόσωπον, ἤτοι τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ· π. χ. τίς κοσμῶν κάλλιον φαίνεται τοὺς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; β') τὸ ὀνομαζόμενον πρόσωπον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· π. χ. οἱ περὶ Θρασύβουλον (= ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· γ')

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ ὀνομαζόμενον μόνον πρόσωπον· π. χ. οἱ ἀμφὶ Ἀριστοτέλη καὶ Μελάνθιον καὶ Ἀρίσταρχον ἐβούλοντο ὑφ' ἑαυτοῖς τὴν πόλιν ποιήσασθαι.

4. Ἐν συνθέσει σημαίνει α') πέριξ π. χ. περιάγω· περίοικος· β') περισσῶς, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ τῆς ὑπεροχῆς σημασία· π. χ. περιγίγνομαι· γ') λίαν π.χ. περιαλγῶ· — περίβλεπτος· — περίλυπος.

Σημ. Ἐν τῷ περιορᾶν ἡ περὶ σημαίνει καταφρόνησιν, ἀμέλειαν.

Ἡ ἀμφὶ (§ 108).

Ἐν συντάξει μὲν σημαίνει ὅ,τι καὶ ἡ περί· ἐν συνθέσει δὲ α') ἀμφοτέρωθεν· π. χ. ἀμφίστομος, ἀμφίβιος· β') πέριξ· π. χ. ἀμφιέννυμι.

Ἡ πρὸς (§ 109).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει τὴν ἔκ τινος διεύθυνσιν ἢ τὸ ἐκ μέρους· π. χ. Χαλκὶς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται (= ἐκ τοῦ μέρους τῆς Βοιωτίας, πρὸς τὸ μέρος τῆς Β.). Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει α') ἡ τοῦ ἴδιον ἢ ἁρμόζον· π. χ. χρηστοῦ πρὸς ἀνδρὸς μηδὲν ἐννοεῖν κακὸν (= ἴδιον χρηστοῦ ἀνδρὸς ἐστί· β') ἡ τοῦ πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειάν τινος· π. χ. ἀκούσατέ μου πρὸς θεῶν (= χάριν ἢ ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν)· — σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων (= πρὸς ὠφέλειαν τῶν Θηβαίων· γ') ἡ τῆς καταγωγῆς· π. χ. Ἀλκιβιάδης λέγεται πρὸς μητρὸς Ἀλκμαιωνιδῶν εἶναι· δ') τοῦ κατὰ τὴν κρίσιν τινός· π. χ. δρῶμεν ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν οὔτε πρὸς ἀνθρώπων· ε') ἡ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου· π. χ. πρὸς πάντων ἀνθρώπων λέγεται (= ὑπό).

2. Ἐν συντάξει μετὰ δοτικῆς σημαίνει πλησίον· π. χ. οἱ ποταμοὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσί. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει ἡ τῆς προσθήκης· π. χ. πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔλεξε καὶ τάδε.

3. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει διεύθυνσιν πρός τι.

α') τοπικῶς καὶ χρονικῶς· π χ. πρὸς βορρᾶν κεῖται· — ἦν πρὸς ἑσπέραν ἤδη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν· 1) διευθύνσεως φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς· π. χ. πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν· 2) ἀναφορᾶς· π. χ. πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς ἔχει· 3) παραθέσεως· π. χ. οἱ φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις· 4) σκοποῦ· π. χ. πρὸς τί με ταῦτα ἐρωτᾷς· 5) συμφωνίας· π. χ. οἶδα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὰς συμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους· 6) τρόπου· π. χ. πρὸς φιλίαν (= φιλικῶς).

4. Ἐν συνθέσει σημαίνει α') διεύθυνσιν· π. χ. προσέρχομαι, προσάγω· β') πλησίον· π. χ. προσοικῶ· γ') προσέτι· π. χ. προσαποβάλλω.

Ἡ ἐπὶ (§ 110).

1. Ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς σημαίνει α') ἐπάνω τοπικῶς καὶ χρονικῶς· π. χ. τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ἐστι· — ἐπὶ Θησέως ἡ Ἀττικὴ κατὰ κώμας ᾤκεῖτο· β') χωρὶς (χωριστά)· π. χ. εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν.

Σημ. Μετὰ γενικῆς ἐνίοτε ἡ ἐπὶ σημαίνει διεύθυνσιν εἰς τόπον τινά· π. χ. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἦγε· — ἔπλεεν ἐπὶ Σάμου.

2. Ἐν συντάξει μετὰ δοτικῆς σημαίνει ἐπάνω καὶ πλησίον.

α') τοπικῶς· π. χ. Ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι.

β') χρονικῶς εἰς δήλωσιν τοῦ εὐθύς, κατόπιν· π. χ. ἀνέστη ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας· — οἱ ἐπὶ πᾶσι (= οἱ ὄπισθεν τῶν ἄλλων τεταγμένοι).

γ') μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν 1) προσθήκης· π. χ. ἐπὶ τούτοις· — ἐσθίουσι πάντες ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον. 2) ἐπιστασίας· π. χ. κατέλιπεν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν (ἄρχοντα) Ἀντίοχον· 3) αἰτίας· π. χ. χαίρειν ἐπ' αἰσχραῖς ἡδοναῖς οὐ δεῖ ποτε· 4) σκοποῦ· π. χ. ἐξαπατᾷ ἐπὶ πλεονεξίᾳ.

δ') τοῦ ὅρου ἢ τῆς συνθήκης· π. χ. δανείζεσθε ἐπὶ μεγάλοις τόκοις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Τὸ ἐπί τινι εἶναι, γίγνεσθαι σημαίνει ἐξαρτᾶσθαι ἔκ τινος· π. χ. ἐφ' ὑμῖν ἐστι κολάζειν τούτους.

3. Ἐν συντάξει μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει α') ἐπάνω ἐπὶ κινήσεως· π.χ. ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἡγοῦντο· β') ἔκτασιν τοπικὴν ἢ χρονικήν· π. χ. τὸ ὅμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι· — τὴν γῆν ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη· γ') διεύθυνσιν ἐχθρικὴν ἢ ἁπλῶς· π.χ. οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι· — οὐ δεῖ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πλουσίων ἰέναι· δ') σκοπόν· π. χ. ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ (ὑδρευσόμενος).

4. Ἐν συνθέσει σημαίνει α') ἐπάνω· π. χ. ἐποικοδομῶ, ἐπίγειος· β') πλησίον· π. χ. ἐπιθαλάσσιος· γ') ἐναντίον· π. χ. ἐπιστρατεύω· δ') κατόπιν· π. χ. ἐπιτάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας· ε') ὕστερον· π. χ. ἐπίγονος· — ἐπιγίγνομαι· ε') ἐπίτασιν· π. χ. ἐπίψογος.

Προθέσεις καταχρηστικαὶ (§ 111).

Ὡς προθέσεις καταχρηστικαὶ λαμβάνονται καὶ πολλὰ ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Τοιαῦτα εἶνε τὸ ἐγγύς, πλησίον, εἴσω ἢ ἔσω, ἔξω ἢ ἐκτός, ἐντός, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, ἐναντίον (= ἀντικρύ), καταντικρύ, εὐθὺ (= κατ' εὐθεῖαν εἰς), μεταξύ, λάθρα, κρύφα, πέραν τοπικῶς καὶ πέρα μεταφορικῶς, σημαῖνον ὑπέρβασιν· π. χ. πέραν τῆς Ἀττικῆς, πέρα τοῦ δέοντος (= ὑπὲρ τὸ δέον), πλὴν (= ἐκτός), χάριν καὶ χωρίς.

Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν προθέσεων [1].

Ἀρχαία σημασία τῶν προθέσεων (§ 112).

1. Ὅλαι αἱ προθέσεις ἦσαν τὸ πρῶτον ἐπιρρήματα τοπικά, τοὐτέστι ἐσήμαινον τόπον, ἔνθα πρᾶξίς τις γίνεται. Παρ' Ὁμήρῳ

(1) Μὴ ἀπορήσῃς ἀναγνῶστα ὅτι πολλαχοῦ τοῦ ἀνὰ χεῖρας Συντακτικοῦ ἥ τε λέξις καὶ ἡ φράσις εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ Συντακτικοῦ τοῦ κ. Καταιβαίνει, διότι εἰς ἀμφοτέρων τὴν σύνταξιν ὡς βάσις ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη γραμματικὴ τοῦ Γερμανοῦ Ρ. Κυνέρου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὕρηνται σχεδὸν ὅλαι ὁτὲ μὲν ἔχουσαι ἐπιρρηματικὴν (τοπικὴν) σημασίαν, ὁτὲ δὲ προθετικήν. Ἡ ἀρχαία αὕτη σημασία καὶ χρῆσις τῶν προθέσεων εἶνε συχνὴ καὶ παρὰ τοῖς Ἴωσι, ὡς π. χ. παρ' Ἡροδότῳ, ἐν τῷ καλῷ Ἀττικῷ λόγῳ ὅμως μόνον ἡ πρὸς ἐν τῷ καὶ πρὸς καὶ πρὸς δὲ ἐνίοτε ἔχει ἐπιρρηματικὴν σημασίαν = προσέτι· π. χ. ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον κατὰ πόλλ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, πρὸς δὲ καὶ οὐδὲ δίκαιον· — καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἶπεν· — ὅλωλα καὶ πρός γ' ἐξελαύνομαι χθονός· — τὸ δὲ τὲ πρὸς εἶνε μόνον ποιητικόν· π. χ. ἀμβλὺν ἤδη, προστετριμμένον τε πρός. — σοὶ δὲ τάδε λέγω δράσω τε πρός. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνδέονται αἱ οὕτω ἐν χρήσει ἐπιρρηματικαὶ προθέσεις συνήθως διὰ τοῦ δὲ καὶ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν τῆς προτάσεως, δι' οὗ γίνονται ἐμφατικώτεραι.

2. Οὕτως ὡς ἐπιρρήματα εὕρηνται,

α') Ἐκ· π. χ. περὶ δ' ἄντυγα βάλλε φαεινήν . . . ἐκ δ' ἀργύριον τελαμῶνα (ἀντὶ ἐξ αὐτῆς).

β') Πρό = πρόσθεν π. χ. ὡς Τρῶες πρὸ μὲν ἄλλοι ἀρηρότες, αὐτὰρ ἐπ' ἄλλοι.

γ') Ἐν δὲ = ἐντός· π. χ. νῆσος . . . τετάνυσται ὑλήεσσ', ἐν δ' αἶγες ἀπειρέσιαι γεγάασιν ἄγριαι.

δ') Σὺν = ὁμοῦ, ἅμα, π. χ. ἡ ὄρνις . . . αὐχέν' ἀπεκρέμασεν, σὺν δὲ πτερὰ πυκνὰ λίασθεν.

ε') Ἀνὰ = ἐπάνω· π. χ. μέλανες δ' ἀνὰ βότρυν ἦσαν.

ς') Ἀμφὶ = ἀμφοτέρωθεν, πέριξ· π. χ. ἀμφὶ δ' ἑταῖροι εὖδον· — ἀμφὶ δὲ τιμὴν ἔλλαχεν.

ζ') Περὶ = πέριξ· π. χ. περὶ δὲ Τρῷαι ἅλις ἦσαν· ἐνίοτε = εἰς μέγαν βαθμόν, πρὸ πάντων· π. χ. περὶ μὲν πολέμῳ ἔνι καρτερός ἐσσι· — τῷ γὰρ ῥα θεὸς περὶ δῶκεν ἀοιδήν.

η') Ἐπὶ = πρὸς τούτοις· π. χ. κτεῖνον δ' ἐπὶ μηλοβοτῆρας· — ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦισαν.

θ') Μετὰ παρ' Ὁμήρῳ = α') ὁμοῦ, προσέτι· β') κατόπιν, ἔπειτα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ι') *Παρὰ* = πλησίον.

ια') *Πρὸς* = προσέτι· π. χ. *πρὸς δὲ καὶ γῆν δουλώσετε·*

ιβ') *Ὑπὸ* = ὑποκάτω.

Σύνθεσις δύο προθέσεων (§ 113).

1. Ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ συχνά, παρὰ δὲ τοῖς τραγικοῖς ἐν τοῖς λυρικοῖς μόνον συντίθενται ἐνίοτε δύο προθέσεις, ἐξ ὧν ἡ πρώτη ἔχει πάντοτε ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ἡ δὲ δευτέρα δύναται ὡς πρόθεσις νὰ συντάσσηται μετά τινος πτώσεως οὐσιαστικοῦ. Τὴν σύνθεσιν ταύτην δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ τις ὡς πλεονασμόν, ἀλλ' ὡς ποιητικὴν ζωγραφικὴν ἔκφρασιν.

Ἀμφιπερὶ μετὰ αἰτιατικῆς, τῆς περὶ ὁριζούσης ἀκριβέστερον τὴν ἔννοιαν τῆς *ἀμφί·* π. χ. *ἀμφιπερὶ κρήνην.* — *Ὡσαύτως περί τ' ἀμφί τε·* π. χ. *περί τε ἀμφί τε τάφρον.*

Παρὲξ ἢ *παρὲκ* μετὰ γενικῆς (= ἐξ) ἢ μετὰ αἰτιατικῆς (= παρά)· π. χ. *παρὲξ ὁδοῦ ἐν νεκύεσσιν κλινθήτην·* — *παρὲξ τὴν νῆσον ἐλαύνετε νῆα.* Ὁ Ἡρόδοτος μεταχειρίζεται *πάρεξ* ἐν τῇ σημασίᾳ χωρὶς (ἐκτός)· π. χ. *πάρεξ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε.*

Ὑπὲκ (*ὑπέξ*) = κάτωθεν ἔξω· π.χ. *λέγεται δὲ ὑπὲκ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς.*

Ὡσαύτως εὕρηται *ἀπέκ, διέκ, ἀποπρό, διαπρό, περιπρό.*

2. Προσέτι καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἕνεκα* καὶ *χάριν* συντίθεται μετὰ κυρίων προθέσεων· π. χ. *ἀπὸ βοῆς ἕνεκα·* — *τίνος δὴ χάριν ἕνεκα.*

Τμῆσις προθέσεων (§ 114).

1. Πολλάκις αἱ προθέσεις χωρίζονται τῶν ῥημάτων, καὶ τοῦτο λέγεται τμῆσις· π. χ. *ὑπό τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα·* — *παρὰ δ' ἔγχεα μακρὰ πέπηγεν.*

Ὁμοίως τμῆσις λέγεται καὶ ὅταν μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς συντακτικῆς αὐτῆς πτώσεως ὑπάρχει κυρία τομή· π. χ. *ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ | στρατὸν ᾤχετο κῆλα θεοῖο.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὅμοιος χωρισμὸς γίνεται καὶ ὅταν μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς συντακτικῆς αὐτῆς πτώσεως παρεμπίπτει μία ἢ πλείονες λέξεις ὡς π. χ. τὸ ὑποκείμενον, τὸ ἀντικείμενον, ἀντωνυμία ἢ τὸ ῥῆμα· π. χ. *ἀμφὶ δὲ χαῖται ὤμοις ἀΐσσονται· — ἐν γάρ Πάτροκλος φόβον ἧκεν ἅπασιν· — ὑπὸ ποσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα.*

Σημ. Λέξεις παρεμπίπτουσαι πρὸ πάντων εἶνε ἐγκλιτικαί, ὡς: *μέν, δέ, τέ, ῥά, γάρ, πέρ*, προσέτι δὲ *μὲν ἄρ, δ' ἄρα, γὰρ δή, γάρ σφεας, δέ οι, ῥὰ οἱ, δ' ἄρα οἱ, οἱ μέν, μέν με, ἄρα μιν.*

Προθέσεις συνδεόμεναι μετὰ ἐπιρρημάτων (§ 115).

1. Αἱ προθέσεις εὕρηνται συχνὰ μετ' ἐπιρρημάτων συνδεόμεναι, ἅτινα τότε λαμβάνουσι σημασίαν οὐσιαστικοῦ· π. χ. *ἔμπροσθεν* (*ἀλλὰ πάντοτε εὕρηται εἰς πρόσθεν*) *ὑποκάτω, ὑπεράνω, ἐξόπισθεν, ἐξοπίσω, εἰσοπίσω, μέχρι δεῦρο, μέχρις ἐνταῦθα, μέχρι ποῖ, μέχρι ὅποι, εἰς νῦν, προσέτι, εἰσέτι, εἰς τότε, ἐκ τότε, ἐς ἀεί, ἐς ἔπειτα, εἰς οὖ, εἰς ἅπαξ, καθάπαξ, ἐς τρίς, ἐπὶ μᾶλλον, εἰς μάτην* κ.τ.τ.

Σύνταξις τῶν προθέσεων κατὰ πρόληψιν καὶ ἔλξιν (§ 116).

1. Πολλάκις οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδίως ὁ Ὅμηρος συνάπτουσι μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν προθέσεις μετὰ δοτικῆς, ἤτοι ἐμπροθέτους προσδιορισμοὺς δηλοῦντας στάσιν, διότι μετὰ τὴν κίνησιν ἐπέρχεται στάσις, καὶ τἀνάπαλιν μετὰ ῥημάτων δηλούντων στάσιν συνάπτουσι προθέσεις μετὰ αἰτιατικῆς, ἤτοι ἐμπροθέτους προσδιορισμούς, δηλοῦντας κίνησιν, διότι συγχρόνως ἐννοεῖται ἡ γενομένη κίνησις· π. χ. *ἡ δ' ἐν γούνασι πῖπτε Διώνης δῖ' Ἀφροδίτη· — ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπῄεσαν· — τὸ ἑλληνικὸν ἐν Πλαταιαῖς ἀθροίζεται συνέδριον· — παρῆσαν εἰς Σάρδεις· — ὁ μὲν εἰς ὀλίγην κεῖται κόνιν· — προηγόρευε στὰς ἐς μέσον.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ὡσαύτως μετὰ ῥημάτων δηλούντων στάσιν συνάπτονται πολλάκις αἱ προθέσεις ἀπὸ ἢ ἐκ μετὰ γενικῆς δηλοῦσαι τὴν ἐκ τόπου κίνησιν ἢ ἀπομάκρυνσιν, π. χ. τὼ δ' αὖτ' ἐκ δίφρου γουναζέσθην· — Ἥρη δ' εἰσεῖδε χρυσόθρονος ὀφθαλμοῖσι στᾶσ' ἐξ Ὀλύμποιο ἀπὸ ῥίου· — τὼ μὲν ἀφ' ἵπποιιν, ὁ δ' ἀπὸ χθονὸς ὤρνυτο πεζός.

Ἔλξις ἐπὶ προθέσεων μετ' ἄρθρου (§ 117).

Πολλάκις εὕρηται ἐπὶ ῥημάτων δηλούντων στάσιν κατὰ βραχυλογίαν ἄρθρον μετὰ ἢ ἄνευ οὐσιαστικοῦ πρὸ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ, ὅπερ λέγεται ἕλξις τῶν προθέσεων· τοῦτο δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν προθέσεων ἀπὸ καὶ ἐξ ἀντὶ ἐν, εἰς ἀντὶ ἐν· π. χ. οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄνθρωποι ἢ ἁπλῶς οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπέφυγον (= οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔφυγον ἐκ τῆς ἀγορᾶς)· — Ἐρασινίδης ἐκέλευεν ἐπὶ τοὺς εἰς Μιτυλήνην πολεμίους πλεῖν (= πλεῖν εἰς Μιτυλήνην ἐπὶ τοὺς ἐν Μιτυλήνῃ).

Σημ. Ἡ αὐτὴ ἕλξις καὶ βραχυλογία συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς ἐπιρρήμασιν, ἔνθα τὸ ἐκεῖθεν καὶ ἔνδοθεν εὕρηνται ἀντὶ τοῦ ἐκεῖ καὶ ἔνδον· π. χ. ὅδε φύλαξ τῶν ἐκεῖθεν ἄγγελος ἑσθεῖ πρὸς ἡμᾶς δεῦρο· — τοὺς ἔνδοθεν πάντας ἐξῆγε.

Ἐπανάληψις καὶ παράλειψις τῶν προθέσεων (§ 118).

1. Ἐν σειρᾷ παρατεταγμένων οὐσιαστικῶν ἡ πρόθεσις τίθεται α') πρὸ ἑκάστου οὐσιαστικοῦ, ὅταν ἐκφράζηται ἑκάστη ἔννοια χωριστὰ καὶ μετ' ἐμφάσεως· π. χ. καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων διαφαίνει· — (νομίζω τὸ καλὸν εἶναι) καὶ ἐν ἵππῳ καὶ βοῒ καὶ ἐν ἀψύχοις πολλοῖς· β') πρὸ τοῦ πρώτου οὐσιαστικοῦ, ὅταν ὅλαι αἱ ἔννοιαι ὡς ἓν ὅλον ἐκφράζωνται· π. χ. προσήγαγον αὐτοὺς πρός τε τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς συμμάχους.

Σημ. Παρὰ ποιηταῖς ἐνίοτε ἡ πρόθεσις δὲν τίθεται πρὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ πρώτου οὐσιαστικοῦ ἀλλὰ πρὸ τοῦ δευτέρου· π. χ. *πέτασθαι ὄρη τε καὶ κατ' ἀγρούς· — ἢ Νεῖλον ἢ ἐπὶ Μέμφιν.*

2. Ὅταν μετὰ οὐσιαστικὸν συνημμένον μετὰ προθέσεως ἕπεται ἀναφορικὴ πρότασις ἐν τῇ αὐτῇ σχέσει, συχνὰ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ πρόθεσις ἐπαναλαμβάνεται πρὸ τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, συχνότατα δὲ ἢ μᾶλλον πάντοτε ἐν τῷ πεζῷ Ἀττικῷ λόγῳ παραλείπεται· π. χ. *ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεεῦντο τῶν νεῶν· — ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι· — ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ὑμῶν ἀκούω· — ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧν περ ὁ Πέρσης.*

3. Λίαν συχνὴ εἶνε ἡ παράλειψις τῆς προθέσεως ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι τοῦ διαλόγου· π. χ. *πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι ; Τίνος δή ; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σαυτῷ* κ.τ.λ.

Θέσις τῶν προθέσεων (§ 119).

1. Αἱ προθέσεις ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ πρέπει νὰ τίθενται πρὸ τῶν οὐσιαστικῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τηρεῖται ἐν τοῖς ἑξῆς·

α) ὅταν μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν μία ἢ δύο λέξεις, πολλάκις δὲ καὶ πλείονες, οἷαι αἱ *μέ, σέ, τοί, ποτέ, γέ, μέν, γάρ, δέ, οὖν, μὲν ἄρα, δέ γε, μὲν οὖν, αὖ, δ' αὖ, καί, τοίνυν, ἴσως* καὶ τὸ ἐπιρρηματικῶς, οὕτως εἰπεῖν, τιθέμενον *οἶμαι*, κεῖνται μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ· π. χ. *ἐν μὲν εἰρήνῃ.— ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ· — πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα· — καὶ ὅλως ἐν οἶμαι πολλοῖς·* β') συνηθέστατος εἶνε ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτῆς διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ· π. χ. *διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου· — ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν· — εἰς Καΰστρου πεδίον.*

2. Δύναται ἡ δισύλλαβος πρόθεσις νὰ τίθεται καὶ μετὰ τὸ οὐσιαστικόν· τότε δὲ ὁ τόνος ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν, καὶ τοῦτο λέγεται *ἀναστροφὴ προθέσεως·* π. χ. *τῶν φονευσάντων πάρα· — τῆς δε γῆς ὕπερ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ λόγου (§ 120).

1. *Λόγος* λέγεται, καθ' ἃ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐδηλώθη, ἡ τελεία ἔκφρασις ἑνὸς διανοήματος ἢ πλειόνων· ἑπομένως ὁ λόγος ἢ ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς προτάσεως ἢ σύγκειται ἐκ πλειοτέρων προτάσεων, αἵτινες ἔχουσαι σχέσιν πρὸς ἀλλήλας συνδέονται μεταξύ των, καὶ ὀνομάζεται *περίοδος*.

2. Αἱ προτάσεις συνδέονται μεταξύ των κατὰ δύο τρόπους, α') κατὰ παράταξιν καὶ β') καθ' ὑπόταξιν.

3. *Κατὰ παράταξιν* σύνδεσις τῶν προτάσεων λέγεται, ὅταν πρότασίς τις τάσσηται μὲν πλησίον ἄλλης, μεθ' ἧς συνδέεται διά τινος συνδέσμου, ἀλλὰ δὲν ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς, καθόσον δύναται νὰ ὑπάρξῃ μόνη της, τ. ε. δὲν εἶνε συμπλήρωμα ἢ προσδιορισμὸς αὐτῆς, ἀλλ' αὐτοτελὴς ἢ αὐθυπόστατος· π. χ. *τὸν ἐχθρὸν καὶ τὸν φίλον τιμῶσιν· — ἐκεῖνος μὲν ᾤχετο, ἐγὼ δὲ ἐκάθευδον.*

Σημ. Κατὰ παράταξιν σύνδεσις γίνεται καὶ ἄνευ συνδέσμου, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρηται μετὰ σφοδρότητος· τοῦτο δὲ λέγεται σχῆμα ἀσύνδετον· π. χ. *συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον.*

4. *Καθ' ὑπόταξιν* σύνδεσις λέγεται, ὅταν πρότασίς τις ὑποτάσσηται εἰς ἄλλην διά τινος συνδέσμου, χρησιμεύουσα ὡς συμπλήρωμα ἢ προσδιορισμὸς αὐτῆς καὶ μὴ δυναμένη νὰ ὑπάρξῃ μόνη· π. χ. *ἐὰν ᾖς φιλομαθής, ἔσει καὶ πολυμαθής.*

5. Ἡ καθ' ὑπόταξιν συνδεομένη πρότασις λέγεται ἐξηρτημένη ἢ ὑποτελής, ἡ δὲ πρότασις, μεθ' ἧς συνδέεται ἢ ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται, λέγεται *κυρία* ἢ *ἀνεξάρτητος*. Δύναται δὲ ὑποτελὴς νὰ ἐξαρτᾶται ἐξ ἄλλης ὑποτελοῦς, ἥτις τότε εἶνε κυρία ὡς πρὸς ἐκείνην· π.χ. *ἐπειδὴ αἱ νῆες διεφθάρησαν αἱ ἡμέτεραι καὶ τὰ πράγματα ἐν τῇ πόλει ἀσθενέστερα ἐγεγένητο. . . , ἀφικνοῦνται αἱ νῆες ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ· — τούτους ἐβούλοντο ἐκποδὼν ποιήσασθαι, ἵνα ῥᾳδίως ἃ βούλοιντο διαπράττοιντο.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων αἱ μὲν τῆς κρίσεως ἐκφέρονται καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τῆς ὁριστικῆς, κατὰ ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ ἂν καὶ κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν· αἱ δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἐκφέρονται κατὰ ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς, καθ' ὑποτακτικήν, κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν καὶ κατὰ προστακτικήν.

7. Κατὰ παράταξιν συνδέονται αἱ προτάσεις διὰ τῶν *συμπλεκτικῶν συνδέσμων, τῶν διαζευκτικῶν, τῶν ἀντιθετικῶν, τῶν συμπερασματικῶν* (πλὴν τοῦ ὡς καὶ ὥστε) καὶ διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ γάρ·

8. Καθ' ὑπόταξιν συνδέονται διὰ τῶν εἰδικῶν συνδέσμων, τῶν τελικῶν, τῶν συμπερασματικῶν ὡς καὶ ὥστε, τῶν ὑποθετικῶν, τῶν αἰτιολογικῶν πλὴν τοῦ γάρ, καὶ τῶν χρονικῶν, τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων. Οὕτω δὲ ὡς ἐκ τῶν συνδέσμων αἱ προτάσεις λέγονται *συμπλεκτικαί, διαζευκτικαί, ἀντιθετικαί, συμπερασματικαί, αἰτιολογικαί, εἰδικαί, τελικαί, ὑποθετικαί, χρονικαί καὶ ἀναφορικαί.*

Σημ. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω προτάσεων ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ἐρωτηματικαί.

Α') Κατὰ παράταξιν σύνδεσις.

α) Συμπλεκτικαὶ προτάσεις (§ 121).

1. Αἱ συμπλεκτικαὶ προτάσεις εἶνε ἢ ὅμοιαι ἢ διάφοροι κατὰ τὴν ἔννοιαν, καὶ συνδέονται α) διὰ τῶν συνδέσμων *καί, καὶ - καί, τέ, τὲ - τέ, τὲ - καί,* καὶ λέγονται καταφατικαί· π.χ. *ἐγὼ καὶ σὺ πορευόμεθα· — Τεῦκρος ἐγώ τε ἐκόμισα καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας· — τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει· — ὁδός τε οὔπω πολλὴ διήνυστο αὐτοῖς, καὶ ὁ Μῆδος ἧκε πάλιν.*

2. Διὰ τοῦ *καὶ* συμπλέκονται ἔννοιαι ὅμοιαι ἢ διάφοροι· π. χ. *τηλικαῦτα αὐτοῖς τὸ μέγεθος καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἴργασται· — μηνύει ὁ Μενέστρατος καὶ προσαπογράφει ἑτέρους τῶν πολιτῶν.

3. Ὁ *καὶ* πολλάκις δὲν εἶνε συμπλεκτικός, ἀλλὰ ἐπιδοτικός, ἰσοδυναμῶν τῷ *ἀκόμη καί*, ὁπότε εἰς ἔλαττον καὶ ἀσημότερον προστίθεται μεῖζόν τι καὶ ἐπισημότερον, ἢ τοὐναντίον εἰς μεῖζον καὶ ἐπισημότερον προστίθεται ἔλαττον καὶ ἀσημότερον (ἐλαττωτικός)· π. χ. *αὐτὰ ταῦτα καὶ οἱ σύμμαχοι πεπόνθασι* (= οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ ἀλλὰ καὶ οἱ σύμμαχοι)· — *ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι* (καὶ καπνὸν μόνον).

Σημ. 1. Ὁ ἐπιδοτικὸς *καὶ* μετὰ ἐρωτηματικὴν ἀντωνυμίαν ἢ ἐρωτηματικὸν ἐπίρρημα δηλοῖ θαυμασμὸν τοῦ ἐρωτῶντος καὶ δύναται νὰ ἐξηγῆται διὰ τοῦ *μάλιστα*· π.χ. *τί καὶ βούλεσθε, ὦ νεώτεροι;* (= τί πρὸ πάντων θέλετε).

Σημ. 2. Ὁ ἐπιδοτικὸς *καὶ* ἐπὶ τῶν ἀναφορικῶν λόγων σημαίνει τὴν συμφωνίαν τοῦ περιεχομένου τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς δεικτικῆς· π. χ. *ὑμεῖς δὲ ὅπως γιγνώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· — καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ· ὁμοίαν σημασίαν ἔχει ὁ καὶ ἐν τῷ εἴ τις καὶ ἄλλος, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε.*

4. Διὰ τοῦ *καὶ - καὶ* συνδέονται ἔννοιαι ὅμοιαι ἢ διάφοροι μετ' ἐμφάσεως· π. χ. *καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· — καὶ τὸν ἐχθρὸν καὶ τὸν φίλον τιμῶσι. . .*

5. Διὰ τοῦ τὲ συνδέονται ἔννοιαι, στενὴν πρὸς ἀλλήλας ἔχουσαι σχέσιν· π. χ. *εἰκότως ὑπ' ἐμοῦ μισεῖται ὑπό τε ὑμῶν δικαίως τιμωρηθήσεται· — Τισίαν Γοργίαν τε ἐάσωμεν εὕδειν.*

6. Διὰ τοῦ τὲ - τὲ συνδέονται ὡσαύτως ἔννοιαι, στενὴν πρὸς ἀλλήλας ἔχουσαι σχέσιν, ἀλλὰ μετ' ἐμφάσεως· π. χ. *ὑμεῖς τε τὴν ψῆφον ὁσίαν θήσετε, τοῖς δέ τε τὰ δίκαια γενήσεται· — τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει*

7. Διὰ τῶν *οὔτε-οὔτε, μήτε-μήτε, οὐ-οὐδέ, μὴ-μηδὲ* συνδέονται δύο ἔννοιαι ἀποφατικαί, ὡς συνδέονται διὰ τοῦ *καὶ-καὶ* ἢ τὲ-τὲ δύο ἔννοιαι καταφατικαί· π. χ. *οὔτε γράμματα οἶδεν*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὔτε νεῖν ἐπίσταται· — μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· — οὐ μέμψεως οὐδὲ τιμωρίας τετύχηκε·

Σημ. Ὅπως ὁ καὶ οὕτω καὶ ὁ οὐδὲ καὶ ὁ μηδὲ ἔχουσιν ἐπιδοτικὴν ἔννοιαν· π.χ. ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος (= πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀδύνατος δὲν ἦτο· — *μηδὲ βελόνης ἀλλοτρίας ἐπιθυμήσῃς.*

8. Διὰ τοῦ οὐδὲ ἢ μηδὲ συνδέεται ἔννοια ἀποφατικὴ μετ' ἐννοίας ἀποφατικῆς· π. χ. *οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.*

9. Διὰ τοῦ οὔτε-τέ, μήτε-τὲ συνδέεται ἔννοια καταφατικὴ μετὰ ἀποφατικῆς, διὰ δὲ τοῦ καὶ οὐ, καὶ μὴ συνδέεται τἀνάπαλιν ἔννοια ἀποφατικὴ μετὰ θετικῆς· π. χ. *οὔτε ἐπινεῦσαι ἠθέλησεν, ἐσίγα τε·* = *μήτε κινδύνευε, σωθήτω τέ μοι τέκνα· ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι· — ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσῃς.*

10. Διὰ τοῦ *οὐ μόνον-ἀλλὰ καί, οὐχ ὅτι-ἀλλὰ καί, οὐχ ὅπως-ἀλλὰ καί, οὐχ' ὅπως-ἀλλ' οὐδέ, μὴ ὅτι-ἀλλ' οὐδὲ* (σύνδεσις κλιμακωτή).

11. Καὶ διὰ μὲν τοῦ *οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἢ οὐχ ὅτι-ἀλλὰ καὶ* καταφάσκονται ἀμφότεραι αἱ συνδεόμεναι ἔννοιαι. π. χ. *οὐ σοὶ μόνον λοιδορήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ* (καὶ σοὶ καὶ ἐμοί)· *οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ·* διὰ δὲ τοῦ *οὐχ ὅπως ἀλλὰ καὶ ἢ* καταφάσκονται ἀμφότεραι ἢ ἡ πρώτη ἀποφάσκεται καὶ ἡ δευτέρα καταφάσκεται, ὅπερ συνηθέστερον· π. χ. *οὐχ ὅπως ἴσοι ἀλλὰ καὶ γενναιότεροι ἦσαν* (= καὶ ἴσοι καὶ γενναιότεροι)· *οὐχ ὅπως ἡμῖν τῶν αὐτοῦ τι ἐπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑμετέρων πολλὰ ὑφῄρηται* (= οὐ μόνον οὐκ ἐπέδωκεν . . . ἀλλὰ καὶ ὑφῄρηται)· διὰ δὲ τοῦ *οὐχ ὅπως - ἀλλ' οὐδέ, ἢ μὴ ὅτι - ἀλλ' οὐδὲ* ἀμφότεραι ἀποφάσκονται· π. χ. *οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας τυχεῖν ἠξιώθημεν* (= οὐ μόνον τῆς ... δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὐδέ . . .). *Ἀπατούριος μὴ ὅτι δικάσασθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἐγκαλέσαι μοι ἐτόλμησεν.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β'. Διαζευκτικαὶ προτάσεις (§ 122).

Αἱ διαζευκτικαὶ προτάσεις εἶνε διάφοροι κατὰ τὴν ἔννοιαν, τῆς μιᾶς ἀποκλειούσης τὴν ἄλλην, καὶ συνδέονται διὰ τῶν συνδέσμων.

1) ἤ, ἤ-ἤ, ἤτοι-ἤ· π. χ. χρηστὸς ἢ πονηρὸς ἐγένετο·— ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον, ἢ σιγὴν ἔχε· — ἤτοι τὸ πρότερον ἢ ὕστερον οὐκ ὀρθῶς λέγει.

Σημ. 1. Δυνατὸν τὰ διαζευγνύμενα μέρη νὰ εἶνε πλείονα τῶν δύο, καὶ τότε ὁ ἢ τίθεται ἀναλόγως αὐτῶν· π. χ. ἢ τέκνον, ἢ λέχος, ἢ χρέος ἢ θεός.

Σημ. 2. Ὁ ἢ ἐνίοτε ἰσοδυναμεῖ τῷ εἰ δὲ μή, ἄλλως· π. χ. ὅπως καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει ἢ μηκέτι μὲ Κῦρον νομίζετε.

Σημ. 3. Ὁ ἢ μετὰ τὰ συγκριτικὰ καὶ τὰ ἔχοντα ἔννοιαν συγκριτικὴν ἄλλος, ἕτερος, διάφορος, διπλάσιος κ.τ.τ. εἶνε συγκριτικός· π. χ. ἀπέκτειναν τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίους· — ἐκτήσαντο τριήρεις διπλασίας ἢ σύμπαντες.

2) διὰ τοῦ εἴτε - εἴτε, ἐάν τε - ἐάν τε, ἤν τε - ἤν τε, ἄν τε-ἄν τε, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ δηλώσῃ ὅτι εἶνε ἀδιάφορος ἡ παραδοχὴ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἐννοίας· π. χ. εἴτ' εὐγενῆ με νομίζει, εἴτε ἀγενῆ· — ἐάν τε βούλῃ, ἐάν τε μή· — ἤν τε πρὸς ἕω, ἤν τε πρὸς ἑσπέραν· — ἄν τε ἄρχων, ἄν τε ἰδιώτης ὢν τυγχάνῃ.

γ'. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (§ 123).

1. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις συνδέονται κατὰ παράταξιν μετὰ τῶν προηγουμένων διὰ τοῦ γάρ, ἐξηγοῦντος τὴν αἰτίαν αὐτῶν καὶ τιθεμένου μετὰ μίαν ἢ πλείονας λέξεις· π. χ. μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

Σημ. 1. Ὁ γὰρ πολλάκις διασαφεῖ τὰ ἡγούμενα, ἰσοδυναμῶν ἐν τῇ καθωμιλημένῃ πρὸς τὸ δηλαδή, καὶ λέγεται διασα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φητικὸς ἢ ἐπεξηγηματικός· τίθεται δὲ συνήθως μετὰ δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ἢ δεικτικὸν ἐπίρρημα, ἢ μετὰ τὰς λέξεις τεκμήριον δέ, σημεῖον δέ, τὸ δὲ μέγιστον, δῆλον δέ· π. χ. οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι· σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἧκον ὡς ἡμᾶς.

Σημ. 2. Ἐν ἐρωτήσεσιν ὁ γὰρ ἐτήρησε τὴν πρώτην αὐτοῦ σημασίαν, τὴν βεβαιωτικὴν (γὲ — ἄρα = ἀληθῶς, τῷ ὄντι)· π. χ. ὄλωλε γάρ; ἐκ τῆς τοιαύτης σημασίας προέκυψαν τὰ οὐ γάρ; ἦ γάρ; (= ἀληθῶς οὐχί; δὲν ἔχει οὕτω;) π. χ. δεῖ ἐκ τῶν ὡμολογημένων αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, οὐ γάρ; — φιλοσοφητέον ὡμολογήσαμεν τελευτῶντες· ἦ γάρ; Ὡσαύτως βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει ὁ γὰρ καὶ ἐν ἀποκρίσεσι· π. χ. ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθα; ἦ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη Ὀρόντης· καὶ συναπτόμενος μετ' ἄλλων μορίων· π. χ. τοιγὰρ = διὰ τοῦτο βεβαίως· ἀλλὰ γὰρ = ἀλλὰ βεβαίως.

Σημ. 3. Ἐν τῷ καὶ γὰρ ὁ μὲν γὰρ ἔχει αἰτιολογικὴν σημασίαν, ὁ δὲ καὶ ἢ ἀναφέρεται εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, καὶ ἔχει σημασίαν ἐπιτατικήν· π. χ. ἐξέλωμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν· καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους, οἵ, φοβηθέντες... (διότι μάλιστα οἶδα καὶ ἀνθρώπους...) ἢ ἀναφέρεται εἰς μόνην τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν· π. χ. καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη (= καὶ πρὸς τούτους γάρ).

2. Ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ γὰρ τίθεται ὁ ὡς καὶ ἐπεὶ συνδέοντες προτάσεις κατὰ παράταξιν· π. χ. σοὶ δὲ προσήκει ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἄξιος ἔσει τοῦ πατρός· — ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δὲ ὑμῖν (= ἅπασι μὲν γάρ...)· — ἣν ἐξετάζειν βουληθῶμεν, εὑρήσομεν τὰς δημοκρατίας μᾶλλον ἢ τὰς ὀλιγαρχίας συμφερούσας· — ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτείαν...

δ') Συμπερασματικαὶ προτάσεις (§ 124).

1. Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν συν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δέσμων ἄρα, οὖν, τοίνυν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, δή, οὐκοῦν καὶ οὔκουν.

2. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἄρα, οὖν καὶ τοίνυν δηλοῦται συμπέρασμα ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἡγουμένων· π. χ. τί περὶ ψυχῆς ἐλέγομεν; ὁρατὸν εἶναι ἢ οὐχ ὁρατόν; οὐχ ὁρατόν· ἀηδὲς ἄρα·— τὸ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε· κρέα οὖν ἐσθίοντες διεγίγνοντο·— πάσας τοίνυν τὰς ἀγέλας ταύτας.

Σημ. Ἡ πρώτη σημασία τοῦ οὖν ἦτο βεβαιωτικὴ (= τῷ ὄντι, βεβαίως), ἣν ἐτήρησεν ἐν τῷ δ' οὖν, ἀλλ' οὖν, γοῦν, γὰρ οὖν· π. χ. βούλει σκοπῶμεν ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων; Καὶ ὁ Α. ἔφη· Δοκεῖ γ' οὖν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι.

3. Διὰ τοῦ τοιγάρτοι καὶ τοιγαροῦν (= διὰ τοῦτο βεβαίως, διὰ τοῦτο λοιπὸν) δηλοῦται συμπέρασμα ὡς στερεὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος· π. χ. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδικηκὼς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων Μακεδόνων·— τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον.

4. Διὰ τοῦ δὴ συνδέεται μετὰ τῶν ἡγουμένων πρότασις, ἥτις εἶνε φυσικὴ ἀκολουθία αὐτῶν· π.χ. ἔλεγόν τινες ὅτι κατίδοιεν στράτευμα· ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν.

Σημ. Ἡ πρώτη σημασία τοῦ δὴ ἦτο χρονικὴ (= ἤδη)· π. χ. οἱ δ' Ἀσσύριοι καὶ δὴ ἠριστηκότες ἐξήεσάν τε θρασέως καὶ παρετάσσοντο ἐρρωμένως.

5. Διὰ τοῦ οὐκοῦν τιθεμένου ἐπὶ ἐρωτήσεως ἐκφέρεται συμπέρασμα καταφατικὸν (ναὶ λοιπόν)· π. χ. οὐκοῦν ὁρᾷς καὶ οὐχ ὁρᾷς ἅμα ταὐτόν; — διὰ δὲ τοῦ οὔκουν ἐπὶ ἐρωτήσεως ἐκφέρεται συμπέρασμα ἀποφατικὸν (ὄχι λοιπόν)· π. χ. οὔκουν ἐγώ σοι ταῦτα προὔλεγον πάλαι;

Σημ. Τό τε οὐκοῦν καὶ τὸ οὔκουν καὶ ἐκτὸς ἐρωτήσεως σημαίνουσι τὰ αὐτά· π. χ. ἀλλ' οὐκ ἔχει δᾷδας· οὐκοῦν κλαύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σεται· — ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς. . . · οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ἡμῖν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν.

ε') Ἀντιθετικαὶ προτάσεις (§ 125).

1. Αἱ ἀντιθετικαὶ προτάσεις συνδέονται διὰ τῶν συνδέσμων μὲν — δέ, μὲν — ἀλλά, μὲν — δ' ὅμως (ἀλλ' ὅμως), μὲν — μέντοι, ἀλλὰ μήν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ καίτοι.

2. Διὰ τοῦ μὲν — δέ, μὲν — ἀλλά, μὲν — δ' ὅμως (ἀλλ' ὅμως) συνδέονται ἔννοιαι ἀντίθετοι ἢ ἁπλῶς διάφοροι· π. χ. τὸ μὲν ἔψεγε, τὸ δὲ ἐπῄνει· — ἐγὼ μὲν παίζω, σὺ δὲ σπουδάζεις· — μικρὸς μὲν δέμας, ἀλλὰ μαχητής· — πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δ' ἠναγκάσθη εἰπεῖν.

Σημ. 1. Ἐνίοτε λείπει ὁ μὲν ἐκ τῆς προηγουμένης προτάσεως· π. χ. ἐδίδασκες, ἐγὼ δὲ ἐφοίτων· — ἀλγεῖ, ποτὲ δὲ χαίρει.

Σημ. 2. Πολλάκις ὁ δὲ χρησιμεύει εἰς σύνδεσιν τῶν ἑπομένων μετὰ τῶν προηγουμένων καὶ λέγεται μεταβατικός· π.χ. νὺξ ἦν· Ἀδράστου δ' ἦλθον εἰς παραστάδας· — ἐπεὶ δὲ γῇ ἔκειτο τλήμων, δεινὰ δ' ἦν τἀνθένδ' ὁρᾶν.

Σημ. 3. Πολλάκις κεῖται μόνη ἡ διὰ τοῦ μὲν ἐκφερομένη πρότασις· π. χ. ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα· ἐνταῦθα παραλείπεται νοουμένη ἡ ἄλλη πρότασις τῆς ἀντιθέσεως ἄλλος δὲ ἴσως οἶδε· καὶ τότε τὸ μὲν ἐξηγεῖται διὰ τοῦ τοὐλάχιστον.

Σημ. 4. Ὁ μὲν κατὰ συστολὴν ἐκ τοῦ μὲν προελθὼν εἶχε σημασίαν βεβαιωτικήν· π. χ. ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὔκ εἰμι. Πάντοτε δὲ βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει ἐν τῷ πάνυ μὲν οὖν, κομιδῇ μὲν οὖν, ἀλλὰ μὲν δή, οὐ μὲν δή, μὲν οὖν, π. χ. ἀνθρώπους δὲ μὴ μὴ οὕτω φῶμεν βλαπτομένους εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίγνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα).

3. Διὰ τοῦ ἀλλὰ συνδέεται μετὰ προηγουμένης ἐννοίας ἔννοια ἀντίθετος ἢ διάφορος· ὥστε ἐὰν ἡ μία ἔννοια εἶνε καταφατική, ἡ ἄλλη εἶνε ἀποφατική, καὶ ἀντιστρόφως, ἤτοι αἱρομέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νης τῆς μιᾶς τίθεται ἡ ἄλλη (σχῆμα ἄρσεως καὶ θέσεως)· π. χ. *φιλοσόφους ἀλλ' οὐ φιλοδόξους κλητέον· — οὐκ αὐτῷ ἀλλὰ σοὶ εἶπε.*

Σημ. Μετὰ ἀποφατικὴν πρότασιν τίθεται πολλάκις ἀλλ' ἢ ἀντὶ τοῦ εἰ μή, πλήν· π. χ. *ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν.*

4. Διὰ τοῦ μὲν — μέντοι συνδέονται δύο ἔννοιαι, ὧν ἡ δευτέρα ἀντιτίθεται πρὸς τὴν πρώτην· π. χ. *ἡ φύσις βούλεται μέν, οὐ μέντοι δύναται.*

Σημ. Τὸ μέντοι προελθὸν ἐκ τοῦ μὲν (= μήν) καὶ τοῦ τοὶ εἶνε κυρίως βεβαιωτικὸν (= βεβαίως, ἀληθῶς), μάλιστα ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι· π. χ. *οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ; — οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο φύσει αὐτῶν τὸ ἦθος; οἶδα μέντοι.*

5. Τὸ ὅμως συνάπτεται συνήθως μετὰ τοῦ δὲ καὶ ἀλλὰ (δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως) πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἀντιθετικῆς σημασίας· π. χ. *καγὼ τὰ μὲν κείνοιν ἐτερπόμην, ὅμως δ' ἔκνιζέ μ' αἰεὶ τοῦτο.*

Σημ. Τὸ ὅμως τίθεται καὶ μετὰ μετοχὴν ἢ πρότασιν ἐναντιωματικὴν ἢ πρὸ τῆς ἐναντιωματικῆς μετοχῆς ἢ προτάσεως· π. χ. *καὶ θνήσκουσα ὅμως πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν· — πείθου γυναιξίν, καίπερ οὐ στέργων ὅμως· — φοβεῖται μὴ ἡ ψυχὴ ὅμως καὶ θειότερον καὶ κάλλιον ὂν τοῦ σώματος προαπολλύηται· — μέμνησ' Ὀρέστου κεἰ θυραῖος ἐσθ' ὅμως.*

6. Διὰ τοῦ ἀλλὰ μὴν (= ἀλλ' ἀληθῶς, ἀλλ' ὅμως, πρὸς τούτοις) καὶ διὰ τοῦ καὶ μὴν (= καὶ ἀληθῶς, καὶ ὅμως, πρὸς τούτοις) γίνεται μετάβασις εἰς νέον τι καὶ ἰσχυρότερον· π. χ. *ἀλλὰ μὴν ἀγαθοί ἐσμεν καὶ ἡμεῖς· — καὶ μὴν καὶ τοῦθ' ἡμᾶς δεῖ μαθεῖν.*

7. Διὰ τοῦ οὐ μὴν ἀλλὰ (= ἀλλ' ὅμως), ὅπερ προῆλθεν ἐξ ἐλλείψεως ἐννοίας, δυναμένης πολλάκις νὰ νοηθῇ ἐκ τῶν ἡγουμένων, ἐκφέρεται ἔννοια ἀντίθετος· π. χ. ὁ ἵππος πίπτει

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς γόνατα καὶ μικροῦ δεῖν κἀκεῖνον ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν (ἐξετραχήλισεν) *ἀλλὰ ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη.*

8. Διὰ τοῦ *καίτοι* (= καὶ τῷ ὄντι, καὶ ὅμως) συνδέεται μετὰ προηγουμένης προτάσεως ἀντιθετικὴ πρότασις· π. χ. *καίτοι δέδοικα πολλά.*

Σημ. Ὁ *καίπερ* προστίθεται ἐνίοτε εἰς τὴν ἐναντιωματικὴν μετοχήν· π. χ. *συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ὤν.*

Β') Καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις.

α') Εἰδικαὶ προτάσεις (§ 126).

1. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν εἰδικῶν συνδέσμων ὅτι ἢ ὡς καὶ τίθενται μετὰ λεκτικὸν ἢ γνωστικὸν ῥῆμα ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, ἢ μετὰ τὸ οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας ὡς ἐπεξήγησις αὐτοῦ. Καὶ ἂν μὲν τὸ λεκτικὸν ἢ γνωστικὸν ῥῆμα εἶνε χρόνου ἀρκτικοῦ, αἱ εἰδικαὶ προτάσεις τίθενται εἰς ἔγκλισιν ὁριστικήν, ἂν δὲ χρόνου ἱστορικοῦ, τίθενται συνήθως εἰς εὐκτικήν· π. χ. *λέγω δὲ ὅτι οὐ δικαίως ἀπέκτεινας αὐτόν· — εὖ ἴσθι ὅτι ταῦτα ἀκούων χαίρω. — Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα· — ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη.*

Σημ. 1. Ἐνίοτε τίθεται ὁριστικὴ μετὰ ῥῆμα χρόνου ἱστορικοῦ· π. χ. *ἐπελέλησθε παντάπασι σύ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων.* Ὡσαύτως συμβαίνει καὶ τὸ ἐναντίον· δηλαδὴ ἐνίοτε τίθεται εὐκτικὴ μετὰ ῥῆμα χρόνου ἀρκτικοῦ· π. χ. *καὶ ἄρτι ἀναμιμνήσκομαι ὅτι ὅμοιον ὁμοίῳ πολεμιώτατον εἴη.*

Σημ. 2. Ὁ λόγος προσώπου τινὸς ὁ ἐξαρτώμενος ἐκ λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ῥήματος καὶ ἐκφερόμενος οὐχὶ αὐταῖς λέξεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἔννοιαν, λαμβάνων τὸν τύπον τῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως διηγήσεως, λέγεται λόγος πλάγιος· π. χ. *ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποίηκε· — Περικλῆς προηγόρευεν ὅτι Ἀρχίδαμος ξένος μέν οι εἴη· ὁ δὲ λόγος ὁ ἐκφερόμενος ἀνεξαρτήτως καὶ κατ' εὐθεῖαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λέγοντος λέγεται εὐθὺς ἢ ὀρθός· π. χ. ὁ *Κλέανδρος εἶπεν: Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε· — Περικλῆς προηγόρευεν: Ἀρχίδαμος ξένος μέν μοι ἐστι.* Ἐκφέρεται δὲ ὁ πλάγιος λόγος, ἐὰν μὲν εἶνε πρότασις κρίσεως α') διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς καὶ ῥήματος ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς (ὅταν ἐξαρτᾶται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου), ἥτις εὐκτικὴ πλαγία ἢ τοῦ πλαγίου λόγου ὀνομάζεται· π. χ. λέγει δὲ ὡς *ὑβριστής εἰμι· — οἱ στρατηγοὶ διηγοῦντο ὅτι αὐτοὶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέοιεν·* β') κατ' ἀπαρέμφατον· π. χ. *Ἀλέξανδρος ἔφασκεν εἶναι Διὸς υἱός·* ἐὰν δὲ εἶνε πρότασις ἐπιθυμίας, κατ' ἀπαρέμφατον· π. χ. *ἀπηγόρευε μηδένα βαλεῖν* (= τῷ εὐθεῖ λόγῳ: μηδεὶς βαλέτω).

Σημ. 3. Τὸ ὡς καὶ τὸ ὅτι, ὅταν ἕνεκα παρεμπιπτούσης προτάσεως ἀπομακρύνηται τοῦ ῥήματος, ἐπαναλαμβάνεται· π.χ. *Ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται καὶ πείσονται ὅτι κατακαύσει τὰς κώμας·*

Σημ. 4. Ἡ εἰδικὴ πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὡς συνήθως, ὅταν πρόκηται νὰ παρασταθῇ ὡς κρίσις τοῦ κυρίου ὑποκειμένου ἢ ὡς κρίσις ἀβεβαία· διὰ τοῦτο μετὰ τὸ ῥῆμα *διαβάλλειν, πείθειν,* καὶ μετὰ ἀρνητικὸν λεκτικὸν ῥῆμα τίθεται συνήθως ὡς· π. χ. *Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ — ἣν πείσωμεν ὑμᾶς ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι.*

Σημ. 5. Μετὰ τὰ ῥήματα *μέμνημαι, οἶδα, ἀκούω* καὶ τῶν ὁμοίας σημασίας ἕπεται οὐχὶ σπανίως πρότασις διὰ τοῦ ὅτε (ἀντὶ ὅτι)· π. χ. *ἢ οὐ μέμνῃ, ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν· — οὐκ οἶσθ' ... ὅτε ... ἵκετο· — τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι.*

Σημ. 6. Ὡς ἀρκτικοὶ χρόνοι λαμβάνονται πρὸς τῷ ἐνεστῶτι, μέλλοντι καὶ παρακειμένῳ τῆς ὁριστικῆς καὶ α') ὁ γνωμικὸς ἀόριστος· β') πάντες οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς, εὐκτι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κῆς, καὶ προστακτικῆς, ὅταν κῆνται ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι· γ') πάντες οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς, εὐκτικῆς, τὰ ἀπαρέμφατα καὶ αἱ μετοχαί, ὅταν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου· ὡς ἱστορικοὶ δὲ πρὸς τῷ παρατατικῷ, ἀορίστῳ καὶ ὑπερσυντελίκῳ οἱ ἑξῆς· α') ὁ ἱστορικὸς ἐνεστώς· β') οἱ τῆς ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς χρόνοι, τὰ ἀπαρέμφατα καὶ αἱ μετοχαί, ὅταν ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου.

β') Τελικαὶ προτάσεις (§ 127).

1. Αἱ τελικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν τελικῶν συνδέσμων, ἵνα, ὅπως καὶ ὡς. Καὶ ἂν μὲν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, τίθενται εἰς ὑποτακτικήν, ἂν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου, συνήθως μὲν εἰς εὐκτικήν, πολλάκις δὲ καὶ εἰς ὑποτακτικήν· π. χ. *βασιλεὺς αἱρεῖται, ἵνα οἱ ἑλόμενοι δι' αὐτὸν εὖ πράττωσιν· — διηγησόμεθα, ὅπως μᾶλλον δῆλον γένηται· — ἐπεθύμει ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι· — οἱ Ἕλληνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ· — παρήλθομεν, ὅπως μὴ χεῖρον βουλεύσησθε.*

Σημ. Τὸ ὅπως καὶ ὡς ὅταν φέρωνται πρὸς ὑποτακτικήν, λαμβάνουσιν ἐνίοτε τὸν ἄν· π. χ. *τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, ὅπως ἂν μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν· — τουτὶ λαβών μοι τὸ σκιάδειον ὑπέρεχε ἄνωθεν, ὡς ἂν μὴ μ' ὁρῶσιν οἱ θεοί.* Τὸ δὲ ἵνα λαμβάνει τὸν ἂν μόνον ὅταν εἶνε τοπικόν, ἰσοδυναμοῦν τῷ ὅπου· π. χ. *ἵνα ἂν πράττῃ τις εὖ.*

2. Ἐὰν ἡ κυρία πρότασις σημαίνῃ εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢ ὅτι ἔπρεπε νὰ γείνῃ τι, ὅπερ ὅμως δὲν ἔγεινε, τίθεται τὸ ῥῆμα τῆς τελικῆς προτάσεως εἰς ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς καὶ δηλοῖ σκοπόν, ὅστις δὲν ἐξεπληρώθη, ἢ δὲν ἐκπληροῦται· π. χ. *ἔδει ταῦτα ποιεῖν, ἵνα ἀπηλλάγημεν.*

γ') Συμπερασματικαὶ προτάσεις (§ 128).

Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τοῦ συνδέσμου *ὥστε*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) εἰς ὁριστικήν, ἐὰν ἡ συνέπεια παρίσταται ὡς πραγματικὸν ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως· π. χ. *Λακεδαιμόνιοι τοσοῦτον ἀπολελειμμένοι τῆς κοινῆς παιδείας καὶ φιλοσοφίας εἰσίν, ὥστ' οὐδὲ γράμματα μανθάνουσι.*

2) εἰς ὁριστικὴν κατὰ χρόνον ἱστορικὸν μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ἡ συνέπεια παρίσταται ὡς ἐπακολούθημα, ὅπερ ἠδύνατο νὰ προκύψῃ, ἐὰν ἡ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πρᾶξις ἐξεπληροῦτο· π.χ. *ὥστ' εἰ φρονῶν ἔπρασσον, οὐδ' ἂν ὧδ' ἐγιγνόμην κακός.*

3) εἰς εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ἡ συνέπεια παρίσταται ὡς ἐπακολούθημα, ὅπερ δύναται νὰ προκύψῃ μετὰ τὴν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πρᾶξιν· π. χ. *ἐπίστασθε, ὥστε κἂν ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκοιτε·*

4) εἰς ἀπαρέμφατον, α) ὅταν ἡ συνέπεια παρίσταται ὡς δυνατὸν ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, χωρὶς ὅμως νὰ δηλῶται ἂν τοῦτο ἐπακολουθῇ ἢ μή· π. χ. *καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν·* ἀντὶ τοῦ *ὥστε* τίθεται ἐνίοτε τὸ *ὡς·* π. χ. *περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς.* Ἐκ τούτου προκύπτει καὶ ἡ σημασία τοῦ ἐπὶ συμφωνίᾳ· π. χ. *ἐξὴν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ·* β') ὅταν ἡ συνέπεια παρίσταται ὡς ἐπιδιωκόμενος σκοπός· π. χ. *τοιοῦτοι ἦσαν, ὥστε τοὺς ἡμαρτηκότας ἀργύριον λαμβάνοντες ἀφιέναι.*

Σημ. 1. Πολλάκις τὸ *ὥστε* μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου λαμβάνει καὶ τὸν ἂν καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ ἄν, ἢ εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. *Σωκράτης οὕτως ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστε, εἰ καὶ μὴ τότε* (ἐτελεύτησεν), *οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον* (*ὥστε οὐκ ἂν ἐτελεύτησε. . .*)· — *ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα, ὥστ' ἂν ἀπιστεῖν ἡμῖν* (= *ὥστε ἀπιστοῖεν ἂν ἡμῖν. . .*).

Σημ. 2. Ἀντὶ τοῦ *ὥστε*, σημαίνοντος ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ, τίθεται τὸ *ἐφ' ᾧ* ἢ *ἐφ' ᾧτε* μετὰ ἐνεστ. ἢ ἀορ. ἀπαρεμφ. ἢ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ μέλλ. ὁριστ. π. χ. ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ Λακεδαιμονίοις ἕπεσθαι· — οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, ἐφ' ᾧ τε νόμους συγγράψαι· — ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταται τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμῶν ἄρξομαι.

Σημ. 3. Ἀντὶ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου εἴτε προηγουμένης τῆς τοσοῦτος ἢ τοιοῦτος εἴτε παραλειπομένης τίθεται πολλάκις ἡ ὅσος καὶ ἡ οἷος μετ' ἀπαρεμφ. π. χ. νεμόμενοι τὰ ἑαυτῶν, ὅσον ἀποζῆν· — δοῦλος τοιοῦτος, οἷος μὴ λυσιτελεῖν.

Σημ. 4. Σπανίως ἐκφέρεται συμπερασμ. πρότασις διὰ τοῦ ὡς μετ' ἀπαρεμφ. καὶ ὁριστ. π. χ. περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς; — οὕτω πολλὰ ἔχω, ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς εὑρίσκω.

δ') Ὑποθετικαὶ προτάσεις (§ 129).

Οἱ ὑποθετικοὶ λόγοι σύγκεινται ἐκ δύο μερῶν, ἐξ ὧν τὸ μὲν περιέχον τὴν ὑπόθεσιν λέγεται ἡγούμενον ἢ πρότασις, τὸ δὲ ἄλλο ἑπόμενον ἢ ἀπόδοσις· εἶνε δὲ τεσσάρων εἰδῶν καὶ ἐκφέρονται

α') τὸ μὲν ἡγούμενον καθ' ὁριστικὴν μετὰ τοῦ εἰ παντὸς χρόνου, ὅταν τὸ δι' αὐτοῦ ἐκφραζόμενον λαμβάνεται ὡς ἀληθές, ἵνα ἐξαχθῇ ἐξ αὐτοῦ συμπέρασμά τι, δὲν δηλοῦται ὅμως ἂν τῷ ὄντι εἶνε ἀληθὲς ἢ μή· τὸ δὲ ἑπόμενον 1) καθ' ὁριστικὴν παντὸς χρόνου, ὅταν ἡ συνέπεια εἶνε ἀναγκαία· π. χ. εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοί· — εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ἐξῆν αὐτοῖς δεικνύναι τὴν ἀρετήν. 2) καθ' ὁριστικὴν μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ἡ συνέπεια εἶνε ἀμφίβολος· π. χ. εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπασχον. 3) κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ἡ συνέπεια εἶνε δυνατή· π. χ. οὐ δεινὰ ἂν ἐγὼ πάθοιμι, εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου. 4) κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν ἐπὶ εὐχῆς καὶ κατάρας· π. χ. ὀλοίμην, εἰ φρόνησιν τήν δε ἔχω. 5) κατὰ προστακτικὴν ἐπὶ προσταγῆς, παραινέσεως, προτροπῆς· π.χ. δίδασκε, εἴ τι ἔχεις σοφόν· — εἴ τι ἔχεις ἀντιλέγειν, ἀντίλεγε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Ἀντὶ τοιαύτης ὑποθετικῆς προτάσεως δύναται νὰ τεθῇ ἐν ζωηρῷ λόγῳ ἐρωτηματικὴ πρότασις· π. χ. *ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία κατὰ τούτου* (= εἴ τις ἀδικεῖ ἑκών, ὀργὴ καὶ τιμωρία κατὰ τούτου).

β') τὸ μὲν ἡγούμενον μετὰ τοῦ *ἐάν, ἄν, ἢν καθ'* ὑποτακτικὴν

1) ὅταν ἡ ὑπόθεσις παρίσταται ὡς δυνατὴ καὶ προσδοκωμένη, τὸ δὲ ἑπόμενον τίθεται συνήθως κατὰ μέλλοντα ὁριστ. π. χ. *ἐὰν ἔχωμεν χρήματα, ἕξομεν φίλους.*

Σημ. 1. Ἐπειδὴ ὁ *ἐὰν μεθ'* ὑποτακτικῆς ὀλίγον διαφέρει τοῦ *εἰ μετὰ μέλλοντος* τῆς ὁριστικῆς, ἐναλλάσσονται ἐνίοτε ἀμφότεραι αἱ συντάξεις· π. χ. *τοῦτο μὲν δή, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή ἐστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἢν νικηθῇς, μάθε, ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις.*

Σημ. 2. Τὸ *ἐὰν μόνον μεθ'* ὑποτακτικῆς ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἀρκεῖ μόνον νὰ. . .* π. χ. *ἐπαίνου τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν.* Τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ τὸ *μόνον* μετὰ προστακτικῆς· π. χ. *ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω.*

2. Ὅταν σημαίνηται γενικῶς ἀόριστος ἐπανάληψις πράξεώς τινος· ἐν τῷ ἑπομένῳ τίθεται συνήθως ἐνεστὼς τῆς ὁριστικῆς ἢ γνωμ. ἀόριστος· π. χ. *πάντα ἐστὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις.* Ἐὰν δὲ ἡ ἀόριστος ἐπανάληψις τῆς πράξεως ἀναφέρηται εἰς τὸ παρελθόν, τίθεται ἐν μὲν τῷ ἡγουμένῳ εὐκτική, ἐν δὲ τῷ ἑπομένῳ παρατατικὸς (σπανίως παρατατικὸς ἢ ἀόριστος μετὰ τοῦ *ἄν*)· π.χ. *ἐάν τις ἀναιδῶς ἐγχειρῇ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται· — Σωκράτης οὐκ ἔπινεν, εἰ μὴ διψῴη.*

γ') Τὸ μὲν ἡγούμενον κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ *εἰ*, ὅταν ἡ ὑπόθεσις παρίσταται ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, τὸ δὲ ἑπόμενον συνήθως κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ *ἄν*· π. χ. *εἴ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειεν.*

Σημ. Μετὰ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὕρηται ἐν τῷ ἑπομένῳ ἐνίοτε ὁριστικὴ μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ ἄν· π. χ. εἰ εἰδεῖεν, ἵεντο ἂν ἐπὶ τοὺς πόνους· — δεύτερ' ἡγεῖται τὰ τῆς οἴκοι διαίτης, εἰ πατὴρ τροφὴν ἔχοι.

δ') τὸ μὲν ἡγούμενον καθ' ὁριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τοῦ εἰ, ὅταν ἥ τε ὑπόθεσις καὶ ἡ ἀπόδοσις παρίσταται ὡς μὴ πραγματική, τὸ δὲ ἑπόμενον ὡσαύτως καθ' ὁριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, οὐκ ἂν ταῦτα ἔπασχον.

Σημ. Τὸ ἑπόμενον τοῦ ὑποθετικοῦ τούτου εἴδους ἐνίοτε τίθεται καθ' ὁριστικὴν ἄνευ τοῦ ἂν καὶ κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. ἡ πόλις πᾶσα διεφθείρετο, εἰ ἄνεμος ἐπεγίγνετο· — εἰ μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, οὕτως ἂν ἡγήσαιτο.

ε') Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (§ 130).

Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν συνδέσμων ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε

1) καθ' ὁριστικὴν καὶ κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. οὐχ ὁρᾷ, ὅτι τυφλός ἐστι· — τὸ σίαλον ἐκ τοῦ στόματος ἀποπτύουσι, διότι οὐκ ὠφελεῖ μὲν αὐτοὺς ἐνόν, βλάπτει δὲ πολὺ μᾶλλον· — ἀλλ' ἐγὼ δηλώσω, ἐπεὶ ἠρξάμην· — περὶ τούτων ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκεν· — ὅτε τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἀκούειν· — δέομαι οὖν σου παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ.

2) κατ' εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, ἐὰν προηγῆται ῥῆμα χρόνου ἱστορικοῦ, ἀλλὰ τότε ἡ αἰτία παρίσταται ὡς γνώμη τοῦ κυρίου ὑποκειμένου· π. χ. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Σημ. Μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (χαίρω, θαυμάζω, ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι) ἡ αἰτιολ. πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅτι ἢ εἰ· π. χ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς· — ἀγανακτῶ εἰ οὕτωσὶ ὁ νοῦς μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γ') Χρονικαὶ προτάσεις (§ 131).

Αἱ χρονικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τοῦ ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ἐπεί, ἐπειδή, ὡς, ἕως, μέχρι, ἄχρι, πρίν, ἐν ᾧ, ἢ ἀφ' οὗ, τιθέμεναι

1) καθ' ὁριστικήν, ὅταν σημαίνωσί τι πραγματικόν, ἢ ἀναφέρωνται εἰς ὡρισμένου χρόνου σημεῖον· π. χ. ὅτε πλούσιος ἦν, ἐφοβούμην· — οἱ τριάκοντα ᾑρέθησαν, ἐπεὶ τὰ μακρὰ τείχη καθῃρέθη.

2) καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, ὅστις ἢ τίθεται εὐθὺς μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἢ ἑνοῦται μετὰ τοῦ χρονικοῦ συνδέσμου (πρὶν ἄν, ἕως ἄν, ἐπάν) α') ὅταν δηλῶται πρᾶξις προσδοκωμένη· ἐν δὲ τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε συνήθως μέλλων· π. χ. ἐπειδὰν διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἥξω· β') ὅταν δηλῶται γενικῶς ἀόριστος ἐπανάληψις τῆς πράξεως· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε συνήθως ἐνεστώς· π. χ. μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα· — οὐκ ἀκούει πρὶν ἂν αὐτὸν ἀποφαίνῃ· γ') κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἄν, ὅταν ἡ ἀόριστος ἐπανάληψις τῆς πράξεως ἀναφέρηται εἰς τὸ παρελθόν, ἐν δὲ τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε παρατατικὸς συνήθως ἄνευ τοῦ ἂν ἢ ἀόριστος μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε βούλοιτο γυμνάσαι ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους·

3) κατ' εὐκτικὴν ὅταν παρίσταταί τι ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν· π. χ. ὁπότε, ὦ πάτερ, ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται . . . οὐκ ἂν τίς σοι σωφρονεῖν δοκοίη . . . ;)

Σημ. 1. Ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀρνητική, τὸ πρὶν συντάσσεται

α') μεθ' ὁριστικῆς ἀορίστου, ὅταν δηλῶται πραγματικόν τι· π. χ. οἱ Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίους πολιορκοῦντες οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἐξέβαλον ἐκ τῆς χώρας (= εἰ μὴ ἀφοῦ ἐξέβαλον)· — ὁ δὲ οὐκ ἤθελε Κύρῳ εἰς χεῖρας ἰέναι, πρὶν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε (= ἕως οὗ ἔπεισε).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') μεθ' ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ ἄν, ἢ, ὅταν προηγῆται χρόνος ἱστορικός, μετ' εὐκτικῆς, ἐὰν δηλῶται ἀόριστος ἐπανάληψις πράξεώς τινος· π. χ. οὐ χρὴ ἀρχῆς ἄλλης ὀρέγεσθαι, πρὶν ἣν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα· — οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖεν αὐτοῖς ἄριστον.

Σημ. 2. Ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε καταφατική, τὸ πρὶν συντάσσεται πάντοτε μετ' ἀπαρεμφάτου· π. χ. πρὶν τὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν λόγον ποιεῖσθαι· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀρνητική, συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀναφερόμενον εἰς τὸ παρελθόν· π. χ. τῶν ἐπισταμένων νῦν, πρὶν μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίστατο.

ζ') Ἀναφορικαὶ προτάσεις (§ 132).

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων, καὶ εἶνε

1) προσδιοριστικαί, προσδιορίζουσαι λέξιν τινὰ τῆς κυρίας προτάσεως κειμένην ἢ νοουμένην, καὶ τίθενται καθ' ὅλας τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων· π. χ. τὸ πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ· — ἠξίου τὴν αὐτὴν Πασίωνι ψευδομένῳ γίγνεσθαι ζημίαν, ἧς περ ἂν αὐτὸς ἐτύγχανεν· — ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ γένοιτ' ἂν ἀνθρώποις· — οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι· — οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν·

2) αἰτιολογικαί, τιθέμεναι εἰς τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως· π. χ. θαυμαστὸν ποιεῖς ὃς (= ὅτι) ἡμῖν οὐδὲν δίδως· — Αἱ Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐκύρησεν (= ὅτι τοιούτων τέκνων)·

3) τελικαί, τιθέμεναι κατὰ μέλλοντα τῆς ὁριστικῆς· π. χ. ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσιν (ὅπως συγγράψωσιν)·

4) τῆς συνεπείας ἢ ἀκολουθίας τιθέμεναι εἰς τὰς ἐγκλίσεις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν προτάσεων τῆς κρίσεως· π. χ. *τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὔ σοι βούλεται φίλος εἶναι*; (= ὥστε νὰ μὴ θέλῃ)·

5) ὑποθετικαί, αἵτινες τίθενται α') καθ' ὁριστικήν· π. χ. *ἃ μὴ οἶδα* (= εἴ τινα μὴ οἶδα)· β') καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ *ἄν*, ὅταν σημαίνωσι πρᾶξιν προσδοκωμένην, καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε συνήθως μέλλων· π. χ. *τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἕλησθε, πείσομαι*· γ') ὡσαύτως καθ' ὑποτακτικὴν μὲν μετὰ τοῦ *ἄν*, ὅταν σημαίνωσι γενικῶς ἀόριστον ἐπανάληψιν πράξεώς τινος, καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε συνήθως ἐνεστώς· κατ' εὐκτικὴν δὲ ἄνευ τοῦ *ἄν*, ὅταν ἡ ἀόριστος ἐπανάληψις τῆς πράξεως ἀναφέρηται εἰς τὸ παρελθόν, ἐν δὲ τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε συνήθως παρατατικός· π. χ. *οἱ Πέρσαι ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσιν ἰσχυρῶς*·— *Κῦρος οὕς τινας ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν*· δ') κατ' εὐκτικήν, ὅταν δηλῶταί τι ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος· π. χ. *ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη* (εἴ τινα ἡμῖν δοίη).

η.) Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (§ 133).

Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις εἶνε δύο εἰδῶν, *εὐθεῖαι ἢ ἀνεξάρτητοι καὶ πλάγιαι ἢ ἐξηρτημέναι*.

I. Εὐθεῖαι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (§ 134).

1. *Εὐθεῖα* ἢ *ἀπόλυτος* λέγεται ἡ ἐρώτησις, ὅταν γίνηται κατ' εὐθεῖαν καὶ δὲν ἐξαρτᾶται ἔκ τινος ῥήματος· ἐκφέρεται δὲ ἢ ἄνευ ἐρωτηματικῆς τινος λέξεως, ἐμφαινομένη διὰ τῆς ἀπαγγελίας, ἢ διὰ τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *τίς, τί* καὶ τῶν ἀπὸ π ἀρχομένων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων *ποῖος, πόσος, πῶς, ποῦ* κτλ. ὅταν εἶνε ἁπλῆ, τουτέστι ἐρωτᾶται περὶ ἑνὸς μόνον προσώπου ἢ πράγματος· διὰ δὲ τοῦ *πότερον* —ἢ, *πότερα*—ἢ, ἢ ἄνευ ἐρωτηματικοῦ μορίου, ὅταν εἶνε σύνθετος, τουτέστι ὅταν ἐρωτῶμεν περὶ δύο ἢ πλειόνων προσώπων ἢ πραγμάτων ἢ διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων *ἆρα* (ἆρά

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γε). ἦ (= ἀληθῶς), μὴ (= μήπως) καὶ μῶν (= μὴ οὖν)· π. χ. οὐκ εἶ κακὸς σύ;· — Ἕλληνες ὄντες βαρβάροις δουλεύσομεν; — τίς σε ἀπέστειλε βροτῶν; — πόσου τιμᾶται τὸ βιβλίον; — πότε ἔσει οἴκοι; — ἢν ἄρχων τις τύχῃ σοι καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; ἄρτι, ὦ Τερψίων, ἢ πάλαι ἐξ ἀγροῦ; — ἆρ' ἔχει καλῶς; — ἦ μενεῖς; — μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; — ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι τῆς αὐτῶν ἀρετῆς;

2. Εἰς τὰς εὐθείας ἢ ἀπολύτους ἐρωτήσεις τίθενται α') αἱ ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως· π. χ. τίς κόπτει τὴν θύραν; — εἰ ταῦτά ἀπήγγειλέ τις, τί ἂν ἐποιήσατε; — πόσα ἄν μοι χρήματα δοίης; β') ἡ ὑποτακτική, ὅταν ἐκφράζῃ ὁ ἐρωτῶν ἀπορίαν ἢ ζητῇ γνώμην περὶ τοῦ πρακτέου· π. χ. τί φῶ; — τί δρῶ; — εἴπω τι τῶν εἰωθότων;

II. Ἐξηρτημέναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (§ 135).

1. Ἐξηρτημένη ἢ πλαγία λέγεται ἡ ἐρωτηματικὴ πρότασις, ὅταν δὲν ἐκφέρηται κατ' εὐθεῖαν, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἔκ τινος ῥήματος, ὡς ἐρωτῶ, πυνθάνομαι καὶ τῶν περιεχόντων ἔννοιαν ἐρωτήσεως ἢ ἀπορίαν, ὡς σκοπῶ, ἀπορῶ, οὐκ οἶδα· ἐκφέρεται δὲ α') διὰ τῆς ὅστις καὶ τῶν ἀπὸ ὁπ ἀρχομένων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων (ὁποῖος, ὁπόσος κτλ. ὅπου, ὅπως, ὁπότε κτλ.)· π. χ. ἐρωτᾷς ὅστις εἰμί· — οὐκ οἶδα ὁποίᾳ τόλμῃ χρώμενος ἐρῶ· β') διὰ τοῦ εἰ· π. χ. ἠρώτων τοὺς Πλαταιέας εἰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀγαθόν τι ἐξειργασμένοι εἰσί.

Σημ. Ἐνίοτε εἰς τὴν ἐξηρτημένην ἐρώτησιν τίθεται ἡ τίς, τί καὶ αἱ ἀπὸ π ἀρχόμεναι ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἐπιρρήματα, ὡς καὶ ἐν τῇ εὐθείᾳ, διὰ νὰ γείνῃ ἡ ἐρώτησις ἐντονωτέρα· π. χ. ἐρωτᾷ τίς ἐστι καὶ πόθεν πάρεισι· — ἠρώτα πόθεν ἔλθοι.

2. Εἰς τὴν ἐξηρτημένην ἐρώτησιν, εἴτε ἁπλῆ εἴτε σύνθετος εἶνε, τίθεται τὸ ῥῆμα α') ὅπως καὶ ἐν τῇ εὐθείᾳ ἐρωτήσει, ἐὰν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐξαρτᾶται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου· π. χ. *οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει;* — *οὐκ ἔχω ὅτ,ι ἀποκρίνωμαί σοι·* — *ἡδέως ἂν ὑμῶν πυθοίμην τίνα ἂν γνώμην περὶ ἐμοῦ εἴχετε·* — *οὐδ' ἔχω τίς ἂν γενοίμην·* β') κατ' εὐκτικὴν ἢ καθ' ἣν καὶ ἡ εὐθεῖα ἐρώτησις, ὅταν ἐξαρτᾶται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου· π. χ. *ἠρώτα Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς τίς εἴη καὶ ὁπόθεν πλέοι·* — *ἠρώτων αὐτοὺς τί χρὴ ποιεῖν·* — *ἐξ ἀρχῆς σε ἠρόμην ὁπότερος τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν ἀμείνων πεποίηται τῷ Ὁμήρῳ·* — *ἠρώτησε ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον.*

3. Πλάγιαι ἐρωτήσεις εἶνε καὶ αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ προτάσεων, αἵτινες περιέχουσι τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπείρας· ἐν ταῖς τοιαύταις ἐρωτήσεσι μετὰ ἀρκτικὸν μὲν χρόνον τίθεται ὁ ἐάν, ἄν, ἢν μεθ' ὑποτακτικῆς, μετὰ ἱστορικὸν δὲ ὁ εἰ μετ' εὐκτικῆς· π. χ· *ἐπιβουλεύουσιν ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἢν δύνωνται βιάσασθαι* (= πειρώμενοι ἢν δύνωνται)· — *πρόπειραν ἐποιοῦντο εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι.*

4. Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα σκέψιν ἢ φροντίδα ἐκφέρεται ἐξηρτημένη ἐρώτησις διὰ τοῦ ὅπως καὶ μέλλοντος ὁριστικῆς, σπανίως δὲ καὶ μέλλοντος εὐκτικῆς, ἐὰν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου· π. χ. *καλῶς δημαγωγήσει, ἐὰν σκοπῇ ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται·* — *φρόντιζε ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας ποιήσεις·* — *ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσοιντο, αὐτὸς ἐσκόπει.*

Σημ. 1. Ἀντὶ τοῦ ὅπως τίθεται ἐνίοτε τὸ ὅπῃ, πῶς, *τίνα τρόπον, ὅτῳ τρόπῳ, ἐξ ὅπου τρόπου* καὶ τὸ ἀναφορικόν ὡς· π. χ. *ἔπρασσεν ὅπῃ ὠφελία τις γενήσεται.*

Σημ. 2. Ἐνίοτε τὸ ὅπως φέρεται πρὸς μέλλοντα τῆς ὁριστικῆς κατὰ παράλειψιν τοῦ κυρίου ῥήματος (*ὅρα, ὁρᾶτε, σκόπει, σκοπεῖτε*) καὶ σημαίνει προτροπήν, καὶ μετὰ τοῦ *μὴ* ἀποτροπήν· π. χ. *ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας·* — *ὅπως μὴ διδάξεις μηδένα.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 3. Ἐνίοτε καὶ μετὰ τὰ τοιαῦτα ῥήματα τὸ ὅπως φέρεται πρὸς ὑποτακτικὴν ἢ εὐκτικήν, ἀναλόγως τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνου τοῦ ῥήματος· π. χ. *τοῦτό μοι δοκεῖν σκεπτέον εἶναι, ὅπως ὡς ἐλάχιστα τραύματα λάβωμεν·— ὁ πατήρ, ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην, ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν.*

5. Μετὰ ῥῆμα φόβου ἢ μερίμνης σημαντικὸν τίθεται πλαγία ἐρώτησις διὰ τοῦ *μὴ* (= μήπως) καὶ *μὴ οὐ* (= μήπως δέν)

α΄) καθ' ὁριστικήν, ὅταν φοβῆταί τις μήπως συμβαίνῃ ἢ δὲν συμβαίνῃ, συνέβη ἢ δὲν συνέβη τι· π. χ. *φοβοῦμαι μὴ λόγοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν.*

β΄) καθ' ὑποτακτικὴν ἢ εὐκτικήν, ὅταν φοβῆταί τις μήπως, γείνῃ ἢ δὲν γείνῃ τι· καὶ καθ' ὑποτακτικὴν μέν, ὅταν τὸ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ῥῆμα εἶνε χρόνου ἀρκτικοῦ, κατ' εὐκτικὴν δέ, ὅταν εἶνε χρόνου ἱστορικοῦ· π. χ. *φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ· — δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν· — ἐφοβεῖτο μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α΄) Περὶ σχημάτων (§ 136).

Σχῆμα ἐν τῇ συντάξει καλεῖται ἰδίωμά τι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ὃ ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου ἐκτρέπεται τοῦ κανονικοῦ τύπου κατὰ συγχωρητὴν παράβασιν τῶν συνήθων κανόνων τῆς συντάξεως, ἀλλὰ διαφέρει τοῦ *σολοικισμοῦ*, καθόσον ἐκείνη μὲν γίνεται ἑκουσίως καὶ πρὸς καλλωπισμὸν ἢ ἄλλον τινὰ λόγον, αὕτη δὲ ἀκουσίως καὶ δι' ἀμάθειαν. Εἴδη δὲ τῶν σχημάτων εἶνε κυρίως δέκα, ὑφ' ἃ ὑπάγονται ἄλλα εἰδικώτερα.

α΄) Σχῆμα κατὰ σύνεσιν ἢ κατὰ τὸ νοούμενον (§ 137).

Σχῆμα κατὰ σύνεσιν ἢ κατὰ τὸ νοούμενον λέγεται τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἰδίωμα ἐκεῖνο, καθ' ὃ ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου δὲν γίνεται κατὰ τὸν τύπον τῶν λέξεων, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῶν, ἤτοι

α') Ὄνομα περιληπτικὸν ἀριθμοῦ ἑνικοῦ συντάσσεται πολλάκις μετὰ ῥήματος ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ· π. χ. τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν· — ἡ πόλις τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον·

β') δεικτικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ μετοχικὸς προσδιορισμὸς τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, μόλον ὅτι ἀναφέρεται εἰς περιληπτικὸν ὄνομα, ἢ εἰς ὄνομα πόλεως ἢ χώρας ἑνικοῦ ἀριθμοῦ· π. χ. συγκαλέσας πᾶν τὸ στρατιωτικὸν ἔλεξε πρὸς αὐτοὺς (δηλ. τοὺς στρατιώτας) τοιάδε· — ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία· — μελέτω σοι περὶ τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχωρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν· — Θεμιστοκλῆς φεύγει ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν (τῶν Κερκυραίων) εὐεργέτης· — Γοργίας ὁ Λεοντῖνος διέτριψε περὶ Θετταλίαν, ὅτ' εὐδαιμονέστατοι (οἱ Θεσσαλοὶ) τῶν Ἑλλήνων ἦσαν· — τὸ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· — ὁ ὄχλος ἠθροίσθη θαυμάζοντες καὶ ἰδεῖν βουλόμενοι·

γ') εἰς ὄνομα ἑνικὸν δύναται ν' ἀναφέρηται ἀντωνυμία ἀριθμοῦ πληθ. διότι ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐννοεῖται καὶ τὸ πλῆθος, εἰς ὃ αὐτὸ ἀνήκει· π. χ. ὁ Τελευτίας. . . ἐβοήθει τοῖς τὰ αὐτῶν φρονοῦσι·

δ') ἐνίοτε τίθεται παράθεσις κατὰ γενικὴν ἀναφερομένη εἰς ἐπίθετον, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ μὲ γενικὴν οὐσιαστικοῦ· π. χ. Γοργείη κεφαλή, δεινοῖο πελώρου (= Γοργοῦς κεφαλή. . .).

ε') τίθεται ἐπίθετον ἢ μετοχὴ ἢ ἀντωνυμία, συμφωνοῦσα οὐχὶ πρὸς αὐτὸ τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ προσδιορίζει ἢ εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ συνώνυμον ἢ ἰσοδύναμον μὲ αὐτό· διὸ καὶ σχῆμα κατὰ τὸ συνώνυμον λέγεται· π.χ. μειράκιον καλὸς (= νεανίσκος)· — τέκνον φίλε (= φίλε παῖ ἢ υἱέ).

ϛ') Σχῆμα Ἀττικόν (§ 138).

Σχῆμα Ἀττικὸν λέγεται τὸ ἰδίωμα τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καθ' ὃ συντάσσεται οὐδέτερον πληθυντικὸν ὑποκείμενον ἄψυχον μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ· π.χ. *κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει·* — *τά τοι καλῶς εὑρημέν' ἔργα τῷ λόγῳ μηνύεται.*

Σημ. Ὅταν πρόκηται νὰ παρασταθῶσι τὰ πράγματα κεχωρισμένα καὶ νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἔννοια τοῦ πλήθους, τότε τίθεται τὸ ῥῆμα ἐν τῷ πληθυντικῷ· π. χ. *φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά.* Προσέτι τὸ ῥῆμα τίθεται ἐνίοτε ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ὅταν τὸ οὐδέτερον πληθυντικὸν ὑποκείμενον σημαίνῃ πρόσωπα (σχῆμα κατὰ τὸ συνώνυμον)· π. χ. *τὰ μειράκια κατεφρόνουν ὑμῶν·* ὡσαύτως καὶ ὅταν ἐξαίρηται ἡ πληθὺς τῶν ἐκ πολλῶν μερῶν συνισταμένων· π. χ. *ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσεως βασίλεια·* ἐπίσης καὶ ὅταν τὸ πληθυντικὸν οὐδέτερον προσδιορίζηται δι' ἀριθμοῦ· π.χ. *ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη.*

γ') Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος (§ 139).

Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος λέγεται τὸ ἰδίωμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ὃ τὸ ὅλον ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικήν, τίθεται παραθετικῶς ὁμοιοπτώτως τῷ μέρει· γίνεται δὲ τοῦτο

α') ὅταν δύο ἀντικείμενα τίθενται κατὰ τὴν αὐτὴν πτῶσιν, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον σημαίνει τὸ ὅλον, τὸ δὲ δεύτερον τὸ μέρος, ἐφ' ὃ καθ' αὐτὸ ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος πίπτει. π. χ. *Ἕκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας·*

β') ὅταν μετὰ οὐσιαστικὸν σημαῖνον ὅλον τι τίθεται κατὰ τὴν αὐτὴν πτῶσιν παραθετικῶς ἓν ἢ πλείονα μέρη αὐτοῦ, ἐνῷ ὤφειλε νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ σημαίνει τὸ ὅλον· π. χ. *οἱ ἄνθρωποι οἱ μὲν εἰσὶν ἀγαθοί, εἰ δὲ κακοὶ* (ἀντὶ τῶν ἀνθρώπων. . .)· — *οἱ γὰρ ψιλοὶ οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δὲ ἐσώθησαν.*

δ') Σχῆμα ἐλλείψεως (§ 140).

1. *Σχῆμα ἐλλείψεως* λέγεται τὸ ἰδίωμα ἐκεῖνο τῆς ἑλλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νικῆς γλώσσης, καθ' ὃ παραλείπεταί τι ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ὅπερ εὐκόλως νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων ἢ ἐκ τῆς χρήσεως· τοιουτοτρόπως ἐλλείπει πολλάκις τὸ ὑποκείμενον, τὸ κατηγορούμενον, τὸ συνδετικόν, τὸ ῥῆμα, τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἐπίθετόν τι· π. χ. *οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη* — *κοιμᾶσθαι βαθὺν* (ὕπνον) κτλ.

2. Εἴδη ἐλλείψεως εἶνε

α') ἡ *ἀποσιώπησις*, ἥτις συνίσταται ἐν τούτῳ ὅτι ὁ ῥήτωρ ἕνεκα αἰτίας τινός, καὶ δὴ πάθους, διακόπτει ὃν ἤρξατο λόγον αἰφνιδίως καὶ οὕτως ὁ λόγος μένει ἀτελής· π. χ. *ἐμοὶ μὲν. . . οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου.* Εἶδος ἀποσιωπήσεως εἶνε καὶ ἡ παράλειψις τῆς ἀποδόσεως ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς λόγοις· π. χ. *ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηται* (εὖ ἔχει), *εἰ δὲ μή, εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς*· τοῦτο δὲ λέγεται *σχῆμα ἀνανταπόδοτον.*

Σημ. Ἀντίθετον τοῦ ἀνανταποδότου εἶνε ὁ δυνητικὸς λόγος, ἀπόδοσις ὢν ὑποθετικῆς εὐκόλως νοουμένης προτάσεως· π. χ. *ἡδέως ἂν ἤκουσα* (εἰ ἐξῆν).

β') Ἡ *βραχυλογία*, ἤτοι ἡ διὰ βραχέων ἔκφρασις, καθ' ἣν φαίνεται μὲν ὅτι ἐλλείπει τι, νοεῖται ὅμως ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἑπομένων·

1) λέξις τις ἐν τοῖς ἡγουμένοις νοεῖται καὶ ἐν ἑπομένοις, καὶ τἀνάπαλιν, ὅπερ λέγεται *σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ*· π. χ. *ἐγὼ μὲν ἰατρός εἰμι, σὺ δὲ οὐκ εἶ* (ἰατρός)·—*ἅπαν θεοῦ μοι δῶμ'* (= ἅπαν θεοῦ δῶμ' ἐστί μοι δῶμ')·— *σύ τε Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς* (ἐσμέν)·

2) τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον νοεῖται ἐνίοτε καὶ συμπληροῦται ἔκ τινος λέξεως τῆς προηγουμένης προτάσεως, ὅπερ λέγεται *σχῆμα ἐξ ἀναλόγου*· π. χ. *τοῖς βοηθοῦσιν ἡ πόλις παρεχέτω μέχρι τριάκοντα ἡμερῶν σῖτον, ἐπὴν ἔλθῃ* (δηλ. ἡ βοήθεια)·

3) πολλάκις εἴς τινας φράσεις παραλείπεται τὸ ἀπαρέμφατον *ἰέναι*· π. χ. *παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4) Λέξις τις, ἥτις ἅπαξ κεῖται, πρέπει νὰ νοηθῇ δίς· π. χ. *ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων* (= ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο ποιεύμενα τὰ ὑπὸ Μήδων ποιεύμενα).

5) Ἐνίοτε νοεῖται ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἔκ τινος παθητικοῦ καὶ τἀνάπαλιν· π. χ. *ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων* (ἄρχητε) *μὴ ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνων ἄρχησθε· — καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων* (δηλ. ἀδικῶνται). Πολλάκις ἐκ ῥήματος ἢ ἀπαρεμφάτου νοεῖται ἀπαρέμφατον ἢ μετοχή· π. χ. *ἀφεὶς τὸ εἰς τὴν Χίον* (δηλ. πλεῖν) *ἔπλει εἰς τὴν Καῦνον· — ὥσπερ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα* (δηλ. ἄγοντες) *θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι.* Συνήθως, καὶ δὴ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, νοεῖται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ *οἶμαι* δὲ καὶ *μέλλω*· π. χ. *ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλιτε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα* (δηλ. πείσεσθαί σοι)· — *τὰς μὲν ἐπόρθουν, τὰς δὲ ἔμελλον* (δηλ. πορθεῖν), *ταῖς δὲ ἠπείλουν τῶν πόλεων* (πορθεῖν).

6) Πολλάκις ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὸ *ἀλλὰ* δὲ νοεῖται ἔκ τινος προηγουμένης ἀποφατικῆς λέξεως ἡ ἀντίθετος καταφατική. Οὕτω μετὰ τὸ *οὐδεὶς* νοεῖται ὡς ὑποκείμενον τὸ *πᾶς τις, ἢ πάντες, ἐκ τοῦ ἀπαγορεύειν καὶ τοῦ οὐκ ἐᾶν τὸ κελεύειν*· π.χ. *μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀληθὲς ᾖ σκοπείτω.*

7) Ἐπὶ τῶν φράσεων *οὐδὲν ἄλλο ἤ, ἄλλο τι ἢ* νοεῖται τὸ ῥῆμα *ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, εἶναι, συμβαίνειν*· π.χ. *μόνος ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο* (δηλ. ἐποίει) *ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο.*

8) Τὰ μετὰ προθέσεων καὶ μάλιστα τῆς *μετὰ* καὶ ἐξ σύνθετα ῥήματα λαμβάνονται ἐνίοτε προληπτικῶς· ὥστε πρὸς τῇ σημασίᾳ τοῦ συνθέτου ῥήματος νοεῖται καὶ ἡ σημασία τοῦ ἁπλοῦ· π.χ. *οἱ Ἀθηναῖοι μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὴ ποιήσασθαι* (= μεταγνόντες ἔγνωσαν).

9) Συντάσσονται δύο ἀντικείμενα μεθ' ἑνὸς ῥήματος, εἰς ὅπερ ἓν μόνον ἀντικείμενον ἁρμόζει, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου νοεῖται ἄλλο κατάλληλον ῥῆμα, ἢ τὸ αὐτὸ ἐπ' ἄλλης σημασίας· τοῦτο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λέγεται ζεῦγμα· π. χ. *οὔτε φωνὴν* (δηλ. ἀκούσει) *οὔτε τὴν μορφὴν ὄψει· — Πλάτων καὶ Κρίτων κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι* (δηλ. φασί).

γ') Τὸ *ἀσύνδετον σχῆμα*, καθ' ὃ ἔννοιαι παρατάσσονται ἀλλήλαις ἄνευ συνδέσμου, ὅταν ὁ λόγος γίνεται μετὰ σφοδρότητος καὶ πάθους· π. χ. *συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον.*

ε') Σχῆμα πλεονασμὸς (§ 141).

1. *Πλεονασμὸς* λέγεται ἡ ἐν τῷ λόγῳ χρῆσις λέξεων, ὧν ἡ ἔννοια περιέχεται ἐν ἄλλῃ τινὶ λέξει τῆς προτάσεως, ὡς *πάλιν αὖθις*. Αἱ τοιαῦται λέξεις φαίνονται μὲν ὅτι πλεονάζουσι, πράγματι ὅμως χρησιμεύουσι πρὸς ἀκριβεστέραν ἢ ἐντονωτέραν ἢ γραφικωτέραν παράστασιν τῶν ἐννοιῶν· π. χ. *εὐθέως παραχρῆμα ἀποθνήσκει· — ἐκ τῆς οἰκίας ἐξήγαγον τ' ἀνδράποδα· — νῦν ἐν τῷ παρόντι.*

2. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀγαπᾷ πρὸς μείζονα ἀκρίβειαν καὶ ἔμφασιν ἐννοίας τινὸς νὰ συνάπτῃ σύστοιχον λέξιν α') μετὰ ῥήματός τινος σύστοιχον ἀφῃρημένον οὐσιαστικὸν κατ' αἰτιατικήν. π. χ. *μάχην μάχεσθαι· — πόλεμον πολεμεῖν·* καὶ κατὰ δοτικήν· π. χ. *φεύγειν φυγῇ· — παιδείᾳ τινὶ παιδεύεσθαι·* β') μετὰ ῥήματος μετοχήν. π. χ. *ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες·* γ') ἐπίθετον μετὰ ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ κατὰ δοτικήν· π. χ. *ἡ γένει γενναία σοφιστική·* δ') ἐπίθετον ἢ ἐπίρρημα μετὰ ἐπιρρήματος (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ ποιηταῖς)· π. χ. *κρατῆρας δύο μεγάθει μεγάλους.*

3. Συχνὰ συνάπτεται ῥῆμα μετὰ προθέσεως σύνθετον μετὰ ἐπιρρήματος ὁμοίας πρὸς τὴν πρόθεσιν σημασίας· π. χ. *τὰς αἰτίας προέγραψε πρῶτον· — προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κορινθίοις.*

4. Συνώνυμα ἐπιρρήματα ἢ ἐπιρρηματικαὶ ἐκφράσεις συχνὰ συνάπτονται μετ' ἀλλήλων· π. χ. *ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι· — ἀληθῶς ὄντως.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Πολὺ συχνὰ συνάπτεται μετὰ τοῦ ὅλου τὸ μέρος διὰ τοῦ καί, τέ· π. χ. *Ἕκτορι μὲν καὶ Τρωσί· — ξὺν θεοῖσι καὶ Γῇ καὶ Δίκῃ.*

στ') Σχῆμα ἕλξεως (§ 142).

Ἕλξις λέγεται τὸ ἰδίωμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ὃ λέξις τις ἑλκομένη ὑπ' ἄλλης τινος λέξεως ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτήν.

1. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο

α') τὸ ἀναφορικὸν ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ δεικτικοῦ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό· σπανίως γίνεται καὶ τὸ ἐναντίον· π. χ. *Τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς τυγχάνει οὖσα ἀπὸ τῶν δώρων, ὧν παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν ;* (ἀντὶ ἃ παρ' ἡμῶν λαμβάνουσι. . . .)— *ἀπολαύω τῶν ἀγαθῶν ὧν ἔχω* (ἀντὶ ἃ ἔχω).

β') τὸ ῥῆμα ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου, ὅταν τοῦτο εἶνε οὐσιαστικόν, τίθεται κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ· π. χ. *τὸ μῆκος τοῦ ὀρύγματος ἑπτὰ στάδιοί εἰσι.* Καθ' ὁμοίαν ἕλξιν συμφωνεῖ ἡ μετοχὴ πολλάκις μὲ τὸ κατηγορούμενον· π. χ. *τὴν ἡδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὄν.*

γ') τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον, ὅταν εἶνε δεικτικὴ ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου, ἂν τοῦτο εἶνε οὐσιαστικόν, τίθεται συνήθως κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ· π. χ. *παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε. αὕτη* (ἀντὶ τοῦτο) *γὰρ ἀρίστη διδασκαλία.*

δ') Ἐνίοτε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ καθ' ἕλξιν συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος τοῦ κατηγορουμένου τοῦ οὐσιαστικοῦ τούτου· π.χ. *οὐδέποτ' ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἄδικον πρᾶγμα, ὅ γ' ἀεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται.*

ε') Πολλάκις πρότασις ὑποτελὴς στενῶς συνημμένη μετὰ τῆς κυρίας ἢ ἄλλης ὑποτελοῦς προτάσεως λαμβάνει τὸν χαρακτῆρα τῆς προτάσεως ταύτης καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἔγκλισιν· π.χ. *εἴη δ' ὅστις ἑταῖρος ἀπαγγείλειε τάχιστα Πηλείδῃ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σ') Πολλάκις λέξις τις, ἥτις ὤφειλε νὰ κῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, τίθεται ὡς ἀντικείμενον ἢ προσδιορισμὸς τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ ἄλλης τινὸς λέξεως τῆς προτάσεως· π. χ. *ἔδεε γὰρ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι* (ἀντὶ ἔδεε συμμαχίαν τινὰ. . .)· — *τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι*);

2. Εἰς τὴν ἕλξιν ὑπάγεται

α) ἡ *πρόληψις*· τὸ ὑποκείμενον δηλ. τῆς ὑποτελοῦς προτάσεως ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας γίνεται ἀντικείμενον αὐτοῦ. Γίνεται δὲ τοῦτο πρὸ πάντων ἐπὶ λεκτικῶν, γνωστικῶν καὶ φόβου σημαντικῶν ῥημάτων. Πολλάκις τὸ ὑποκείμενον τῆς ὑποτελοῦς προτάσεως κεῖται προληπτικῶς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὡς γενικὴ ἀντικειμενικὴ οὐσιαστικοῦ τινος· π.χ. *ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσι* (= ἡ ἀγγελία ὅτι αἱ πόλεις ἀφεστᾶσι).

β') ἡ *ὑπαλλαγή*, καθ' ἣν τὸ ἐπίθετον ἀντὶ νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ φυσικῶς ἀνήκει, συμφωνεῖ πρὸς ἄλλο· π. χ. *Θέτιδος εἰνάλιον γόνον* (ἀντὶ Θέτιδος εἰναλίας γόνος).

γ') Τὸ *ὑπερβατόν*, καθ' ὃ λέξις τις ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῆς λέξεως, μεθ' ἧς εἶνε συντεταγμένη δι' ἄλλων λέξεων μεταξὺ κειμένων· π. χ. *πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὄντες πλουτοῦσι πονηροὶ* (ἀντὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὄντες πονηροὶ πλουτοῦσι).

ζ') Σχῆμα χιαστὸν (§ 143).

Χιαστὸν σχῆμα λέγεται ἐκείνη ἡ σύνταξις, καθ' ἣν δύο λέξεις ἢ προτάσεις ἀναφέρονται εἰς δύο προηγουμένας λέξεις ἢ προτάσεις κατ' ἀντίστροφον τάξιν· π. χ. *οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων*, τοῦ μὲν ὀλλυμένων ἀναφερομένου εἰς τὸ *οἰμωγή*, τὸ δὲ *ὀλλύντων* εἰς τὸ *εὐχωλή*, ὡς

οἰμωγὴ ὀλλύντων X εὐχωλὴ ὀλλυμένων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

η') Σχῆμα πρωθύστερον (§ 144).

Σχῆμα ὕστερον πρότερον ἢ πρωθύστερον λέγεται ἡ πλοκὴ ἐκείνη τοῦ λόγου, καθ' ἣν προτάσσεται τὸ φύσει ὕστερον καὶ ἐπιτάσσεται τὸ φύσει πρότερον· π. χ. θρέψασα τεκοῦσά τε πότνια μήτηρ (ἀντὶ τεκοῦσα καὶ θρέψασα).

θ') Σχῆμα ἀνακόλουθον (§ 145).

Σχῆμα ἀνακόλουθον λέγεται ἐκείνη τῶν λέξεων ἢ προτάσεων σύνταξις, καθ' ἣν ὁ λόγος δὲν βαίνει μέχρι τέλους ὡς ἤρξατο, ἀλλὰ μεταβάλλεται οὕτως, ὥστε τὸ τέλος δὲν συμφωνεῖ συντακτικῶς πρὸς τὴν ἀρχήν. Γίνεται δὲ κατὰ πολλοὺς τρόπους, ὧν σημειοῦμεν τοὺς κυριωτάτους·

α') Ὀνομαστικὴ μετοχῆς ἀναφέρεται εἴς τινα λέξιν τῆς προτάσεως κειμένην κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ αἰτιατικήν· π. χ. ἔδοξεν αὐτοῖς (ἐψηφίσαντο αὐτοὶ) οὐ τοὺς παρόντας μόνους ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μιτυληναίους ἐπικαλοῦντες (ἀντὶ ἐπικαλοῦσι)· — ἀποβλέψας πρὸς τοῦτον τὸν στόλον ἔδοξέ μοι πάγκαλος εἶναι (ἀντὶ ἀποβλέψαντι... παγκάλῳ εἶναι).

β') Ἐνίοτε προτάσσεται ὀνομαστικὴ οὐσιαστικοῦ μετὰ μετοχῆς καὶ ἀντὶ ν' ἀκολουθήσῃ ῥῆμα ἔχον ὑποκείμενον τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο, μεταβάλλεται ὁ λόγος οὕτως, ὥστε ἥρμοζεν ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς γενικὴ ἀπόλυτος· π. χ. ἐκεῖνοι εἰσελθόντες εἶπεν ὁ Κριτίας.

γ') Πολλάκις ἄρχεται ὁ λόγος δι' αἰτιατικῆς, εἶτα δὲ μεταβάλλεται οὕτως, ὥστε ἡ αἰτιατικὴ μένει ἀνανταπόδοτος· π. χ. τὸν ὅρμον, ὃν ἐπεσκεύασας, ὀρχουμένης μου τῆς γυναικός, ἡ βάλανος ἐκπέπτωκεν ἐκ τοῦ τμήματος· — τὸ μὲν οὖν σύνταγμα καὶ τὸν χρόνον... ἀρκούντως δεδήλωται. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ συνήθως ἐξηγεῖται διὰ τοῦ ὡς πρός· π. χ. τὸν δὲ πόνον, τὸν κατὰ τὸν πόλεμον... ἀρκείτω ἡμῖν καὶ ἐκεῖνα (= ὡς πρὸς δὲ τὸν πόνον... ἀρκείτω).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ') Συνηθέστατα γίνεται ἀνακολουθία, ὅταν παρεμπίπτωσι δευτερεύουσαι προτάσεις· π. χ. *ἀλλὰ μήν, ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι· οἶδα μὲν γὰρ* κ.τ.λ. Οὕτω συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐλλείπῃ ἡ ἀπόδοσις· π. χ. *ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετὴς ἦν ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν ἅτε καὶ φυγὼν ὑπὸ τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε λέγων ὅτι οὐκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν εἴ τις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου, τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς μηδὲν κακὸν εἰργάζετο· ἐπεὶ καὶ ἐγώ, ἔφη, καὶ σὺ πολλὰ δὲ τοῦ ἀρέσκειν ἕνεκα τῇ πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπράξαμεν· ὁ δέ, ἔτι γὰρ οἰκείως ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει, ἀντέλεγεν ὅτι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν.*

ι') Σχῆμα Βοιώτιον ἢ Πινδαρικόν (§ 146).

Σχῆμα *Βοιώτιον* ἢ *Πινδαρικὸν* λέγεται ἡ σύνταξις ἐκείνη, καθ' ἣν τίθεται ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ ἀριθμοῦ· τὸ σχῆμα τοῦτο ἀπαντᾷ συνήθως παρὰ ποιηταῖς καὶ δὴ παρὰ Πινδάρῳ· π. χ. *ὕμνοι τέλεται· — ἔστιν ἔμοι γε καὶ βωμοί.*

Β') Περὶ λεκτικῶν τρόπων (§ 147).

Πλὴν τῶν σχημάτων ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ λεκτικοί τινες τρόποι τῆς ῥητορικῆς, καθ' οὓς ἡ κυρία σημασία τρέπεται εἰς ἄλλην τινὰ ἀνάλογον, ἢ ἐναντίαν, ἢ συγγενῆ· τούτων σημειοῦμεν τούςδε μόνον·

α') *Ἐπαναφορά,* ὅταν τὰ κῶλα ἢ αἱ προτάσεις ἀρχίζωσιν ἀπὸ τὴν αὐτὴν λέξιν· π. χ. *μέχρι τοῦδε Δασθένης φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου, ἕως προύδωκεν Ὄλυνθον· μέχρι τοῦδε Τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε Θήβας· μέχρι τούτου Εὔδικος καὶ Σῖμος, οἱ Λαρισσαῖοι, ἕως Θετταλίαν ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησαν.*

Β') *Συνωνυμία,* ὅταν μετὰ πάθους τοῦ λέγοντος ἐπαναλαμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βάνηται τὸ αὐτὸ μὲ διάφορα ταὐτόσημα ὀνόματα· π. χ. ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ θέατρον, καὶ τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ ἀγῶνα, ὤκνησαν, εἴασαν, οὐδεὶς ἥψατο.

γ') Ἀντιπαράθεσις, ὅταν ἐναντίαι ἔννοιαι συγκρίνωνται πρὸς ἀλλήλας, καὶ δὴ ὅταν τίθενται λέξεις ἀντίθετοι· π. χ. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δὲ ἐφοίτων· — ἐχόρευες, ἐγὼ δὲ ἐχορήγουν.

δ') Εἰρωνεία, ὅταν λέγωνται μετὰ πικρίας τὰ ἐναντία τοῦ ἀληθοῦς· π. χ. ὁ καλὸς οὗτος, ὁ τοὺς νόμους διατηρῶν καὶ τὴν πολιτείαν συνιστῶν (ἀντὶ ὁ κακὸς οὗτος καὶ παράνομος καὶ φθορεὺς τῆς πολιτείας).

ε') Μεταφορά, ἤτοι ὁ λεκτικὸς ἐκεῖνος τρόπος, καθ' ὃν αἱ λέξεις μεταφέρονται ἀπὸ τῆς κυρίας σημασίας εἰς ἄλλην ἔχουσαν ὁμοιότητα πρὸς αὐτήν· π. χ. ποιμὴν λαῶν (ἀντὶ ἄρχων)· — σιδήρειον στῆθος· — ἀδαμάντινον τεῖχος.

1) Συνεκδοχή, ἤτοι ὁ λεκτικὸς τρόπος, καθ' ὃν τίθεται ἁ) ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὕλης κατεσκευασμένου πράγματος· π. χ. ἔρρει τὰ κᾶλα (= τὰ πλοῖα)· 2) τὰ πολλὰ ἀντὶ τοῦ ἑνός· π. χ. στήθη (ἀντὶ στῆθος)· 3) τὸ ἓν ἀντὶ τῶν πολλῶν· π. χ. Χαλκιδεὺς (= οἱ Χαλκιδεῖς)· 4) τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου, καὶ τἀνάπαλιν· π. χ. ἴθι στέγης ἔσω (= οἴκου)· — κολεὸν νεοπρίστου ἐλέφαντος (ἀντὶ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ).

ζ') Μετωνυμία, ἥτις εἶνε συγγενὴς τῇ συνεκδοχῇ καὶ καθ' ἣν τίθεται 1) τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρετοῦ ἢ κυρίου ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐφευρεθέντος ἢ ὑποτεταγμένου πράγματος· π. χ. σπλάγχνα ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο (= τοῦ πυρός)· 2) τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως ἀντὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ· π. χ. ὁ Ὅμηρος (ἀντὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη)· 3) ἡ αἰτία ἀντὶ τοῦ ἀποτελέσματος· π. χ. Βάκχος (ἀντὶ οἶνος)· — Ποσειδῶν (ἀντὶ θάλασσα)· 4) τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου· π. χ. πόλις (ἀντὶ πολῖται)· 5) τὸ ἀφῃρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου· π. χ. πλοῦτος (ἀντὶ πλούσιοι)· — θεραπεία (ἀντὶ θεράποντες)· 6) τὸ σημεῖον ἀντὶ τοῦ σημαινομένου· π. χ. ἐλαία (ἀντὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰρήνη·— *δάφνη* (ἀντὶ νίκη)·— *συμμαχία* (ἀντὶ σύμμαχοι)· — *πρεσβεία* (ἀντὶ πρέσβεις).

η') *Ἀντονομασία*, ἤτοι ὁ λεκτικὸς τρόπος, καθ' ὃν τίθεται τὸ πατρωνυμικὸν ἀντὶ τοῦ κυρίου· π. χ. *Πηλείδης* (ἀντὶ Ἀχιλλεύς)·— *Ἀτρεῖδαι* (ἀντὶ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος).

θ') *Ὀνοματοποιία*, ὅταν τὸ ὄνομα πλάττηται ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ σημαινομένου· π. χ. *φλοῖσβος* (ἡ κίνησις τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης)·— *βόμβος* (τῶν μελισσῶν ἡ φωνή).

ι') *Κατάχρησις*, ὅταν ἀναγκάζηταί τις νὰ δώσῃ εἴς τι πρᾶγμα ὄνομα κατ' ἀναλογίαν ἄλλου πράγματος· π.χ. *ὀφθαλμὸς ἀμπέλου*·— *χεῖλος ποτηρίου*.

ια') *Περίφρασις*, ἤτοι ἡ διὰ πλειόνων λέξεων ἔκφρασις ἐννοίας, ἥτις ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῇ δι' ὀλιγωτέρων· π. χ. *μάθησιν ποιοῦμαι* (ἀντὶ μανθάνω)· — *δι' ὀργῆς ἔχω* (ἀντὶ ὀργίζομαι)· — *Δήμητρος καρπὸς* (ἀντὶ σῖτος)·— *ὄνομα ἔχω* (ἀντὶ ὀνομάζομαι).

ιβ') *Λιτότης*, ὅταν ἔννοια καταφατικὴ ἐκφράζηται δι' ἀντιθέτων λέξεων ἀποφατικῶς· π. χ. *οὐκ ἄγνωστα* (= γνωστά)· — *οὐ πολλοὶ* (= ὀλίγοι)·— *οὐχ ἥκιστα* (= μάλιστα).

ιγ') *Ὀξύμωρον*, ὅταν δύο ἀντιφατικαὶ (ἀντίθετοι) λέξεις συμπαρατίθενται οὕτως, ὥστε νὰ φαίνηται ἀντίφασίς τις τῶν ἐννοιῶν· π. χ. *σπεῦδε βραδέως*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α') Περί τινων μορίων (§ 148).

Ἀκμήν, εἶνε ἐπίρρημα αἰτιατικοφανὲς καὶ σημαίνει ἀκόμη τώρα, ἀδιακόπως π. χ. σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ.

Ἅμα λαμβάνεται ὁτὲ μὲν ὡς πρόθεσις, συντασσόμενον μετὰ δοτικῆς, π.χ. ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ὁτὲ δὲ ὡς ἐπίρρημα συντασσόμενον α') μετὰ μετοχῆς χρονικῆς· π. χ. ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη· β') μετὰ ῥήματος, ἐπιφερομένης ἄλλης προτάσεως συνδεομένης διὰ τοῦ καί· π. χ. ἅμα διαλλάττονται καὶ τῆς ἔχθρας τῆς προσγεγενημένης ἐπιλανθάνονται.

Ἀμέλει, κυρίως εἶνε β' πρόσ. τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀμελῶ (= μή σε μέλῃ)· λαμβάνεται δὲ καὶ 1) ἀντὶ ἐπιρρήματος βεβαιωτικοῦ ἢ διασαφητικοῦ βεβαίως, τῷ ὄντι, δηλαδή· 2) ἀντὶ συνδέσμου αἰτιολογικοῦ ἢ συλλογιστικοῦ.

Γὲ εἶνε μόριον α') βεβαιωτικὸν = βεβαίως, μάλιστα· π. χ. εἴ γε οὕτως ἐγίγνωσκε· β') ἐπιτατικὸν = μάλιστα· π. χ. παρῆσάν τινες καὶ πολλοί γε = καὶ πολλοὶ μάλιστα· γ') ἐλαττωτικὸν = τοὐλάχιστον· π. χ. ταῦτ' ἔγωγε οὐχ ὁρῶ· — εἰ μὴ ὅλον, μέρος γε· δ') αἰτιολογικόν, ὅταν συνάπτηται μετ' ἀναφορικῶν ἢ συνδέσμων· π. χ. ἄτοπα λέγεις, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγεῖσθαι· — καί γε αἱ τοιαῦται ὅμοιαί μοι δοκοῦσι τοῖς Αἰγυπτίοις ἱεροῖς.

Γοῦν σύνδ. ἰσχυρότερος τοῦ γέ· α') ἐλαττωτικός· π. χ. Ἕλληνες ἀπὸ γοῦν τοῦ σχήματος· β') συμπερασματικὸς ἢ συλλογιστικός· π.χ. ἔδοξε γοῦν· γ') αἰτιολογικός· π.χ. οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε· δ') ἐπεξηγηματικὸς = δῆλα δή, π.χ. δοκεῖς τἀναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέναι· — ζῇς γοῦν οὕτως, ὡς...

Δῆθεν μόριον σημαῖνον μετὰ ἢ ἄνευ εἰρωνείας ὅτι τὸ λεγόμενον εἶνε ψευδὲς καὶ φαινομένη αἰτία (πρόφασις)· π. χ. οἱ μὲν αὐτὸν ἐλαύνοντα εἰς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν (ἠθέλησαν τάχα νὰ φονεύσωσι).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δήπου, σύνθετον ἐκ τοῦ δή (=βεβαίως) καὶ τοῦ πού = ἴσως· π. χ. οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι (= βεβαίως ἴσως, ἢ βεβαίως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι).

Δήπουθεν = δήπου.

Δῆτα = δή, σύνηθες ἐν τοῖς διαλόγοις· π.χ. ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; οὐ δῆτα.

Ἐκποδὼν ἐπίρρημα τόπου (= μακρὰν) συντασσόμενον μετὰ γενικῆς· π. χ. ἐκποδὼν. . . τοῦδ' ἔχειν μιάσματος· — ὅπου χθονὸς τῆσδ' ἐκποδὼν μάλιστ' ἔσει. Μετὰ συνδετικοῦ δὲ ῥήματος τιθέμενον συντάσσεται δοτικῇ· π.χ. ἐκποδὼν εἶναι νέοις· — ἐκποδὼν ἐκεῖνος αὐτοῖς ἐγένετο.

Ἑξῆς συντασσόμενον μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς· π. χ. τοῦ Πλούτωνος ἑξῆς· — (γωνίαν) τῆς ἀμβλυτάτης.... ἐφεξῆς γεγονυῖαν· — ἑξῆς τοῖς ἄλλοις.

Ἢ ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν = ἀληθῶς, βεβαίως, τιθέμενον ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως· π. χ. ἢ καλῶς λέγεις. Συνήθως συνάπτεται μετὰ τοῦ μήν, μέν, εἰς δήλωσιν ἰσχυρᾶς βεβαιώσεως καὶ δὴ ἐπὶ ὅρκου καὶ ὑποσχέσεως· π. χ. ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος... φιλεῖν οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· — νὴ τὸν κύνα. . . ἢ μὲν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· — ἢ μέν τοι τάδε πάντα τελείωται, ὡς ἀγορεύω. Ὡσαύτως μετὰ τοῦ ἄρα καὶ γάρ· π. χ. ἢ ἄρα σὺν μεγάλῃ ἀρετῇ ἐκτήσω ἄκοιτιν· — ὦ γενναῖος, εἴθε γράψειεν, ὡς χρὴ κτλ. . . . ἢ γὰρ ἂν ἀστεῖοι εἶεν οἱ λόγοι. Μετὰ τοῦ ἢ τίθεται τὸ πού, ἵνα κολάσῃ τὴν σημασίαν αὐτοῦ (= ἴσως, νομίζω· π. χ. ἢ που ταχέως ἂν ἠνέσχετό τις ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοιοῦτον ἔργον.

Καὶ γὰρ σύνδεσμοι, ὧν ὁ μὲν καὶ εἶνε ἐπιδοτικός, ὁ δὲ γὰρ αἰτιολογικός· π. χ. καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο (= διότι καὶ αὐτός)· ὡσαύτως καὶ ὅταν ἐπαναλαμβάνηται μετὰ τὸν γάρ· π. χ. καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις.

Μὴν μόριον α') βεβαιωτικόν, οὐδέποτε τιθέμενον ἐν ἀρχῇ προτάσεως· π. χ. ἴστε μὴν Αἴαντος ἀλκὴν φρόνιμον· β') ἀντι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θετικὸν πρὸς προηγουμένην πρότασιν διὰ τοῦ *μὲν* ἐκφερομένην· π. χ. *καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια καὶ μόνιμον, ἔοικε μὴν οὐ ῥᾴδιον εἶναι πείθειν*· γ') μετὰ προστακτικῆς σημαίνει ἐπιθυμίαν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ποθουμένου· π. χ. *ὅρα γε μήν*· — *εἰ δ' ἄγε μήν, πείρησαι.*

Ὅσον οὐ ἢ *ὁσονοὺ* λέγεται ἐπὶ χρόνου, οὐ πολὺ ἀπέχοντος τοῦ ἐνεστῶτος = σχεδόν· π. χ. *χρὴ πρὸς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον χωρίον προσλαβεῖν.* Τὸ δὲ *ὅσον οὔπω* (οὐδέπω) σημαίνει εὐθὺς μετ' ὀλίγον· π. χ. ἐλέγετο, ὅτι. . *Πῶλος ὅσον οὔπω παρείη ἤδη.*

Οὐδέποτε συντάσσεται μετὰ παντὸς χρόνου τῆς ὁριστικ. πλὴν τοῦ παρακειμένου· ἑπομένως ἀναφέρεται εἰς χρόνον παρελθόντα, ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα· ἔτι δὲ καὶ μετ' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ *ἄν.*

Οὐδέπω λέγεται ἐπὶ πραγμάτων παρελθόντων ἢ ἐνεστώτων, ἅπερ δὲν ἐγένοντο ἀκόμη (= ὄχι ἀκόμη, ὄχι ἕως τώρα), καὶ συντάσσεται μετὰ παρῳχημένου ἢ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς· π. χ. *παρῆσαν δὲ οὐδέπω*· — *οὐδέπω τρία ἔτη ἐστί.*

Οὐδεπώποτε λέγεται ἐπὶ πραγμάτων παρελθόντων, ἅτινα δὲν ἐγένοντο ἀκόμη (= ποτὲ ἀκόμη ἕως τώρα) καὶ συντάσσεμετὰ παρῳχημένου τῆς ὁριστικῆς.

Οὐκέτι (καὶ *μηκέτι*) λέγεται ἐπὶ πραγμάτων, ἅτινα δὲν ἐγένοντο, οὐδὲ δύνανται πλέον νὰ γείνωσι, διότι παρῆλθεν ὁ κατάλληλος καιρός· π. χ. *οὐκέτι ἔσται καιρός.*

Οὔπω (καὶ *μήπω*) λέγεται ἐπὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐγένοντο ἀκόμη, δυνατὸν ὅμως νὰ γείνωσιν ἐν τῷ μέλλοντι· π. χ. *οὔπω καιρός ἐστι* (ἢ *οὔπω ἐγένετο*).

Πὲρ μόριον βεβαιωτικὸν (= ἀκριβῶς, ἴσα-ἴσα), ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τίθεται μετὰ τῶν ἀναφορικῶν καὶ τοῦ *εἰ*· π. χ. *οἷός περ αὐτὸς ἦν*· — *εἴ περ ἦν ἀνὴρ ἀγαθός.* Μετὰ μετοχῆς συνταασσόμενον ἔχει σημασίαν ἐναντιωματικήν· π. χ. *τάφον γὰρ αὐτῷ... γυνή περ οὖσα*· — *ἀγαθός περ ὤν.*

Πὼ μόριον ἐγκλιτικὸν α') χρονικὸν συνήθως μετὰ ἀποφατικῶν λέξεων τιθέμενον· π. χ. *οὐδείς πω ἦλθεν* (οὐδεὶς ἀκόμη)· β') ἀπορηματικὸν τιθέμενον ἐν ἐρωτήσει· π. χ. *τίς πω;*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πώποτε ἐπίρρημα χρονικόν, συντασσόμενον μετὰ παντὸς χρόνου τῆς ὁριστικῆς = καμμίαν φορὰν ἕως τώρα· π. χ. ὅσοι πώποτε ἀκηκόατε. Μετὰ ἀρνήσεως δὲ ἰσοδυναμεῖ τῷ ποτὲ ἀκόμη ἕως τώρα· π. χ. οὐκ ἔφαγον πώποτε.

Τάχα ἐπίρρημα α') χρονικὸν (= ταχέως)· β') εἰκαστικὸν (= ἴσως) συντασσόμενον μετὰ ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς μετὰ τοῦ δυνητικοῦ ἄν· π. χ. τάχ' εἶπε· — τάχ' ἂν εἴποι.

Τοὶ (ἀρχαία δοτικὴ = τῷ) μόριον ἐγκλιτικὸν α') βεβαιωτικόν, σημαῖνον βεβαίωσιν μετά τινος ἀμφιβολίας· π. χ. ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι· — ἐπ' αὐτὸ γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν· β') συμπερασματικόν· π.χ. ταύτης τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι· γ') περιοριστικὸν (= γε) συνήθως μετὰ ἀντωνυμιῶν· π. χ. ἐγώ τοι, ἡμεῖς τοι, οὗτός τοι, οὗτοί τοι, ταῦτά τοι, ὁπόσα τοι.

Ὥσπερ ἂν εἰ ὁμοιωματικὸς ὑποθετικὸς σύνδεσμος, λεγόμενος συνήθως κατ' ἔλλειψιν τοῦ ῥήματος, εἰς ὃ ἀποδίδοται ὁ ἄν· π. χ. ὁμοίως διεφθάρησαν ὥσπερ ἂν (διεφθάρησαν) εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπολέμησαν.

Β') Φράσεις τινές (§ 149).

Ἀλλ' ἤ. Μετὰ προηγουμένην ἄρνησιν ἢ μετὰ ἐρώτησιν ἀρνητικῆς ἐννοίας καὶ δὴ μετὰ τοῦ ἄλλος ἢ ἕτερος συνάπτεται ὁ ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἢ καὶ ἔχει σημασίαν ἐξαιρετικὴν = πλήν· π.χ. ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν· — οἱ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτούς.

Ἄλλως τε καί, ἄλλως τε κἄν, ἄλλως τε καὶ εἰ = καὶ μάλιστα, καὶ πρὸ πάντων, καὶ ἰδίως, τιθέμεναι πρὸ ὑποθετικῶν ἢ χρονικῶν προτάσεων ἐξαίρουσι τὰ ἐπιφερόμενα· συντάσσονται δὲ τὸ ἄλλως τε καὶ μεθ' ὁριστικῆς ἢ μετοχῆς, τὸ δὲ ἄλλως τε κἂν μεθ' ὑποτακτικῆς, τὸ δὲ ἄλλως τε καὶ εἰ μετ' εὐκτικῆς· π. χ. τὴν Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διιέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δή· — ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὄντας· — πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίνει· — ἄλλως τε καὶ εἰ λαμβάνοιμι.

Σημ. Ἐνίοτε λείπει ὁ *καί*, ἢ χωρίζεται δι' ἄλλης λέξεως· π.χ. *ἔφη δεῖν τοὺς μήτε λόγῳ μήτ' ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας..., ἄλλως τ' ἐὰν πρὸς τούτῳ καὶ θρασεῖς ὦσι· — ἄλλως τε πάντως καὶ κασιγνήταις πατρός.*

Ἅμ' ἔπος καὶ ἅμ' ἔργον ἢ *ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον*, λέγονται παροιμιακῶς, ὅταν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῇ, ὅτι σὺν τῷ λόγῳ γίνεται εὐθὺς καὶ ἡ πρᾶξις.

Εἰ καί τις ἄλλος, εἴ τις καὶ ἄλλος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος λέγονται κατ' ἔλλειψιν τοῦ ἀνωτέρω ἢ κατωτέρω ῥήματος· σημαίνουσι δὲ ὑπεροχὴν καὶ ἰσοδυναμοῦσι τῷ μᾶλλον ἢ ἄλλος τις· π. χ. *εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνήρ, καὶ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι· — ἐγὼ δ', εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ προσηκόντως εἴρηται, νομίζω κἀμοὶ νῦν ἁρμόττειν εἰπεῖν·* ὁμοίως *εἴπερ ποτέ, εἴπερ που, εἴ (περ) που καὶ ἄλλοθι καὶ* ἰσοδυναμοῦσι τῷ μᾶλλον ἢ ἄλλοτέ ποτε, μᾶλλον ἢ ἄλλοθί που κτλ.

Ἐῶ χαίρειν λέγεται ἐπὶ περιφρονήσεως ἢ ἀδιαφορίας· π.χ. *τὴν τοιαύτην φιλίαν ἐῶ χαίρειν.*

Καὶ ταῦτα φράσις ἐλλειπτικὴ τοῦ *ποιεῖν* ἢ *γίγνεσθαι* = καὶ μάλιστα· π. χ. *παρόψει οὖν με, καὶ ταῦτα φίλος ὤν.*

Μόνον οὐ ἢ *μονονοὺ* φράσις κολαστικὴ τῆς ἐννοίας = σχεδόν· π. χ. *σὺ μόνον οὐ προσκυνεῖς* = τοῦτο μόνον λείπει, ὅτι δὲν προσκυνεῖς, πάντα δὲ τὰ ἄλλα πράττεις = σχεδὸν προσκυνεῖς.

Οὐκ ἔστιν ὅπως λέγεται ἐπὶ ἀποφάσεως καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον· π. χ. *οὐκ ἔστιν ὅπως ἡσυχίαν σχήσει* = δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἡσυχάσῃ· *οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ* λέγεται ἐπὶ καταφάσεως καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ πάντως· π. χ. *οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν* = πάντως ὁμονοήσομεν.

Πῶς γάρ; πῶς γὰρ οὔ; πῶς δ' οὔ; μόρια βεβαιωτικὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς ἐρωτήσεις ἢ εἰς τὰς ἐρωτηματικὰς ἀπο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κρίσεις· π. χ. ὁ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ οὐδ' ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον ; πῶς γάρ ; (= ὄχι βεβαίως)· — ὁρᾷς οὖν ἡμᾶς ὅσοι ἐσμέν; πῶς γὰρ οὔ· (=βεβαίως, μάλιστα)· — ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει ; πῶς δ' οὔ ; (= βεβαίως).

Τί παθών, τί μαθὼν λέγονται ἐπὶ ἐπιπλήξεως καὶ ἰσοδυναμοῦσι τῷ τί ; (= διὰ τί ;).

ΤΕΛΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ὁρισμὸς συντακτικοῦ, προτάσεως καὶ λόγου § 1 σελ. 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Εἴδη προτάσεως . . . . . » 2 » 4

Α΄) Ἁπλῆ πρότασις . . . . . » 3 » 4

ά) Ὑποκείμενον . . . . . » 4 » 4

β΄) Κατηγόρημα . . . . . » 5 » 6

1. *Ῥηματικὸν κατηγορούμενον ἢ ῥῆμα* . . . . . » 6 » 6

2. *Τὸ συνδετικόν* . . . . . » 7 » 8

3. *Τὸ κατηγορούμενον* . . . . . » 8 » 10

Β΄) Σύνθετος πρότασις . . . . . » 9 » 12

ά) Συμφωνία τοῦ ῥήματος πρὸς πλείονα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα . . . . . » 10 » 31

β΄) Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς πλείονα τοῦ ἑνὸς κατηγορούμενα . . . » 11 » 14

Γ΄) Ἐπηυξημένη ἢ συμπεπληρωμένη πρότασις . . . . . » 12 » 15

Ι. Προσδιορισμοί . . . . . » 13 » 16

Α΄) Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί . . . . . » 14 » 16

ά) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί . . . . . » 15 » 16

β΄) Οὐσιαστικοὶ προσδιορισμοί . . . . » 16 » 17

Β΄) Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί . . . . » 17 » 24

ά) Προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου . . . . . » 18 » 24

β΄) Προσδιορισμὸς τοῦ τόπου . . . . . » 19 » 25

γ΄) Προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου . . . . » 20 » 26

δ΄) Προσδιορισμὸς τοῦ ὀργάνου . . . . » 21 » 27

έ) Προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ . . . . . » 22 » 27

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ς') Προσδιορισμὸς τοῦ κατά τι. . . § 23 σελ. 28
ζ') Προσδιορισμὸς τοῦ αἰτίου. . . . » 24 » 28
II. Ἀντικείμενον . . . . . » 25 » 30
α') Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν . . . . » 26 » 31
β') Ἀντικείμενον κατὰ δοτικὴν . . . . » 27 » 33
γ') Ἀντικείμενον κατὰ αἰτιατικὴν . . · » 28 » 34
δ') Ἀντικείμενον κατὰ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν . . . . . » 29 » 34
ε') Ἀντικείμενον κατὰ γενικ. καὶ δοτικ. » 30 » 35
ς') Ἀντικείμενον κατ' αἰτιατ. καὶ δοτικ. » 31 » 36
ζ') Ἀντικείμενον κατὰ αἰτιατ. διπλῆν . » 32 » 37

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τὰ διάφορα μέρη τοῦ λόγου ἐν τῇ συντάξει § 33 σελ. 38
Α') Περὶ τοῦ ῥήματος
I. Εἴδη τοῦ ῥήματος. . . . . » 34 » 38
α') Ἐνεργητικά . . . . . » 35 » 39
β') Παθητικά . . . . . » 36 » 40
γ') Μέσα. . . . . » 37 » 41
1. Μέσα αὐτοπαθῆ . . . . . » 38 » 42
2. Μέσα ἀλληλοπαθῆ. . . . . » 39 » 43
3. Μέσα διάμεσα. . . . . » 40 » 43
δ') Ἀπρόσωπα ῥήματα. . . . . » 41 » 43
II. Τύποι τοῦ ῥήματος
α') Περὶ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος . . . » 42 » 44
1. Ἡ σημασία τῶν χρόνων ἐν τῇ ὁριστικῇ
α') Ὁ Ἐνεστὼς . . . . . » 43 » 45
β') Ὁ Παρατατικὸς . . . . . » 44 » 46
γ') Ὁ Ἀόριστος . . . . . » 45 » 47
δ') Ὁ Μέλλων. . . . . » 46 » 47
ε') Ὁ Παρακείμενος . . . . . » 47 » 48
ς') Ὁ Ὑπερσυντέλικος . . . . » 48 » 48
ζ') Ὁ Τετελεσμένος μέλλων . » 49 » 49

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἡ σημασία τῶν χρόνων ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι . . . . . § 50 σελ. 49
β') Περὶ τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ῥήματος » 51 » 49
1. Ἡ ὁριστικὴ . . . . . » 52 » 50
2. Ἡ ὑποτακτικὴ . . . . . » 53 » 51
3. Ἡ εὐκτικὴ . . . . . » 54 » 51
4. Ἡ προστακτικὴ . . . . . » 55 » 52
5. Τὸ ἀπαρέμφατον. . . . . » 56 » 52
α') Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ῥῆμα . » 57 » 52
1. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. . . . . » 58 » 53
2. Τὸ κατηγορούμενον ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου . . . . » 59 » 54
3. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. . . . . » 60 » 54
4. Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου . . . . . » 61 » 54
β') Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα » 62 » 55
6. Ἡ μετοχὴ . . . . . » 63 » 57
α') Ἡ μετοχὴ ὡς ῥῆμα. . . . » 64 » 57
β') Ἡ μετοχὴ ὡς ὄνομα . . . » 65 » 57
1. Ἡ μετοχὴ ἐπιθετικῶς. . » 66 » 57
2. Ἡ μετοχὴ κατηγορηματικῶς . . . . . » 67 » 58
3. Ἡ μετοχὴ παραθετικῶς . » 68 » 61
7. Τὰς εἰς τὸς καὶ τέος ἐπίθετα . » 69 » 63
Β') Περὶ ἄρθρου
α') Σημασία τοῦ ἄρθρου . . . . . » 70 » 64
β') Τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν » 71 » 67
γ') Τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν ἐπιθέτων. . » 72 » 67
δ') Ἐπιθετοποιὸς καὶ οὐσιαστικοποιὸς δύναμις τοῦ ἄρθρου . . . » 73 » 68

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γ') Περὶ ἀντωνυμιῶν . . . . . § 74 σελ. 68
α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι . . . . » 75 » 68
β') Ἡ ὁριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία αὐτὸς . . . . . » 76 » 69
γ') Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι . . . . » 77 » 69
δ') Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι . . . . . » 78 » 70
ε') Ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία . . . . » 79 » 72
ς') Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι . . . . » 80 » 72
ζ') Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι . . . » 81 » 73
η') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι . . . » 82 » 75
θ') Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι . . . . . » 83 » 76
ι') Αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι . . » 84 » 77
Δ') Περὶ ἐπιρρημάτων . . . . . » 85 » 77
Ε') Περὶ συνδέσμων . . . . , ... » 86 » 80
Ϛ') Περὶ ἐπιφωνημάτων . . . . . » 87 » 80
Ζ') Περὶ προθέσεων . . . . . » 88 » 81
α') Προθέσεις μονόπτωτοι . . . . . » 89 » 81
Ἡ ἐκ . . . . . » 90 » 81
Ἡ ἀπὸ . . . . . » 91 » 82
Ἡ ἀντὶ . . . . . » 92 » 82
Ἡ πρὸ . . . . . » 93 » 83
Ἡ ἐν . . . . . » 94 » 83
Ἡ σὺν . . . . . » 95 » 84
Ἡ ὡς . . . . . » 96 » 84
Ἡ εἰς . . . . . » 97 » 84
Ἡ ἀνὰ . . . . . » 98 » 85
β') Προθέσεις δίπτωτοι . . . . . » 99 » 85
Ἡ διὰ . . . . . » 100 » 85
Ἡ κατὰ . . . . . » 101 » 86
Ἡ μετὰ . . . . . » 102 » 87
Ἡ ὑπὲρ . . . . . » 103 » 87
γ') Προθέσεις τρίπτωτοι . . . . . » 104 » 88
Ἡ ὑπὸ . . . . . » 105 » 88

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ παρὰ . . . . . § 106 σελ. 89
Ἡ περὶ. . . . . » 107 » 90
Ἡ ἀμφὶ . . . . . » 108 » 91
Ἡ πρὸς. . . . . » 109 » 91
Ἡ ἐπὶ. . . . . » 110 » 92
Προθέσεις καταχρηστικαὶ . . . . . » 111 » 93
Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν προθέσεων
Ἀρχαία σημασία τῶν προθέσεων. . . . » 112 » 93
Σύνθεσις δύο προθέσεων. . . . . » 113 » 95
Τμῆσις προθέσεων. . . . . » 114 » 95
Προθέσεις συνδεόμεναι μετὰ ἐπιρρημάτ. » 115 » 96
Σύνταξις τῶν προθέσεων κατὰ πρόληψιν καὶ ἔλξιν . . . . . » 116 » 96
Ἔλξις ἐπὶ προθέσεων μετ' ἄρθρου. . . » 117 » 97
Ἐπανάληψις καὶ παράλειψις τῶν προθέσεων. . . . . » 118 » 97
Θέσις τῶν προθέσεων . . . . . » 119 » 98

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ λόγου . . . . . § 120 σελ. 99
Α') Κατὰ παράταξιν σύνδεσις
α') Συμπλεκτικαὶ προτάσεις . . . » 121 » 100
β') Διαζευκτικαὶ προτάσεις . . . » 122 » 103
γ') Αἰτιολογικαὶ προτάσεις . . . » 123 » 103
δ') Συμπερασματικαὶ προτάσεις . » 124 » 104
ε') Ἀντιθετικαὶ προτάσεις . . . . » 125 » 106
Β') Καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις
α') Εἰδικαὶ προτάσεις . . . . . » 126 » 108
β') Τελικαὶ προτάσεις. . . . . » 127 » 110
γ') Συμπερασματικαὶ προτάσεις . » 128 » 110
δ') Ὑποθετικαὶ προτάσεις . . . . » 129 » 112
ε') Αἰτιολογικαὶ προτάσεις. . . . » 130 » 114
ς') Χρονικαὶ προτάσεις . . . . . » 131 » 115
ζ') Ἀναφορικαὶ προτάσεις. . . . » 132 » 116

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

η') Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις. . . § 133 σελ. 117
I. Εὐθεῖαι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις. » 134 » 117
II. Ἐξηρτημέναι ἐρωτηματ. προτάσεις» 135 » 118

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α') Περὶ σχημάτων. . . . . § 136 σελ. 120
α') Σχῆμα κατὰ σύνεσιν . . . . . » 137 » 120
β') Σχῆμα Ἀττικὸν . . . . . » 138 » 121
γ') Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος . . . » 139 » 122
δ') Σχῆμα ἐλλείψεως . . . . . » 140 » 122
ε') Σχῆμα πλεονασμοῦ. . . . . » 141 » 125
ς') Σχῆμα ἕλξεως . . . . . » 142 » 126
ζ') Σχῆμα χιαστὸν. . . . . » 143 » 127
η') Σχῆμα πρωθύστερον . . . . . » 144 » 128
θ') Σχῆμα ἀνακόλουθον . . . . . » 145 » 128
ι') Σχῆμα Βοιώτιον. . . . . » 146 » 129
Β') Λεκτικοὶ τρόποι . . . . . » 147 » 129

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α') Περί τινων μορίων . . . . . » 148 » 132
Β') Φράσεις τινὲς. . . . . » 149 » 135

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΝΕΩΣΤΙ ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

'Ελληνική Γραμματική εἰς χρῆσιν τῶν 'Ελλ. σχολ. ὑπὸ Ι. Δραΐκη. Δρ. 1.75
Κατάλογος ἀνωμάλων ῥημάτων καὶ ὀνομάτων ὑπὸ Κ.Δ. Οἰκονόμου. Δρ. 2.—
Περὶ 'Ελληνικῆς Συντάξεως ὑπὸ Κ. 'Ασωπίου· περιοδ. α. ἔκδ. Η'. Δρ. 1.75
Συντακτικὸν τῆς 'Ελλ. γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμν. Χ. Πουλίου. Δρ. 2.—
'Ελληνικῆς Γραμματολογίας 'Εγχ. Β. Κοππίου, μετάφρ. Ε. Γαλάνη, Δρ. 4.—
'Ιστορία τῆς 'Ελληνικῆς Φιλολογίας Μυλλέρου μετάφρ. Α. Κυπριανοῦ ἔκδ. Β'. μετὰ προσθήκης τῶν τοῦ Emil Heitz σημειώσεων κτλ. . . . Δρ. 8.—
Λογικὴ καὶ Ψυχολογία, Θ. Ρουμπελίου, μετάφρ. Ἐμ. Γαλάνη.. Δρ. 3.—
Χριστιανικῆς Ἠθικῆς 'Εγχειρίδιον ὑπὸ Μισαὴλ 'Αρχιεπισκόπου. . Δρ. 3.—
Τὰ 'Ελληνικά, ἤτοι ὁ βίος τῆς 'Ελλ. ὑπὸ Α. Πολυζωΐδου, ἔκδ. Β'. Δρ. 5.—
'Ρωμαϊκῆς 'Ιστορίας 'Επιτομή, Λεοντίου 'Αναστασιάδου, ἔκδ.Γ'. Δρ. 5.—
'Ελληνικὴ Μυθολογία μετὰ συνόψ. 'Ρωμαϊκῆς ὑπὸ Δ. Πανταζῆ.. . Δρ. 4.—
Σύνοψις τῆς Γενικῆς 'Ιστορίας πρὸς χρῆσιν τῆς Ἁγῆς τάξεως τοῦ Γυμν. ὑπὸ Σ. Ι. Τσιβανοπούλου καθηγ. κλ. . . . . Δρ. 3.—
'Εγχειρίδιον Φυσικῆς 'Ιστορίας, ὑπὸ Σπυρίδ. Μηλιαράκη.. . . . Δρ. 4.—
'Επίτομος Λατινικὴ Γραμματικὴ ὑπὸ Ε. Καστόρχη, τεχνολογικὸν Δρ. 1.50
Συντακτικὸν Λατινικόν, ὑπὸ Εὐθ. Καστόρχη. . . . . Δρ. 1.50
Λεξικὸν Λατινοελληνικόν, ὑπὸ Σ. Κουμανούδη. . . . . Δρ. 18.—
Λεξικὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὑπὸ Κ. Βαρβάτη.. . . . . Δρ. 4.—
'Ανάγνωσις Ταχεῖα τῆς Γαλλ. γλώσσης, ὑπὸ Κ. Βαρβάτη. . . . Δρ. 1.50
Πολυβίου 'Αναγνώσματα, ὑπὸ Χ. Πουλίου, μετὰ σημειώσεων . . Δρ. 1.—
Κορνηλίου Νέπωτος, Βίοι, μετὰ σημ. ὑπὸ Ν. Ζενευράκη . . . . . Δρ. 2.50
Διοδώρου 'Αναγνώσματα, ὑπὸ Χ. Πουλίου, μετὰ σημειώσεων. . . Δρ. 1.—
Περὶ ἐπικοῦ μέτρου καὶ ἐπικῆς διαλέκτου, ὑπὸ Κ. Φωτιάδου. . Δρ. 1.—
Λεξικὸν τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης Μ. Ι. Α. Ε. Schmidt's . . . Δρ. 8.—
Γαλλικὴ Μέθοδος 'Ολλενδόρφου, ὑπὸ Μ. Δασκαλάκη. . . . Δρ. 5.—
Κλεῖς τῆς Γαλλ. Μεθόδου 'Ολλενδόρφου ὑπὸ Μαξ. Δασκαλάκη Δρ. 2.—
Γαλλισμοὶ ἐν διαλόγοις, μετ' ἀντιστοίχων 'Ελληνισμῶν κατὰ τὸν γερμανικὸν τρόπον τοῦ Peschier ὑπὸ Μαξ. Δ. Δασκαλάκη . . . . . Δρ. 2.—
Θεωρητικὴ καὶ Πρακτικὴ μέθοδος πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη.. . . . . Δρ. 2.—
Γερμανικὴ Γραμματική, ὑπὸ Α. Οὐολκίου. . . . . Δρ. 5.—
'Ιταλικὴ Μέθοδος 'Ολλενδόρφου ὑπὸ Μ. Π. Περίδου . . . . . Δρ. 4.—
Κλεῖς τῆς 'Ιταλ. Μεθόδου 'Ολλενδόρφου, ὑπὸ Μ. Π. Περίδου . Δρ. 2.—
'Ιταλικὴ Γραμματική, ὑπὸ Μ. Π. Περίδου . . . . . Δρ. 4.—
'Η 'Ηχὼ τῶν Παρισίων, ἤτοι πρακτικὴ ἄσκησις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι κτλ., ὑπὸ Μαξ. Δασκαλάκη, μετὰ 'Ελληνικῆς 'Ερμηνείας τῶν ἐν τῷ κειμένῳ λέξεων καὶ ἰδιωματικῶν φράσεων . . . . . Δρ. 3 50
'Η 'Ηχὼ τῆς 'Ιταλίας ἤτοι πρακτικὴ ἄσκησις εἰς τὴν ἐκλεκτοτέραν οἰκιακὴν ὁμιλίαν κτλ. ὑπὸ Μ. Βιαγκίνη, μετὰ τῆς 'Ελλ. 'Ερμηνείας Δρ. 3.50
'Η 'Ηχὼ τοῦ Λονδίνου, ἤτοι πρακτικὸς ὁδηγὸς εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ τὰς συνηθείας τοῦ καθημερινοῦ βίου τῆς μεγάλης Βρεττανίας ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου μετὰ τῆς 'Ελληνικῆς 'Ερμηνείας κτλ . . . . . Δρ. 3.50
Λεξικὸν 'Ελληνικὸν καὶ 'Ιταλικόν, ὑπὸ Μ. Π. Περίδου . . . Δρ. 18.—

'Εντὸς τοῦ τρέχ. ἔτους 1889 ἐκδίδεται "Ατλας Γεωγραφικὸς ὑπὸ Α. Ι. 'Αντωνιάδου σύμφωνος πρὸς τὴν ἐγκεκριμένην Γεωγραφίαν αὐτοῦ.

☞ Εὑρίσκονται καὶ πωλοῦνται παρ' ἡμῖν καὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ διαγωνισμῷ ἐγκριθέντα βιβλία πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων καὶ Σχολείων (Δημοτικῶν καὶ 'Ελληνικῶν).

Τιμᾶται Δραχ. 2.—

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής